

Vilniaus universiteto
Komunikacijos fakulteto
Analitinės žurnalistikos studijų programos studentė

Gabija Raslanaitė

**Karo Sirijoje (2013 m.) ir karo Ukrainoje (2022 m.) pateikimo Lietuvos ir
Italijos internetinėje žiniasklaidoje lyginamoji analizė**

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas doc. dr. Viktor Denisenko

Vilnius, 2023

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Karo Sirijoje (2013 m.) ir karo Ukrainoje (2022 m.) pateikimo Lietuvos ir Italijos internetinėje žiniasklaidoje lyginamoji analizė: magistro darbas/Gabija Raslanaitė; vadovas doc. dr. Viktor Denisenko; Vilniaus universitetas. Komunikacijos fakultetas. – Vilnius, 2023. – p. 68

Reikšminiai žodžiai: Sirija, Ukraina, įrėminimas, naratyvai, internetinė žiniasklaida, karas.

Santrauka: Darbe nagrinėjami skirtingų regioninių konfliktų vaizdavimas internetinėje žiniasklaidoje. Siekiant geriau suprasti regioninių konfliktų pateikimo internetinėje žiniasklaidoje ypatumus skirtingose tai pačiai geopolitinei erdvei priklausančiose valstybėse, lyginami Lietuvos ir Italijos žiniasklaidoje pateikiami naratyvai apie karą Sirijoje ir karą Ukrainoje. Atlikus mokslinių šaltinių apie žiniasklaidos veikimą karo metu analizę, išskirtos keturios pagrindinės kategorijos, kaip žiniasklaida kuria naratyvus karo sąlygomis. Remiantis aptartomis teorinėmis prielaidomis apie žiniasklaidoje kuriamus diskursus karo metu bei R. M. Entman suformuota įrėminimo samprata, atliekama kokybinė turinio analizė ir analizuojama, kokie rėmai pasitelkiami vaizduojant karą Sirijoje 2013 metais bei karą Ukrainoje 2022 metais bei kokie naratyvai kuriami skirtingų valstybių medijose, pasitelkiant konstruojamus rėmus. Tyrimo objektas – populiariausios Lietuvos ir Italijos internetinės žiniasklaidos priemonės Delfi.lt ir Repubblica.it. Remiantis atlikta analize daroma išvada, kad tai pačiai geopolitinei erdvei priklausančių, bet skirtingiems geografiniams regionams priskirtinų Italijos ir Lietuvos naratyvuose apie karinius konfliktus Sirijoje ir Ukrainoje esminis strateginis problemos vertinimas yra įrėminamas ganėtinai panašiai. Pagrindiniai skirtumai įrėminant konfliktus yra susiję su išryškinamomis detalėmis ir pasitelkiamomis istorinėmis paralelėmis, pagrindžiančiomis strateginį matymą.

Comparative Analysis of Media Coverage of War in Syria (2013) and War in Ukraine (2022) in Lithuanian and Italian Online Media: Master Thesis/Gabija Raslanaitė; supervisor doc. dr. Viktor Denisenko; Vilnius University Faculty of Communication. – Vilnius, 2023.

Keywords: Syria, Ukraine, framing, narratives, online media, media coverage, war.

Summary: The thesis examines media coverage of different regional conflicts. The coverage of the war in Syria and the war in Ukraine in Lithuanian and Italian online media are compared to a deeper understanding of how regional conflicts are framed in the countries belonging to the same geopolitical space. Based on the theoretical approach, four main features of media in the war were identified.

Based on the theoretical assumptions and the concept of framing developed by R. M. Entman, a qualitative content analysis is conducted, and frames used to construct narratives about the war in Syria in 2013 and the war in Ukraine in 2022 are identified. The objects of the thesis are the most popular Lithuanian and Italian online media sources *Delfi.lt* and *Repubblica.it*. The analysis of media coverage in Lithuania and Italy revealed that a similar strategic approach is used to frame narratives of two countries belonging to the same geopolitical space. The differences in coverage mainly are related to highlighted details and the historical associations used to justify the strategic frame.

Turinys

Įvadas	5
1. Teorinė prieiga ir literatūros apžvalga	9
1.1. Žiniasklaida karo sąlygomis	9
1.2. Įrėminimo teorija	14
1.3. Literatūros apžvalga	16
2. Tyrimo metodologija	24
3. Tyrimo rezultatai	30
3.1. Karas Sirijoje Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje	30
3.2. Karas Ukrainoje Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje	34
3.3. Karo Sirijoje vaizdavimas Italijos internetinėje žiniasklaidoje	38
3.4. Karas Ukrainoje Italijos internetinėje žiniasklaidoje	41
3.5. Lyginamoji dalis	44
Išvados	46
Bibliografinių nuorodų sąrašas	48
Priedai	57
Priedas 1 Konsoliduoti auditorijos apžvalgos duomenys	57
Priedas 2 Karo Sirijoje ir karo Ukrainoje internetiniuose naujienų portaluose Delfi.lt ir Repubblica.it palyginimo lentelė	59
Priedas 3 Darbe cituotų straipsnių sąrašas	61
Priedas 4 Kodų sąrašas	67

Įvadas

Atsivertus bet kurį istorijos vadovėlių susidaro įspūdis, kad žmonijos istorija yra karų istorija. Karai ilgą laiką buvo neatsiejama žmonių gyvenimo dalis. Vakarų visuomenėms pastaruosius kelis dešimtmečius besimėgaujant taikos laikotarpiu, kariniai konfliktai tebevyksta. Užsienio valstybėse vykstančius karinius konfliktus į kiekvieno namuose esančius ekranus perkelia medijos. Tad didelę įtaką šiuolaikinės visuomenės supratimui apie konfliktus skirtinguose regionuose daro tai, kaip įvykiai yra pateikiami žiniasklaidoje.

Vieni ryškiausi pastarojo dešimtmečio kariniai konfliktai, peržengiantys regionų ribas bei (tiesiogiai ir netiesiogiai) įtraukę tarptautines organizacijas ir kitas valstybes, yra karas Sirijoje ir karas Ukrainoje. Demokratinių teisių reikalaujančių piliečių demonstracijos Sirijoje, prasidėjusios 2011 metų pradžioje, netruko peraugti į ginkluotus susirėmimus tarp Vyriausybės ir opozicijos atstovų. Susirėmimai peraugo į karinį konfliktą, trunkantį jau ilgiau nei dešimtmetį. Per šį laikotarpį daugiau nei 14 milijonų sirų buvo priversti palikti savo namus ieškodami prieglobsčio (Jungtinių Tautų Pabėgėlių agentūra, 2023). Karinę pagalbą Sirijoje kovojančioms pajėgoms skirtingais laikotarpiais skyrė tokios valstybės kaip Jungtinės Amerikos Valstijos (toliau – JAV), Jungtinė Karalystė, Prancūzija, Turkija, Rusija bei Iranas. Į konflikto sprendimo paiešką įsitraukė Europos Sąjunga bei Jungtinės Tautos (toliau – JT). Tad karinis konfliktas Sirijoje netiesiogiai peržengė valstybės sienas ir įtraukė ne tik pagrindinius regiono, bet ir tarptautinius žaidėjus.

Karas Ukrainoje prasidėjo 2014 metais, kai po pro-europietiško protestų Ukrainoje, paskatinusių šalį palikti tuometinį prezidentą Viktorą Janukovyčių, kilo neramumai Rytų Ukrainoje ir Rusija įvykdė Krymo aneksiją. 2015 metais Vladimiras Putinas pripažino, kad kovose Rytų Ukrainoje dalyvauja Rusijos pajėgos. Beveik dešimtmetį besitęsiantis karinis konfliktas Rytų Ukrainoje 2022 m. vasario 24 d., Rusijai pradėjus invaziją į Ukrainą, apėmė visą šalį. Iki 2022 m. pabaigos JT Pabėgėlių agentūros duomenimis, iš Ukrainos nuo karo pabėgo ir prieglobsčio visoje Europoje ieškojo apie 7,9 milijonų žmonių (JT Pabėgėlių agentūra, 2023b). Rusijai karinę paramą teikia Baltarusija ir Iranas. Ukrainai karinę ir humanitarinę paramą teikia Europos Sąjungos ir NATO valstybės narės, nors oficialiai tiesiogiai konflikte kitos šalys nedalyvauja. Šie Europos Sąjungos kaimynystėje vykstantys konfliktai peržengė regionines ribas ir tapo vienais svarbiausių tarptautinių geopolitinių reiškinių. Atitinkamai kyla visuomenės susidomėjimas šiais kariniais konfliktais. Informacija iš karo zonų visuomenei yra sunkiai prieinama, tad vienu iš pagrindinių informacijos teikėjų tampa žiniasklaida. Todėl šio tyrimo probleminis klausimas yra **kaip internetinėje Lietuvos ir Italijos žiniasklaidoje pateikiami ir formuojami diskursai apie karinius konfliktus skirtinguose regionuose?**

Žiniasklaidos vaidmens reikšmė pranešant apie karinius konfliktus yra nenuginčijama. Žiniasklaida tampa pagrindine priemone visuomenei gauti informaciją apie karo veiksmus kitose

valstybėse – karo kontekste žurnalistai atlieka išskirtinį vaidmenį ne tik pateikdami informaciją visuomenei, bet ir savotiškai priartindami įvykius prie kiekvieno žmogaus gyvenamosios erdvės. Žiniasklaida, pasakodama apie vykstančius karinius konfliktus, gali paskatinti visuomenės bei politikus imtis atitinkamų veiksmų, kad būtų užkertamas kelias tolimesnių karo veiksmų eskalavimui ar nusikaltimams žmoniškumui. Šią žiniasklaidos galią išskiria ir mokslininkai, tiriantys žiniasklaidos įtaką karo metu. Ó Tuathail pastebi, kad visuomenė, nuolat medijose matydama pranešimus iš karo zonų, pradeda jausti moralinę atsakomybę ir skatinti politikus imtis atitinkamų veiksmų (Gearóid Ó Tuathail, 2000, p. 10). Analitikai taip pat pastebi, kad karinių konfliktų metu žiniasklaida neretai prisideda prie ideologinių skirčių kūrimo (Kassimeris ir Jackson, 2011; Robinson, 2014; Ting Lee ir Maslog, 2005). Vykstant kariniam konfliktui, dažniausiai aiškiai identifikuojamos konflikto šalys ir pasaulis traktuojamas kaip „juodas“ arba „baltas“. Tai atsispindi ir žiniasklaidoje, kurioje pateikiami naratyvai apie „geriečius“ bei „blogiečius“. Akademinuose tyrimuose išskiriama, kad karo metu žiniasklaida perteikia elito kuriamą naratyvą (Aday, Cluverius ir Livingston, 2005; Aday, Livingston ir Herbert, 2005; Bennett, 2007; Gunter, 2009; Hallin, 1986; Hayes ir Guardino, 2010; Robinson, 2014). Priklausomai nuo valstybės santykio su vykstančiu kariniu konfliktu, kritika politiniam elitui suvokiama kaip veikimas prieš valstybę. Dar viena politinio elito naratyvo rėmimo priežastis yra informacijos gavimo aplinkybės – informacija iš karo zonų žurnalistams yra sunkiau prieinama, sunku patikrinti informacijos objektyvumą, tad tenka kliautis politiniu elitu kaip pagrindiniu objektyvios ir teisingos informacijos šaltiniu.

Moksliniai darbai, nagrinėjantys Sirijos karo pateikimą medijose, analizuoja naratyvų apie Sirijos karo pabėgėlius kūrimą, tiria socialinių medijų įtaką konflikto eigai bei aiškinasi, kokie naratyvai apie karą Sirijoje kuriami medijose. Pastebima, kad žiniasklaidoje kuriami naratyvai yra itin stipriai susiję su valstybės politinio elito užimama pozicija (Ahad, 2016; Eskjær, 2012; Yousaf, Mubariz Khan ir Saif Alvi, 2020; Simons, 2016; Zhang ir Luther, 2020). Taip pat konstruojant naratyvus apie karą Sirijoje žiniasklaidoje pasitelkiami aiškūs, trumpi faktai taip įvykius supaprastinant ir susitelkiant į jautrumo ir empatijos neiššaukiančius statistinius duomenis (Zhang ir Luther, 2020). Karo Ukrainoje vaizdavimo žiniasklaidoje tyrimai aprašo propagandos veikimą medijose, tiria karo įtaką žurnalistų darbui bei aiškinasi, kokie naratyvai apie karą Ukrainoje kuriami skirtingų valstybių medijose. Pastebima, kad kalbant apie karą Ukrainoje pasitelkiama Šaltojo karo analogija ir „Rytai prieš Vakarus“ dichotomija. Tai lemia, kad Ukraina yra vertinama kaip pasyvus objektas, priklausomas nuo „didžiųjų žaidėjų“ priimamų sprendimų (Dyczok, 2015; Ojala ir Pantti, 2017; Vorbrugg ir Bluwstein, 2022). Taip pat pastebėta atveju, kad karo Ukrainoje diskursas neretai yra „sužmoginamas“ pateikiant visuomenės veikėjų bei Ukrainos piliečių istorijas (Fengler et al., 2020; Ojala, Pantti ir Kangas, 2017).

Siekiant atsakyti į iškeltą tyrimo klausimą, šio tyrimo **tikslas yra išsiaiškinti bei palyginti, kaip ir kokie naratyvai formuojami Lietuvos ir Italijos internetinėje žiniasklaidoje apie karą Sirijoje ir karą Ukrainoje**. Siekiant šio tikslo, darbe bus analizuojama, kokius naratyvus apie karą Sirijoje ir karą Ukrainoje kuria populiariausi naujienų portalai Lietuvoje ir Italijoje – Delfi.lt ir Repubblica.it. Kiekvieno karo atveju tiriamas internetinių naujienų portalų srautas prieš ir po konkretaus įvykio, susijusio su nusikaltimais žmoniškumui. Sirijos karo atveju analizuojami straipsniai, paskelbti mėnuo prieš ir mėnuo po cheminio ginklo panaudojimo Gutoje 2013 m. rugpjūčio 21 d. Karo Ukrainoje atveju analizuojami straipsniai, paskelbti prieš ir po įvykių Bučoje. Taikant identišką duomenų analizės metodiką, tiriami atvejai (karo Sirijoje vaizdavimas Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje, karo Ukrainoje vaizdavimas Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje, karo Sirijoje vaizdavimas Italijos internetinėje žiniasklaidoje bei karo Ukrainoje vaizdavimas Italijos internetinėje žiniasklaidoje) lyginami siekiant geriau suprasti regioninių konfliktų pateikimo internetinėje žiniasklaidoje ypatumus skirtingose tos pačios geopolitinės erdvės valstybėse. Karo Sirijoje ir karo Ukrainoje vaizdavimą žiniasklaidoje lyginančių akademinių darbų nėra daug, nors kariniai konfliktai prasidėjo panašiu metu, yra vieni didžiausių pastarojo laikotarpio geopolitinių konfliktų bei paskatino vienus didžiausių migrantų judėjimų į Europą. Į šiuos abu karinius konfliktus tiesiogiai įsitraukė Rusijos karinės pajėgos, tad moksliniuose darbuose analizuojama, kuo panašūs ir kuo skiriasi Rusijos žiniasklaidos bandymai pateisinti šalies įsikišimą į karinius konfliktus bei finansinių ir žmogiškųjų išteklių naudojimą (Grigor, 2020; Grigor (Khaldarova) ir Pantti, 2021). Akademinių darbų, lyginančių, kaip šie kariniai konfliktai pateikiami Europos Sąjungos valstybių žiniasklaidoje, rasti nepavyko, nors abiejų konfliktų atveju Europos Sąjungoje buvo priimti sprendimai, susiję su kariniais konfliktais Sirijoje¹ ir Ukrainoje². Šis darbas turėtų padėti užpildyti šią spragą ir praplėsti suvokimą, kaip žiniasklaidoje pasakojama apie skirtinguose regionuose vykstančius konfliktus, darančius įtaką Europos Sąjungos erdvei.

---

¹ 2011 m. Europos Sąjungos Taryba Sirijos režimui, reaguodama į B. al Assado režimo vykdytas represijas prieš protestuotojus, įvedė sankcijas (turto įšaldymas, apribojimai prekybai nafta, karinėmis technologijomis). Sankcijų paketas karo eigoje buvo atnaujintas. Nuo 2012 m. ES teikia humanitarinę ir nehumanitarinę pagalbą Sirijos gyventojams ir karo pabėgėlius iš Sirijos priimančioms kaimyninėms valstybėms. Nuo 2011 m. ES ir valstybės narės pagalbai Sirijai skyrė daugiau nei 27,4 mlrd. eurų (van Veen et al., 2021 02).

² 2014 m. ES, reaguodama į kėsinimąsi į Ukrainos teritorinį vientisumą, įvedė pirmąjį priemonių, taikomų konkreitiems pareigūnams, rinkinį. Rusijai įvykdžius Krymo aneksiją, Europos Taryba įvedė prekių iš Krymo draudimą. Rusijai eskaluoiant situaciją Rytų Ukrainoje, Europos Vadovų Taryba patvirtino ekonomines sankcijas Rusijai. Nuo 2014 m. iki 2021 m. pabaigos, ES ir valstybės narės humanitarinei pagalbai Ukrainoje skyrė 350 mln. eurų, Europos Komisija – 194 mln. eurų, pagal ES pagalbos ir atstatymo planą skirta 1,7 mlrd. eurų (Europos Sąjungos Taryba, 2023a). Nuo Rusijos invazijos į Ukrainą pradžios iki 2023 m. vasario 25 d. ES priėmė 10 sankcijų Rusijai paketą (sankcijų pavyzdžiai: sankcijos konkreitiems asmenims, sankcijos finansų, energetikos rinkai, Rusijos bankų pašalinimas iš SWIFT sistemos, importo ir eksporto ribojimas). ES bei valstybės narės skiria Ukrainai humanitarinę, ekonominę ir karinę pagalbą. Nuo 2022 m. vasario ES ir valstybės narės humanitarinei pagalbai Ukrainai skyrė 1,8 mlrd. eurų, Europos Komisija – 685 mln. eurų (Europos Sąjungos Taryba, 2023b).

Siekiant įgyvendinti tyrimo tikslą, surinkti duomenys analizuojami įgyvendinant kokybinę turinio analizę, kuri atskleis viešajame diskurse vyraujančius rėmus bei naratyvus. Viešajame diskurse įsitvirtinusių rėmų atskleidimas padeda „apnuoginti“ visuomenėje vyraujančius stereotipus ir prietarų, paremtų išankstiniais įsitikinimais, reprodukavimą naudojantis kalba (Hidalgo Tenorio, 2011, p. 185). Remiantis Robert M. Entman įrėminimo samprata bei atliekant kokybinę turinio analizę, bus siekiama išsiaiškinti, kokie rėmai pasitelkiami vaizduojant karą Sirijoje 2013 metais bei karą Ukrainoje 2022 metais ir kokie naratyvai kuriami skirtingų valstybių medijose, pasitelkiant konstruojamus rėmus.

Siekiant darbo tikslo, iškelti šie uždaviniai:

1. Remiantis moksliniais šaltiniais, aptarti žiniasklaidos reikšmę, įtaką ir naratyvų kūrimą karo metu.
2. Nustatyti, kokie naratyvai apie karą Sirijoje ir karą Ukrainoje kuriami Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje.
3. Nustatyti, kokie naratyvai apie karą Sirijoje ir karą Ukrainoje formuojami Italijos internetinėje žiniasklaidoje.
4. Palyginti karo Sirijoje ir karo Ukrainoje pateikimą Lietuvos ir Italijos internetinėje žiniasklaidoje.

Darbo struktūra sutampa su iškeltais uždaviniais. Pirmojoje šio darbo dalyje, remiantis moksliniais šaltiniais, bus analizuojama žiniasklaidos reikšmė bei įtaka karo metu, pristatomas tyrimo teorinis pagrindas bei teorinės prielaidos. Antrojoje darbo dalyje bus pateikiama informacija apie tyrimui atlikti naudojamą metodologiją bei tyrimo objektus. Trečiojoje dalyje bus pristatomi analizės rezultatai, siekiama suprasti, kokie naratyvai apie karą Sirijoje ir karą Ukrainoje formuojami Lietuvos ir Italijos internetinėje žiniasklaidoje. Taip pat bus pristatoma karo Sirijoje ir karo Ukrainoje pateikimo Lietuvos ir Italijos internetinėje žiniasklaidoje lyginamoji analizė. Galiausiai bus pateikiamos išvados apie tai, koks diskursas kuriamas internetinėje žiniasklaidoje Lietuvoje ir Italijoje apie karinius konfliktus, vykstančius skirtinguose regionuose.

Šis darbas dėl jame analizuojamų atvejų prisidės prie mokslinės diskusijos apie tai, kaip žiniasklaidoje kuriami naratyvai apie karus skirtinguose regionuose. Darbe pateikiama dviejų Europos Sąjungos bei NATO valstybių, esančių skirtinguose geografiniuose regionuose (Pietų ir Šiaurės Europoje), naratyvų analizė. Tad šiame darbe pateikiama Lietuvos ir Italijos internetinės žiniasklaidos analizė prisidės prie bandymo suvokti, kiek panašiai ir kiek skirtingai tarptautinių santykių įvykiai traktuojami tai pačiai geopolitinei erdvei priklausančiose valstybėse. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad akademiniam lauke iki šiol nebuvo lyginamosios analizės, kurioje karinių konfliktų pateikimas Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje lyginamas su naratyvais Italijos internetinėje žiniasklaidoje, tad šis darbas padės praplėsti žinojimą šioje srityje.

1. Teorinė prieiga ir literatūros apžvalga

1.1. Žiniasklaida karo sąlygomis

Žiniasklaidos vaidmenį karinių konfliktų metu tiriantys akademikai analizuoja, kaip medijose pateikiama informacija apie karinius konfliktus skirtinguose regionuose ir kas daro įtaką vienokiam ar kitokiam karinio konflikto pateikimui. Teoriniu atspirties tašku daugeliui tyrimų apie karo vaizdavimą žiniasklaidoje yra Norman Fairclough įgalintas diskurso kaip socialinio veiksmo supratimas. Remiantis N. Fairclough, kalba naudojama socialinių prasmų konstravimui. Tam tikros žodžių, sakinių ir pastraipų konstrukcijos prisideda prie to, kaip žmonės suvokia savo padėtį visuomenėje. Todėl diskursas ir socialinių prasmų konstravimas per kalbą yra ne neutralus, o savaime politinis veiksmas (Kassimeris ir Jackson, 2011, p. 22). Diskursai veikia ideologiškai, prisideda prie to, kas laikoma „savaime suprantama“ ir palaiko esamus galios santykius (Fairclough, 2001, p. 64). Diskurso pateikimas medijose suvokiamas kaip ideologizuotas procesas, turintis itin didelę reikšmę visuomenei (Samaie ir Malmir, 2017).

Pagal tai, kokie veiksmai yra priskiriami žiniasklaidai karinių konfliktų metu, mokslinius darbus galima skirstyti į keturias kategorijas: 1) teigiančius, kad žiniasklaida prisideda prie ideologinės atskirties stiprinimo, 2) teigiančius, kad žiniasklaida perteikia elito kuriamą naratyvą, 3) teigiančius, kad tai, kaip ir kokią informaciją žiniasklaida pateikia apie karus, skatina visuomenės arba politinio elito veiksmus ir 4) pastebinčius, kad žiniasklaida pritaiko naujienas pagal auditorijos poreikius.

Karo metu žiniasklaida prisideda prie **ideologinių skirčių įtvirtinimo**. Bene dažniausiai tirtas XXI amžiuje vykęs konfliktas – tai JAV inicijuota antiteroristinė karinė kampanija, pradėta kaip atsakas į 2001 m. rugsėjo 11 d. teroristinį išpuolį ir vadinama „karu prieš terorą“ (angl. *War on Terror*). Medijų tyrėjai atkreipia dėmesį, kad vykstant „karo prieš terorą“ operacijoms apibūdindama konflikto dalyvius žiniasklaida vartojo dvinarės, priešinguose poliuose esančias kategorijas, kurias naudojant stengiamasi konstruoti „karo prieš terorą“ veikėjų ypatybes ir pabrėžti skirtumus. Tokiu būdu formuojamas suvokimas, kad karinė operacija tampa ideologiniu karu, kuriame kaunasi dvi priešingos vertybinės sistemos: universalios vakarietiškos vertybės ir islamizmas. Per priešpriešą kuriama „kitų“ kategorija – jie, metę iššūkį vakarams, automatiškai suvokiami kaip kovojantys už blogį. „Kitų“ tapatybė konstruojama ne pačių šiai kategorijai priskiriamų žmonių pasakojimais ir pasisakymais, o „mūsų“ kategorijai priklausančių žmonių vertinimais (Kassimeris ir Jackson, 2011). Nesvarbu, ar kuriama dichotomija tarp komunistų ir anti-komunistų Šaltojo karo metu, ar tarp „mūsų“ ir „teroristų“ „karo prieš terorą“ atveju, svarbiausias tokios dichotomijos tikslas yra padėti savus identifikuoti kaip moraliai pranašesnius ir kovojančius teisingumo pusėje. Pasak Piers Robinson, „toku būdu tiesiog nebelineka erdvės užduoti sudėtingus klausimus, susijusius su „mūsų“ elgesiu ir

galimybe, kad mūsų pačių motyvai yra ne tokie grynai. Per šiuos ideologinius filtrus pasaulis paprastai apibūdinamas terminais „geriečiai ir blogiečiai“ (Robinson, 2014, p. 474). Priešpriešai tarp „mūsų“ ir „kitų“ sustiprinti pasitelkiamas ir lyties aspektas. Maryam Khalid pastebi, kad kalbant apie „karą prieš terorą“ žiniasklaidoje konstruotas naratyvas, jog „kitų“ kategorijai priskirtinos moterys turi būti išlaisvintos, o „kiti“ vyrai demonizuojami ir nužmoginami. Toks kategorizavimas lyties pagrindu leido konstruoti JAV įvaizdį pagal santykį su „kitais“. Pasitelkiant priešpriešą, JAV tapatybė konstruojama kaip moraliai ir fiziškai galingesnės konflikto šalies, kovojančios prieš demonizuotus „kitus“ ir tokiu būdu legitimizuojama karinė intervencija (Khalid, 2011). Anot medijų tyrėjų, skirstančių medijas į orientuotas į taiką arba į karą (Galtung, 2003), gerųjų ir blogųjų veikėjų dichotomijas pasitelkianti žurnalistika yra orientuota į karą. Aiškiai sugrupuoti į dvi priešingas grupes konflikto dalyviai prisideda prie suvokimo, kad karinis konfliktas yra „nulinės sumos žaidimas“ (angl. *zero sum game*) (Ting Lee ir Maslog, 2005, p. 314), kuriame vienintelė išeitis – totalinis kitos pusės pralaimėjimas ir palaužimas. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad „mūsų“ ir „kitų“ dichotomija dažniau kuriama tų valstybių, kurios pačios tiesiogiai dalyvauja konflikte, naratyvuose.

Kita karo laikotarpiu pastebima tendencija yra ta, kad žiniasklaida **remia (politinio arba karinio) elito naratyvą**. Kaip priešingą tendenciją – kritiką politinio elito naratyvui – įrodantis pavyzdys neretai pristatomas nuo 1955 m. iki 1970 m. vykęs Vietnamo karas. Vyrauja įsitikinimas, kad JAV žiniasklaidoje intensyviai pradėta reikšti kritika politinio elito naratyvui buvo viena iš priežasčių, sutelkusių masinius protestus prieš karą Vietname ir paskatinusi priimti sprendimą atitraukti JAV karines pajėgas. Visgi Daniel Hallin atliktas tyrimas parodo, kad iki 1968 m. JAV žiniasklaida iš esmės reiškė palaikymą kariniams veiksams Vietname. Tuo laikotarpiu JAV žiniasklaidos pranešimuose daugiausia vyravo oficialių šaltinių istorijų apie JAV karius Vietname perpasakojimas. Kritika, anot D. Hallin, žiniasklaidoje pradėta skelbti tik tada, kai pačioje JAV Prezidento Lindono B. Džonsono administracijoje kilo nesutarimų dėl karo eigos ir šie nesutarimai pradėjo kilti į viešumą (Hallin, 1986), taigi, kai ėmė keistis politinio elito pozicija. Danny Hayes ir Matt Guardino analizė apie karo Irake pateikimą JAV televizijoje taip pat patvirtina, kad dažniausiai naudojami oficialių institucijų pateikiami šaltiniai. Šaltinius suskirsčius į dvi kategorijas - oficialius (politinio elito atstovų) ir neoficialius (nevyriausybinių sektorių, aktyvistus, paprastus piliečius) - pastebėta, kad didžiąją dalį citatų, pateiktų JAV televizijoje apie karą Irake, sudarė oficialūs šaltiniai. Kaip pastebi D. Hayes ir M. Guardino, „netgi didžiausia neoficialių šaltinių kategorija – nepriklausomi ekspertai – dažnai buvo asmenys, susiję su pagrindinėmis Vašingtono ekspertų grupėmis, ir galima teigti, kad šios organizacijos dirbo lygiagrečiai su pačia vyriausybe. Taigi, neoficialių šaltinių nuomonės buvo marginalizuotos“ (Hayes ir Guardino, 2010, p. 75).

Viena iš priežasčių, lemiančių žiniasklaidos pagarbą politinio elito naratyvui karo laikotarpiu, yra susijusi su informacijos prieinamumu. Neretai naujienos apie karą pasiekia žurnalistus iš oficialių

valstybės atstovų, o ne iš įvykio vietos (Aday, Cluverius ir Livingston, 2005; Aday, Livingston ir Herbert, 2005). Žiniasklaidos ir valstybės santykių istorijos analizė atskleidžia, kad žurnalistų priklausomybė nuo oficialių informacijos šaltinių karo laikotarpiu ypač sustiprėja. Žiniasklaidos ir valstybės santykių istoriją analizavęs Piers Robinson pastebi, kad karo metu būdingas valstybės ir oficialių šaltinių dominavimas kartu su gana dideliu medijų ir žurnalistų paklusnumu vyriausybės karo tikslams (Robinson, 2014, p. 463-477). Pastebėta, kad nuo 1999 m. Kosovo konflikto sustiprėjo bandymai reguliuoti ir daryti įtaką informacinei erdvei karų ir krizių metu. JAV ir Jungtinės Karalystės koalicija karo Afganistane metu žurnalistams įrengė „karo kambarius“, kuriuose buvo pristatomi koordinuoti pranešimai spaudai, rengiamos spaudos konferencijos. Tokių kambarių tikslas buvo koordinuoti žiniasklaidos darbotvarkę ir skatinti pateikti istorijas taip, kad būtų remiami vyriausybės tikslai. Strateginiu požiūriu šia veikla buvo siekiama laikui bėgant skatinti bendrų naujienų žiniasklaidos rėmų kūrimą. Taktikos požiūriu koordinuota žiniasklaidos veikla padeda sumažinti žalingų ar priešišκών istorijų aprėptį ir diskredituoti opozicinius prieštaravimus (Robinson, 2014, p. 475). Kuo toliau fiziškai žurnalistas yra nuo įvykio vietos, tuo labiau jis turi pasikliauti antriniais informacijos šaltiniais. Sumažėjusi asmeninė žurnalisto rizika gali lemti mažiau patikimas naujienas. Siekdami valdyti šią riziką, žurnalistai kliaujasi oficialiais informacijos šaltiniais, kurie laikomi patikimesniais (Gunter, 2009, p. 44). Atrodytų, kad informacinių technologijų plėtra turėjo sumažinti žurnalistų priklausomybę nuo oficialių šaltinių, tačiau pokytis yra ne itin žymus. Nors technologijų plėtra lėmė naujienų, tiesiogiai susijusių su įvykiais, skaičiaus padidėjimą, oficialūs šaltiniai išlieka svarbiausia ir gausiausiai naudojama naujienų šaltinių forma. Kai reikia pateikti įvykių paaiškinimą, žurnalistai dažniausiai pasitiki oficialių pareigūnų interpretacijomis (Livingston ir Bennett, 2003). Politiniai lyderiai ir kariniai pareigūnai tampa pagrindiniais veikėjais ir informacijos šaltiniais, ignoruojant kovojančius karius ir nuo karo padarinių kenčiančius civilius, todėl į elito naratyvą nukreipta žiniasklaida yra siejama su į karą orientuota žiniasklaida (Ting Lee ir Maslog, 2005, p. 320).

Intensyvus politinio elito naratyvo pateikimas žiniasklaidoje gali būti susijęs ir su kritika reiškiančių balsų trūkumu nacionaliniu lygmeniu. Naujienų kanalai dažniausiai atspindi įvairias ideologines ir politines perspektyvas, kurias išreiškia politinis elitas. Jei opozicinės partijos nariai nesugeba aiškiai kvestionuoti valdančiųjų veiksmų, žiniasklaida tokiu atveju paprastai pateikia vienpusį pasakojimą (Bennett, 2007). Danny Hayes ir Matt Guardino analizė atskleidžia, kad dažniausiai naujienose apie karą Irake buvo cituojami JAV Prezidento Džordžo V. Bušo administracijos atstovai, kai opozicijoje buvusių demokratų citatos pateikiamos retai. Visgi tyrėjų teigimu, opozicijos atstovų pasisakymų trūkumas buvo susijęs su tuo, kad demokratų partijos elitas nepateikė stiprios opozicijos bei kritikos invazijai į Iraką. Šį vietinės opozicijos trūkumą buvo bandoma atsverti pateikiant JT, Irako režimo pareigūnų ar kitų valstybių, pavyzdžiui, Prancūzijos,

lyderių pozicijas (Hayes ir Guardino, 2010, p. 59). Nepaisant to išlieka klausimas, ar užsienio politinio elito įtaka vietinei auditorijai gali būti tokia pati kaip nacionalinio lygmens politikų daroma įtaka.

Taip pat vietos elito naratyvo pasitelkimas gali būti siejamas su patriotine žiniasklaidos priemonės pozicija. P. Robinson pastebi, kad daugelis mokslininkų patriotizmą arba tautinę tapatybę įvardija kaip pagrindinį veiksnių, formuojantį žiniasklaidos pranešimus apie karą ir padedantį pasirinkti šaltinius. Tai siejama su numanomu visuomenės palaikymu vyriausybei nacionalinės krizės metu. Žiniasklaidos priemonės, atsižvelgdamos į visuomenės nuotaikas, vengia pateikti kritiką kariniams veiksams (Robinson, 2014, p. 464). Analizuojant galimą žiniasklaidos cenzūrą, pateikiant galimai šališką informaciją apie karus, daroma išvada, kad nacionalinė žiniasklaida karo metu iš esmės atlieka patriotinį vaidmenį, nepaisant to, kokie būtų jų ideologiniai skirtumai su politiniu ir kariniu elitu iki tol, o galimi cenzūros atvejai sietini su žiniasklaidos priemonės užimama patriotine pozicija ir žurnalistų savi-cenzūra karo metu (Hallin, 1986). Patriotizmas arba tautinė bei kultūrinė tapatybė daro įtaką informacijos objektyvumui. Karo Irake pateikimą skirtingų valstybių televizijose tyrę akademikai įrodė, kad kultūra darė įtaką televizijos kanaluose pateikiamos informacijos objektyvumui. Šališkuose reportažuose buvo dažniau kalbinami karinio elito atstovai, pavyzdžiui, į pensiją išėję kariuomenės pareigūnai (Aday, Livingston ir Herbert, 2005, p. 17).

Kita grupė mokslinių darbų teigia, kad **žiniasklaida karo metu siekia daryti įtaką politinio elito ir visuomenės nuostatoms bei skatina atitinkamai veikti**. Toks įsitikinimas yra itin glaudžiai susijęs su vadinamuoju „CNN efektu“. Ši sąvoka pradėta vartoti 1991 m., kai Persijos įlankos karo metu Kuveito išlaisvinimo operacija „Audra dykumoje“ prasidėjo tiesioginio televizijos eterio metu. „CNN efektas“ reiškia, kad visą parą besitęsiančios žinių transliacijos, galinčios tiesiogiai parodyti įvykius iš bet kurios pasaulio vietos, daro įtaką visuomenei bei sprendimų priėmėjams. Visuomenė, nuolat medijose matydama pranešimus iš karo zonų bei stebėdama informaciją apie šiurkščius žmogaus teisių pažeidimus, pradeda jausti moralinę atsakomybę. Siekdami padėti ar sustabdyti karo zonoje gyvenančių civilių kančias, piliečiai daro įtaką vietos politikų sprendimams imtis atitinkamų veiksmų. Tuomet žiniasklaida, atrinkdama informaciją, įrėmindama istorijas ir konstruodama naratyvą, tampa užsienio politikos formavimo dalimi (Ó Tuathail, 2000, p. 10). Visgi ginčijamasi, ar žiniasklaida sprendimų priėmėjams daro tiesioginę įtaką. Neretu atveju, kai atrodė, jog žiniasklaidos spaudimas privertė politinį elitą imtis atitinkamų veiksmų, sprendimai jau buvo priimti, bet nesulaukė pakankamai dėmesio (O’Loughlin, 2011, p. 80). Prie poveikį visuomenės ir politikų veiksams siekiančios daryti žurnalistikos gali būti priskirtina ir į taiką orientuota žurnalistika. Akademikas Johan Galtung pasiūlė į karą orientuotos ir į taiką orientuotos žurnalistikos apibrėžimus (Galtung, 2003). Į taiką orientuota žiniasklaida skatina takaus konflikto sprendimo paieškas. Tokiu atveju žurnalistai didesnę dėmesį skiria taikos iniciatyvas pabrėžiančioms istorijoms ir skatina konfliktų

sprendimą, susitaikymą bei diskusijas apie nuniokotų teritorijų atstatymą. Į taiką orientuota žiniasklaida vengia demonizuojančių apibūdinimų, suteikia erdvės visų konflikto dalyvių pasisakymams ir tokiu būdu kuria aplinką, kurioje išaiškėtų konflikto priežastys bei galimi sprendimų variantai (Ting Lee ir Maslog, 2005, p. 312). Į taiką orientuota žiniasklaida pabrėžia taikius sprendimus. Pastebima, kad taikius sprendimus akcentuojančios naujienos dažnesnės valstybėse, kurios nėra įsitraukusios į konfliktą (Nijenhuis, 2014, p. 1). Į taiką orientuota žurnalistika siekia parodyti problemos kompleksiskumą bei galimų taikių sprendimų įvairovę, tokiu būdu darydama įtaką tam, kaip auditorija apibrėžia problemą.

Kai kariniai konfliktai vyksta kitame regione, žiniasklaida **pritaiko naujienas apie karą auditorijai** (jas „suvietina“). Naujienos suformuojamos ir pritaikomos taip, kad atitiktų numanomus auditorijos interesus, lūkesčius ir pažinimo rėmus. Kituose regionuose vykstantys įvykiai pristatomi suderinant juos su kultūra ir šalyje dominuojančia ideologija. Tokiu būdu užsienio naujienos yra aktualizuojamos bei lengviau suprantamos tikslinei auditorijai. Neretai aktualizuojant užsienio naujienas atsiremama į istorinius, tautai be galo gerai žinomus įvykius. Praeities įvykiai atkuriami ir susiejami su dabartimi pasitelkiant to meto terminus, aliuzijas, įvaizdžius. Su praeitimi dabarties įvykius susiejantys rėmai pasitelkiami siekiant padėti suprasti dabarties iššūkius ir karių bei civilių patirtis. Ross Wilson pastebi, kad britų spauda „karo prieš terorą“ operacijų Irake ir Afganistane metu vartojo Pirmojo pasaulinio karo metais naudotus ir išpopuliarėjusius terminus („apkasai“, „niekieno žemė“) bei aliuzijas į 1914-1918 metais vykusius mūšius. Tokiu būdu mūšis Irako mieste Basroje, vykęs 2003 metais, lyginamas su vienu didžiausių Pirmojo pasaulinio karo mūšiu Somoje (Wilson, 2014). Palyginimui naudojamas toks įvykis, kuris yra itin gerai žinomas vietinei auditorijai. Praeities įvykiai iškeliami visuomenei prieš akis. Tokiu būdu primenama skaudi tikrovė, o toliau vykstantis karas savotiškai priartinamas ir aktualizuojamas. Visgi siekiant naujienas pritaikyti vietos auditorijai kyla rizika, kad žiniasklaidos priemonėse pateikiamos naujienos gali tapti politinės propagandos įrankiu. Daria Taradai tyrė, koks diskursas buvo konstruojamas Ukrainos televizijoje „Inter“ apie 2008 metais vykusį karą Pietų Osetijoje. Pietų Osetijos sostinėje Cchinvalyje vykstantis mūšis tiriamoje žiniasklaidos priemonėje buvo lyginamas su Stalingradu. Pasitelkdami istorinį palyginimą, suvokiamą be papildomų paaiškinimų tikslinei auditorijai, žurnalistai kartvelų veiksmus Cchinvalyje prilygino nacių veiksams Stalingrade. Lyginant dabarties įvykius su tikslinei auditorijai gerai žinomu istoriniu įvykiu, karas Sakartvele buvo ne tik aktualizuojamas. Istorinio rėmo pritaikymas naujienų adaptavimui buvo pasitelkiamas pro-rusiško ukrainiečių požiūrio į Sakartvele vykstantį karą konstravimui (Taradai, 2014). Empiriniai tyrimai rodo, kad užsienio naujienos pateikiamos nepristatant platesnio konteksto, o didelis dėmesys skiriamas vietos politinio elito veikėjų vertinimui. Andra Seceleanu, analizuodama tarptautinių konfliktų vaizdavimą Rumunijos spaudoje, atkreipė dėmesį į tai, kad daugelis straipsnių apie tarptautinius konfliktus Rumunijos žiniasklaidoje naudojo

interpretacinį stilių. Vadinasi, įvykiai buvo ne neutraliai aprašomi, o iškart pateikiamas jų vertinimas. Tokiu būdu skleidžiama žinutė įgyja daugiau politinio „atspalvio“ (Seceleanu, 2019). Neretai siekiant sudominti auditoriją, naujienos apie karinius konfliktus yra pateikiamos bei pristatomos kaip kino filmų ištraukos. Reportažuose iš karo zonų dominuoja įspūdingi ginkluotės vaizdai, išraiškinga grafika ir herojiški karių veiksmai, vengiant rodyti scenas apie kraujo praliejimą ir tikruosius karo vaizdus (Aday, Livingston ir Herbert, 2005, p. 18). Susitelkiant ties užkulisių vaizdais ir herojiškomis istorijomis karas auditorijai pateikiamas tarsi iškarpytas veiksmo filmas. Žiūrovas savotiškai atsiriboja nuo to, kas vyksta ekrane, ir sukuriama skirtis tarp karo reportažuose ir karo tikrovėje. Visgi visuomenė tikisi žiniasklaidoje išvysti tikrą karo vaizdą, o ne sutvarkytą ir išpuoselėtą jo versiją (Gunter, 2009, p. 41). Tiesos rodymas yra suprantamas kaip pagrindinė žiniasklaidos pareiga. Tad nors pastebima, kad naujienos apie karinius konfliktus sutvarkomos nerodant banalios kasdienybės ar kraujo, tokie naratyvo kūrimo elementai nebūtinai sutampa su visuomenės poreikiais.

1.2. Įrėminimo teorija

Įrėminimo teorija plačiai naudojama siekiant suprasti, kokie naratyvai kuriami ir naudojami žiniasklaidos priemonėse kalbant apie skirtingus politinius reiškinius. Dėl vieningo „rėmų“ koncepto aiškinimo socialiniuose moksluose kol kas nesutarta ir egzistuoja įvairių apibrėžimų, tačiau bendraja prasme naujienų įrėminimas vertinamas kaip būdas kuriant bendrą naratyvą ir matymą perteikti naujienas. Įrėminimo teorijos pradininkas yra sociologas Erving Goffman. Remiantis E. Goffman įrėminimo teorijos samprata, rėmai padeda visuomenei interpretuoti kasdienes įvykius (Hill, 2014, p. 10). Rėmai suvokiami kaip „organizavimo principai, kurie valdo socialinius įvykius ir mūsų subjektyvų dalyvavimą juose“ (Linström, 2012, p. 21). Tad, remiantis E. Goffman įrėminimo koncepcija, rėmai veikia kaip „interpretacijos“ arba „aiškinimo“ schemas ir tokiu būdu padeda žmonėms fiksuoti, suvokti, identifikuoti įvykius ir priskirti jiems atitinkamas reikšmes (Linström, 2012, p. 23). Anot E. Goffman įrėminimo teorijos, kasdienes įvykius žmonės dažniausiai aiškina pasitelkdami du pagrindinius reikšminius rėmus: gamtinį (įvykiai identifikuojami kaip nevaldomi, nesuvienodinti, fizikiniai bei biologiniai reiškiniai) arba socialinį (identifikuojamas kontroliuojamas poveikis, dažniausiai suvokiama, kad įvykiai susiję su žmogaus valia bei tikslu) (Hill, 2014, p. 10). Kai siekiama suteikti prasmę įvykiams, kurie nėra lengvai priskiriami vienam iš dviejų pagrindinių rėmų, naudojami „tilto“ (arba „jungiamieji“) paaiškinimai, padedantys kiekvienam įvykiui priskirti kultūriškai priimtina paaiškinimą (Hill, 2014, p. 14).

Politinės komunikacijos tyrėjas Robert Entman šią E. Goffman rėmų teoriją pritaikė žiniasklaidos turinio analizei bei praplėtė įrėminimo konceptą. Pagal R. Entman apibrėžimą, „įrėminimas iš esmės yra susijęs su atranka ir išryškiniu. Įrėminti – tai atrinkti tam tikrus tikrovės aspektus ir juos išryškinti tekste taip, kad būtų skatinamas tam tikras **problemos apibrėžimas**,

priežastinių ryšių aiškinimas, moralinis vertinimas ar rekomendacijos“ (Entman, 1993, p. 52). Įrėminant naujienas kuriamos sąsajos tarp įvykių ar problemų, taip sudarant sąlygas atitinkamoms įvykio interpretacijoms, vertinimui bei galimo sprendimo formulavimui (Entman, 2003, p. 417). Skelbdamos naujienas žiniasklaidos priemonės atsirenka, kuriuos faktus pateikti, kuriems faktams skirti didesnę reikšmę juos išryškinant, pakartojant ar parenkant informacijos pateikimo vietą tekste (pavyzdžiui, straipsnio pradžioje ar pabaigoje) bei su kokiais įvykiais naujienas sugretinti. Tokiu būdu žiniasklaidoje kuriamas nuoseklus pasakojimas apie įvykius.

Rėmą formuojantys žodžiai ir vaizdai gali būti atskirti nuo kitų naujienų pagal tai, ar gali paskatinti paramą arba pasipriešinimą politinio konflikto veikėjams (Entman, 2003, p. 417). Informacijos išryškinimas „padidina tikimybę, kad informacijos gavėjas suvoks informaciją, išvelgs gilesnę prasmę, apdoros žinutę ir ji ilgiau išliks atmintyje“ (Entman, 1993, p. 53). Įrėminant naujienas svarbu suvokti, kokias mintis ir emocijas norima sukelti auditorijai, kadangi tai prisideda prie rėmo „iškodavimo“ bei pastebėjimo. Informacijos išryškinimo sėkmė yra sąlyginis dalykas, priklausantis ne tik nuo naratyvo kartojimo dažnumo ar strategiškai parinktos publikacijos vietos, bet ir nuo išankstinio auditorijos turimo žinojimo bei kultūrinio konteksto. Anot R. Entman, „net ir pavienis sąvokos pasirodymas neaiškioje teksto vietoje gali būti labai reikšmingas, jei jis atitinka informacijos gavėjo įsitikinimų sistemose esamas schemas“ (Entman, 1993, p. 53). Tad didžiausią įtaką auditorijai gali daryti tie rėmai, kurių vartojamos sąvokos yra susijusios su išankstiniu kultūriniu žinojimu ir kuriuose užkoduotas didžiausias emocinis krūvis (Entman, 2003, p. 417). Vartojamos sąvokos yra kitas veiksnys, darantis įtaką informacijos gavėjų suvokimui. Žurnalistų parinkti žodžiai bei sąvokos daro įtaką tam, kaip visuomenė mato situaciją, kokie žodžiai vartojami jai suprasti ir aptarti (Ó Tuathail, 2000, p. 11). Naudojamus rėmus nustatyti padeda pasitelkiamos metaforos, pagrindinės sąvokos, antraštės (Linström, 2012).

Informacijos įrėminimas svarbus siekiant įtvirtinti tam tikrus galios santykius. R. Entman atkreipė dėmesį į tai, kad nepriklausomai nuo to, kokie konkrečiai rėmai pasitelkiami, rėmų analizė atskleidžia, kokius metodus naudojant naujienų perdavimas daro įtaką žmogaus sąmonei (Entman, 1993, p. 51). Vienus įvykių aspektus paryškinant, o kitiems suteikiant mažesnę reikšmę daroma įtaka auditorijos reakcijai į įvykius bei jų vertinimui. Nustatyta, kad įrėminimas padeda sukelti žmonėms konkrečias mintis ir idėjas (Ting Lee ir Maslog, 2005, p. 313). Dėl visuomenei daromos įtakos naujienų rėminimas tampa svarbiu politinių veikėjų varžymosi dėl galios elementu. Naudodami naujienų įrėminimą politinio elito atstovai ir žurnalistai daro įtaką vieni kitiems ir visuomenei (Entman, 2003, p. 417). Jei dėl vieno aspekto vyksta intensyvios politinio elito diskusijos, pateikiant tą temą žiniasklaidoje vyrauja skirtingų, konkuruojančių rėmų perteikimas, o kiti klausimo aspektai įrėminami homogeniškai (Entman, 1993, p. 55). Tai įrodydamas R. Entman pateikia pavyzdį apie JAV politiką Irako atžvilgiu. Politinio elito naratyvuose nebuvo svarstoma apie derybas, tad

žiniasklaidos naratyvai pasitelkė du politinio elito svarstymuose dominuojančius sprendimo rekomendacijų rėmus: 1) karas dabar arba 2) sankcijos dabar, o karas, tikėtina, vėliau. Tuo tarpu pateikiamas ganėtinai homogeniškas problemos apibrėžimas, priežastinių ryšių aiškinimas ir moralinis vertinimas (Entman, 1993, p. 55). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad įreminimui karinio konflikto atveju reikėtų skirti daugiau dėmesio, nes susiduriama su daugiau naratyvui įtaką darančių veiksnių (tokių kaip patriotizmas, nacionaliniai interesai, cenzūra ar propaganda) bei stipriais ir prieštariniais kovojančių konflikto šalių naratyvais (Ó Tuathail, 2000).

Apibendrinant įreminimo teorijos sampratą, galima pritarti Gaye Tuchman, rašiusiai, kad „naujienos yra langas į pasaulį, per kurio rėmą sužinome apie save ir kitus. <...> Naujienų tikslas yra papasakoti, ką mes norime žinoti, ką mums reikia žinoti ir ką turėtume žinoti. Bet kaip ir bet kuris rėmas, naujienų rėmas yra problematiškas. Vaizdas pro langą priklauso nuo to, ar langas didelis, ar mažas, ar stiklas skaidrus, o gal nepermatomas, ar langas nukreiptas į gatvę, ar į kiemą“ (Tuchman, 1978, p. 1). Taigi, konstruojant bendrą naratyvą apie įvykius, žiniasklaidos priemonės pasirenka, kurioms įvykio detalėms skiriama daugiau dėmesio, kokios sąsajos yra įtvirtinamos žmonių pasąmonėje ir kokie rėmai pasitelkiami pasakojimo pateikimui.

1.3. Literatūros apžvalga

Moksliniai darbai, nagrinėjantys Sirijos karo pateikimą medijose, gali būti suskirstyti į tris kategorijas: 1) analizuojantys komunikaciją, susijusią su karo pabėgėliais, 2) tiriantys tradicinių medijų ir socialinių bei alternatyvių medijų sąveiką karo Sirijoje kontekste bei 3) besiaiškinantys, kokie ir kokiais būdais naratyvai apie karą Sirijoje kuriami medijose.

Neretai karas Sirijoje asocijuojasi su nuo karo bėgančiais žmonėmis, pasklidusiais po įvairias pasaulio valstybes. Tai atsispindi ir mokslinių tyrimų apie karą Sirijoje lauke. Didelė dalis mokslinių darbų analizuoja, koks diskursas apie nuo karo bėgančius žmones buvo pateikiamas skirtingų valstybių žiniasklaidoje (Alhayek, 2014; Dimitrova, Ozdora-Aksak ir Connolly-Ahern, 2018; Dykstra-DeVette, 2016; Heidenreich et al., 2019; Jelínková, 2019; Nerghes ir Lee, 2019; Venir, 2016; Walker Rettberg ir Gajjala, 2016; Wilmott, 2017). Karo pabėgėliai įvairių valstybių žiniasklaidoje vaizduoti kaip „kiti“ (Venir, 2016; Walker Rettberg ir Gajjala, 2016; Wilmott, 2017). Kuriamas naratyvas, kad „kiti“ kelia grėsmę nusistovėjusiai tvarkai ir visuomenei. Žiniasklaidoje vaizduojami „kitų“ susidūrimai su policijos pareigūnais tik dar labiau pabrėžia, kad „mus“ reikia ginti nuo plūstančių „kitų“ (Wilmott, 2017). Dichotomija kuriama ne tik tarp „mūsų“ ir „kitų“ (t.y. pabėgėlių), bet ir tarp pačių pabėgėlių. Šios dichotomijos kūrimui pasitelkiamas lyties aspektas (Alhayek, 2014; Walker Rettberg ir Gajjala, 2016). Taip kuriama skirtis tarp „moterų pabėgėlių“ ir „vyrų pabėgėlių“ kaip dviejų priešingų grupių. Pasitelkiant supriešinimus, kuriamas homogeniškas statistinio pabėgėlio paveikslas, paremtas lyties aspektu. Statistinis pabėgėlis vyras tampa grėsmę visuomenei keliančiu,

bet iš tiesų vyriškumą praradusiu bailiu (Walker Rettberg ir Gajjala, 2016), kai tuo tarpu statistinės pabėgėlės moters įvaizdis tapatinamas su bejėgiškumu ir silpnumu, taip dar labiau marginalizuojant ir nuvertinant moteris (Alhayek, 2014). Karo pabėgėliai matomi kaip grėsmė, prilyginama gamtinei katastrofai (Dykstra-DeVette, 2016; Jelínková, 2019). Nuo karo bėgančių žmonių srautai vadinami „pabėgėlių krize“, taip situaciją sugrėsminant. Pabrėžiama papildoma našta visuomenei, kuri atsiranda dėl migrantams skiriamos paramos (Dykstra-DeVette, 2016). Stereotipiniai migrantų įvaizdžiai žiniasklaidoje ne tik paverčia migrantus baimę keliančiais objektais visuomenės akyse, bet ir jiems patiems sukelia atstūmimo bei pašalinimo iš visuomenės baimę (Musarò ir Parmiggiani, 2017). Priklausomai nuo realaus valstybės santykio su pabėgėliais (pavyzdžiui, valstybė yra priimančioji karo pabėgėlius ar tranzitinė šalis) pabrėžiama ilgalaikė arba trumpalaikė įtaka bei našta konkrečios šalies visuomenei (Heidenreich et al., 2019). Pastebima, kad migrantų kaip grėsmės pabrėžimas dominuoja ir tų valstybių, kurios priėmė mažą skaičių karo pabėgėlių, žiniasklaidoje. Puikiu pavyzdžiu galime laikyti Čekijos atvejį. Marie Jelínková tyrime apie pabėgėlių vaizdavimą Čekijos žiniasklaidoje pastebi, kad nors šalis priėmė santykinai mažą pabėgėlių skaičių, „pabėgėliai viešojoje erdvėje buvo vaizduojami kaip grėsmė saugumui ir administracinė našta, už kurią iš dalies atsakinga Europos Sąjunga“ (Jelínková, 2019, p. 33). Galiausiai toks pabėgėlių kaip grėsmės ir naštos vaizdavimas pasitarnavo politinių sprendimų pagrindimui. Tačiau pastebima ir priešinga tendencija. Sirijos kaimynės Turkijos, tiesiogiai susidūrusios su migracijos srautų padidėjimu, žiniasklaidoje karo pabėgėliai iš Sirijos vaizduojami kaip aukos (Sunata ir Yıldız, 2018), stengiamasi kurti suasmenintą santykį su migrantais (Dimitrova, Ozdora-Aksak ir Connolly-Ahern, 2018). Tuo tarpu analizuojant Italijos žiniasklaidos turinį pastebėta, kad asmeninių migrantų istorijų padaugėjimą paskatino siro berniuko žūtis Viduržemio jūroje (Schoutsen, 2016). Tad daug dėmesio pritraukusi vieno asmens tragedija paskatino adaptuoti naratyvo pateikimą.

Analizuojant karo Sirijoje pateikimą žiniasklaidoje Lietuvoje, akademiniame lauke taip pat pastebimas didelis susidomėjimas pabėgėlių vaizdavimo žiniasklaidoje tendencijomis (Balsiūnaitė, 2016; Blažytė, 2015; Blažytė, Frėjutė-Rakauskienė ir Pilinkaitė Sotirovič, 2020; Frėjutė-Rakauskienė, 2020a; Frėjutė-Rakauskienė, 2020b; Matas, 2016; Sutkutė, 2018). Šie tyrimai siekė atskleisti neapykantos kalbos pabėgėliams raišką diskurse (Balsiūnaitė, 2016), konstruojamą pasitelkiant stereotipus (Matas, 2016) ar sugrėsminimą (Frėjutė-Rakauskienė, 2020b) bei žiniasklaidos konstruojamo diskurso įtaką visuomenei (Blažytė, 2015; Blažytė, Frėjutė-Rakauskienė ir Pilinkaitė Sotirovič, 2020). Monika Frėjutė-Rakauskienė pastebi, kad Lietuvoje „straipsniuose pasitelkiami didesnę imigracijos patirtį turinčių ES valstybių pavyzdžiai“ (Frėjutė-Rakauskienė, 2020a). Dėl šios priežasties Lietuvos žiniasklaida neretai atkartoja kitų Europos valstybių žiniasklaidos naratyvus, susiedama juos su kultūriškai Lietuvos visuomenei pažiniais pavyzdžiais:

identifikuojant pabėgėlius kaip ilgalaikę grėsmę visuomenei, naudojamas nesėkmingas romų etninės grupės integracijos Lietuvoje pavyzdys (Frėjutė-Rakauskienė, 2020b, p. 59).

Arabų pavasariu vadinamos gyventojų revoliucijos, su kuriomis susiję ir Sirijoje prasidėję neramumai, paskatino permąstyti socialinių tinklų įtaką pilietinei visuomenei ir politiniams įvykiams. Atsižvelgiant į tai, moksliniuose darbuose nagrinėjamas tradicinių medijų santykis su socialinėmis medijomis karo Sirijoje kontekste (Alitavoli, 2020; Mast ir Hanegreefs, 2015; Meis, 2017; Seo ir Ebrahim, 2016; Shehabat, 2013; Trombetta, 2012). Nustatyta, kad skirtingi komunikaciniai kanalai karo metu naudojami skirtingų naratyvų perdavimui. Pastebima, kad sukilimo Sirijoje pradžioje tradicinės medijos, tokios kaip televizija, tarnavo politinio režimo naratyvo perdavimui, o socialinės medijos veikė kaip erdvė alternatyvaus diskurso formavimui (Trombetta, 2012). Ilgainiui tradicinės ir socialinės medijos pradėjo daryti vis didesnę įtaką vienos kitoms. Politiniam režimui suvokus didelę socialinių medijų kaip komunikacijos kanalų įtaką visuomenei, dalis propagandinio turinio persikėlė į socialines medijas, taip tarsi inicijuojant papildomą frontą informacinio karo lauke (Seo ir Ebrahim, 2016; Shehabat, 2013). Tuo tarpu sukilėliai, komunikacinę kampaniją formavę socialinėse medijose, perėmė tradicinės žiniasklaidos taisykles, siekdami užtikrinti naujienų ir šaltinių patikimumą (Trombetta, 2012, p. 10). Socialinių medijų įtaka Sirijoje dar labiau išaugo kariniam konfliktui besiplečiant. Intensyvėję kariniams veiksams ir vis sunkėję informacijos pasiekiamumui, socialines medijas kaip šaltinį pasitelkia tiek visuomenė, tiek tradicinės medijos. Šaltiniais tampa piliečių sugeneruotos žinutės ir vaizdai socialiniuose tinkluose. Piliečių sugeneruota informacija papildo tradicinių medijų turinį ir leidžia pateikti visapusiškesnį karo vaizdą. Visgi tradicinėms medijoms vis stipriau remiantis socialinėmis medijomis kaip šaltiniais sunkiau užtikrinti skaidrumo ir patikimumo principų laikymąsi (Mast ir Hanegreefs, 2015). Taip pat pastebėta, kad alternatyviose medijose pasitelkiami tokie informacijos įrėminimo būdai, kurie leidžia ryžtingiau nei tradicinėse medijose skatinti auditoriją imtis veiksmų prieš karo eskalavimą (Alitavoli, 2020). Imtis veiksmų skatinantys naratyvai kuriami pasitelkiant paraleles su praeities įvykiais, pavyzdžiui, galimą intervenciją į Siriją lyginant su intervencija į Iraką. Tokiu būdu auditorijai primenant prieštarigai vertintos karinės intervencijos pasekmes, sukuriama priešprieša galimai užsienio politikos kryptčiai. Tuo tarpu tradicinės medijos laikosi neutralesnės pozicijos.

Trečioji grupė mokslinių darbų apie karo Sirijoje pateikimą medijose nagrinėja, kokie naratyvai apie karą Sirijoje kuriami medijose ir kokios priemonės pasitelkiamos kuriant šiuos naratyvus. Žiniasklaidoje kuriami naratyvai itin stipriai susiję su valstybės politinio elito užimama pozicija (Ahad, 2016; Eskjær, 2012; Yousaf, Mubariz Khan ir Saif Alvi, 2020; Simons, 2016; Zhang ir Luther, 2020). Atlikus Tuniso ir Sirijos sukilimų pateikimo Danijos spaudoje analizę pastebėta, kad Sirijoje vykęs sukilimas, vėliau peraugęs į karą, spaudoje supaprastintas, visuomenės susiskaldymą į daug religinių bendruomenių nurodant kaip pagrindinę sukilimų priežastį. Nors būtų galima spėti,

kad įvykiai pateikiami juos supaprastinant siekiant pristatyti visuomenei lengvai suprantamus, tyrėjai tokio supaprastinto, į vieną esminę priežastį nurodančio rėmo naudojimą gretina su Danijos politinio elito užimama pozicija. Politikų pasisakymuose vyravo įvykių konteksto ir situacijos supaprastinimas, atitinkamai persikėlęs ir į žiniasklaidos naratyvą (Eskjær, 2012). Karas Sirijoje padalino ne tik pačią Siriją, bet ir pasaulio valstybes. Vakarų valstybės, Saudo Arabija ir Turkija išreiškė paramą sukilėliams kaip kovotojams už demokratiją, kai tuo tarpu tokios valstybės kaip Rusija bei Iranas išreiškė paramą Sirijos vyriausybės pajėgoms, siekiančioms išlaikyti *status quo*. Atitinkamai valstybės politinio elito reiškiamą paramą atsispindi ir tos valstybės žiniasklaidos formuojamame naratyve (Yousaf, Mubariz Khan ir Saif Alvi, 2020). Priklausomai nuo to, kaip konkretų įvykį vertina šalies vyriausybė, toks įvykio vertinimas pateikiamas žiniasklaidoje. Tokiu būdu žiniasklaida veikia kaip politinio elito naratyvo skeidėja ir prisideda prie įvykio politizavimo. Žiniasklaidai vis labiau prisitaikant prie politinio elito naratyvo, kyla rizika prarasti budrumą, kritiškumą ir perduoti atitinkamas politinio elito žinutes, reikalingas tolimesnių politinių tikslų siekimui (Simons, 2016). Cheminio ginklo panaudojimas Gutoje 2013 metų rugpjūtį yra vienas iš pavyzdžių, kaip konkretus įvykis aiškinamas skirtingose valstybėse priklausomai nuo to, kokią poziciją Sirijoje vykstančio karinio konflikto atžvilgiu užima tos šalies politinis elitas (Brown, 2015; Cozma ir Kozman, 2018; Vukasovich ir Dejanovic-Vukasovich, 2016). Vakarų šalių (JAV, Jungtinės Karalystės, Prancūzijos) medijos iš karto po įvykio paskelbė, kad už cheminio ginklo prieš civilius panaudojimą atsakingas Sirijos režimas, o Rusijos žiniasklaidoje (net ir nuo valdžios nepriklausomose žiniasklaidose priemonėse) skleidžiama abejonė, kuo cheminio ginklo panaudojimas prieš gyventojus būtų naudingas Sirijos vyriausybei, ir dėmesys nukreipiamas į sukilėlių tikslus (Brown, 2015). Toks skirtingas pirminis įvykio vertinimas Vakarų valstybių ir Rusijos žiniasklaidos priemonėse sutapo su šalių vyriausybių pozicija Sirijoje kovojančių jėgų atžvilgiu. Abiem atvejais įvykio aiškinimas pateiktas prieš atliekant oficialų tyrimą, besiremiant išankstinėmis prielaidomis, kas Sirijoje vykstančiame kare yra teisi pusė. Dėl šios priežasties žiniasklaidos turinys tampa nuspėjamu - galima tikėtis, kad žiniasklaidos kuriamas naratyvas sutaps su politinio elito pozicija. Tai, kad situacijos Sirijoje pateikimui žiniasklaidoje įtaką darė politinio elito naratyvas, patvirtina ir globalių žiniasklaidos priemonių, skirtų ne konkrečios valstybės, o pasaulinei auditorijai, tyrimai. Nors globalios žiniasklaidos priemonės, tokios kaip CNN, Al-Jazeera ar Sputnik, teoriškai yra kosmopolitiškos ir orientuojasi į pasaulinę auditoriją, visgi pastebima valstybės, kurioje įkurta konkreti žiniasklaidos priemonė, daroma įtaka šių žiniasklaidos priemonių turiniui (Zhang ir Luther, 2020). Remiantis politinio elito naudojamomis metaforomis ir retorikos priemonėmis, žiniasklaida suformuoja istorijas bei pagaulius rėmus. Taip dėmesys sutelkiamas į vieną konkretų karo aspektą, kitus aspektus paliekant nuošalyje (Ahad, 2016). Pastebėta, kad neretai konstruodamos atitinkamus naratyvus apie karą Sirijoje žiniasklaidos priemonės pasitelkė trumpus,

aiškius faktus ir šokiruojančią statistiką mažai dėmesio skiriant konkrečioms žmonių istorijoms (Zhang ir Luther, 2020). Vakarų žiniasklaidoje pateikiant faktinę informaciją apie karinį konfliktą ir žmogaus teisių pažeidimus, didėja nevyriausybinių organizacijų matomumas. Visgi tyrėjai pastebi, kad didžiausias dėmesys skiriamas didelėms tarptautinėms organizacijoms, griežtai pasisakančioms prieš Bašaro al-Asado režimą ir taip patvirtinančioms jau egzistuojantį naratyvą (Meyer, Sangar ir Michaels, E. 2018). Taigi, pasitelkiami įtakingiausi nevyriausybinių šaltiniai, kurie dar labiau įtvirtina ir taip vyraujantį politinio elito naratyvą, o alternatyvūs balsai ignoruojami.

Moksliniai darbai, nagrinėjantys karo Ukrainoje ir medijų santykį, gali būti suskirstyti į tris kategorijas: 1) analizuojantys medijose skleidžiamą propagandą bei jos įtaką šiuolaikiniuose konfliktuose, 2) besiaiškinantys, kokie ir kokiais būdais kuriami naratyvai apie karą Ukrainoje skirtingų valstybių medijose bei 3) tiriantys karo daromą įtaką žiniasklaidai ir žurnalistų darbui.

2014 metais Rusijos inicijuotas separatistų judėjimas Ukrainos rytuose ir Krymo okupacija įgyvendinti nekonvenciniais būdais. Krymas okupuotas neiššovus nei vieno šovinio, o kovas Rytų Ukrainoje kurį laiką lydėjo dvejonės, ar su tuo, kas vyksta, yra susijusi ir Rusija. Šis kontekstas skatino akademikus kalbėti apie informacinio karo priemones bei propagandos ir socialinių tinklų įtaką šiuolaikiniuose konfliktuose (Bacys, 2018; Bacys, 2019; Barna ir Dugan, 2016; Darczewska, 2014; Lange-Ionatamishvili ir Svetoka, 2015; Martišius, 2014; Mulford, 2016; Stancu, 2019; Szwed ir Lange-Ionatamishvili, 2016; Watanabe, 2017). Akademikų teigimu, karinio konflikto Ukrainoje atveju analizė įrodo, jog šiuolaikiniuose konfliktuose pagrindiniu taikiniu tampa visuomenės nuostatos. Rusijos propagandos reikšmę pagrindžia tai, kad komunikacijos kampanijos vykdomos įgyvendinant nuoseklų vyriausybės lygmeniu parengtą strateginės komunikacijos planą (Stancu, 2019). Įrankiu Rusijos vykdomame hibridiniame kare prieš Ukrainą tapo ir valstybinė naujienų agentūra TASS (Watanabe, 2017) bei internetinės žiniasklaidos priemonės anglų kalba (Darczewska, 2014), kurios pasitelkiamos Rusijos propagandos kuriamų naratyvų sklaidai tarptautinėje arenoje. Propaganda, išryškindama skirtį tarp „mūsų“ ir „jų“, kuria vidinius ir išorinius priešus. Tokiu būdu siekiama sukelti visuomenei baimę, nerimą, skatinti tarpusavio neapykantą (Lange-Ionatamishvili ir Svetoka, 2015). Priešų įvaizdis pasitelkiamas valstybės jėgos (gebėjimo susidoroti su priešu) pabrėžimui arba kitų šalių visuomenės įbauginimui, nurodant Rusiją kaip vienintelę alternatyvą saugumo užtikrinimui (Darczewska, 2014, p. 11). Tad įtikinamai sukonstruoti naratyvai daro įtaką visuomenės nuostatoms, o tai atitinkamai gali palengvinti tolimesnius konvencinius karinius veiksmus (Barna ir Dugan, 2016; Lange-Ionatamishvili ir Svetoka, 2015). Nors daugeliu atveju pagrindiniai Rusijos propagandos naratyvai skirtingose valstybėse atsikartoja, pastebima, kad propagandos pasakojimus stengiamasi pritaikyti konkrečiai auditorijai, atsižvelgiant į valstybės istorinę patirtį, aktualijas ir visuomenės tautinę įvairovę. Lietuvos, Latvijos, Estijos, Lenkijos ir

Ukrainos internetinės žiniasklaidos priemonėse pateiktų skaitytojų komentarų analizė atskleidė, kad nors visose šiose valstybėse propagandos formuojamuose pasakojimuose apie karą Ukrainoje atsikartoja rusofobijos ir „fašistinio Kijivo“ naratyvai, jie atitinkamai pritaikyti auditorijai. Pavyzdžiui, Lenkijoje Ukrainos veiksmai lyginami su įvykiais Volynės regione 1943-1945 metais (Szwed ir Lange-Ionatamishvili, 2016, p. 29), taip auditorijos sąmonėje stengiantis susieti trauminę istorinę patirtį su dabarties įvykiais ir paskatinti atitinkamą įvykių vertinimą. Rusijos propagandai būdingas greitas informacijos srautas, leidžiantis užtikrinti propagandos žinučių vienkryptiškumą (Stancu, 2019). Suintensyvėjusi propagandos sklaida daro įtaką visuomenės pasitikėjimui tradicinėmis žiniasklaidos priemonėmis ir valstybinėmis institucijomis apskritai. Vietoj to visuomenė pradeda stipriau pasitikėti nevyriausybinėmis institucijomis, nepriklausomomis nuo politinio elito. Tikimasi, jog būtent jos visuomenei gali pateikti objektyvią informaciją, todėl informacinio karo metu didėja nevalstybinių veikėjų įtaka visuomenei ir, atitinkamai, jų strateginė reikšmė (Mulford, 2016). Informacinis karas vyksta jo formaliai nepaskelbus, tad tarsi išnyksta ribos tarp taikos ir karo būvio (Darczewska, 2014, p. 8), o tai daro įtaką įvykių vertinimui bei ilgalaikiam visuomenės atsakui. Lietuvos akademiniam lauke informacinio karo ir propagandos temos karo Ukrainoje kontekste taip pat aktualios. Lietuvos tyrėjai analizuoja Rusijos ir Ukrainos karo įvaizdžio formavimą kaip informacinio karo priemonę (Bacys, 2019), informacinio karo veikimą socialiniuose tinkluose (Bacys, 2018) bei Lietuvos visuomenės atsparumą rusiškai propagandai ir propagandos raiškos bruožus lietuviškose medijose (Martišius, 2014).

Kita grupė mokslinių darbų dekonstruoja skirtingų valstybių žiniasklaidoje pasakojamus naratyvus bei pasitelkiamus rėmus apie Rusijos karą Ukrainoje. Pabrėžiant paralelę su istoriniais įvykiais (Dyczok, 2015; Ojala ir Pantti, 2017) ar rasinius bei etninius skirtumus (McCloskey, 2022), kuriama dvinarė skirtis („mes prieš juos“ naratyvas). Kalbant apie karą Ukrainoje neretai pasitelkiama paralelė su Šaltuoju karu. „Naujojo Šaltojo karo“ naratyvas žiniasklaidai leidžia supaprastintai paaiškinti įvykio priežastis ir tai, kas vyksta. Vakarų Europos valstybių laikraščių publikacijas analizavę Markus Ojala ir Mervi Pantti pastebi, kad „Ukrainos konfliktui plėtojantis, žiniasklaida vis nuosekliau įvykius pateikė kaip geopolitinį pasakojimą apie konfliktą tarp Rytų ir Vakarų“ (Ojala ir Pantti, 2017, p. 52). „Naujuoju Šaltuoju karu“ grįstas naratyvas ne tik supaprastina įvykių aiškinimus, bet ir prisideda prie atitinkamų politinių sprendimų legitimizavimo. Visuomenėje konstruojamas supratimas, kad, kaip ir Šaltojo karo metais, sprendimus priima „didieji žaidėjai“ (JAV ir Rusija, kartais įtraukiama ir Europos Sąjunga kaip JAV sąjungininkė). „Mes prieš juos“ naratyvas pasakojant apie įvykius Ukrainoje pasitelkiamas nuo pat protestų Maidano aikštėje pradžios: rašant apie protestus naudoti lengvai atpažįstami naratyvai „protestuotojai prieš policiją“, „Rytai prieš Vakarus“. Supaprastintų, dichotomiją pabrėžiančių naratyvų naudojimas lėmė, kad Ukraina žiniasklaidoje „vis dažniau vaizduojama kaip JAV bei Europos Sąjungos ir Rusijos kovos dėl įtakos objektas, o ne kaip

nepriklausomas tarptautinių santykių veikėjas“ (Dyczok, 2015, p. 192). Praėjus keliems mėnesiams nuo Rusijos invazijos į Ukrainą 2022 m., supaprastinto Ukrainos įvaizdžio kūrimo grėsmę bendrajam diskursui įžvelgė ir Alexander Vorbrugg bei Jevgeniy Bluwstein. Jų teigimu, viešajame diskurse ir žiniasklaidoje vis dar vyrauja bandymas suprasti Ukrainą per Rusijos veiksmų ir interesų analizę (Vorbrugg ir Bluwstein, 2022). Rusijai pradėjus Ukrainos invaziją, į kaimynines valstybes persikėlė daug nuo karo bėgančių Ukrainos gyventojų. Kurį laiką reaguojant į Europos valstybių atsaką į padidėjusią migraciją viešajame diskurse buvo naudojama rasės pagrindu kuriama skirtis. Kai kurių valstybių žiniasklaidoje įvykiai įreminami pasitelkiant karo aukų skirstymą į „nuspelniusius ir nenusipelniusius“ pagalbos, „civilizuotus ir necivilizuotus“ bei „baltus ir spalvotus“ (McCloskey, 2022).

Naratyvas apie karą Ukrainoje konstruojamas įvykius aktualizuojant ir pritaikant juos auditorijai bei skiriasi priklausomai nuo valstybės išitraukimo į įvykius Ukrainoje. Akademikų atlikta trylikos Europos valstybių laikraščiuose pateiktų tekstų apie karą Ukrainoje analizė parodė, kad skirtingas įvykiams skiriamo dėmesio kiekis žiniasklaidoje iš dalies yra susijęs su geografiniu atstumu nuo Ukrainos, valstybės istorine patirtimi bei ekonominiais ryšiais. Pavyzdžiui, daug dėmesio karui Ukrainoje skirta geografiškai artimų šalių – Lenkijos ir Vokietijos – žiniasklaidoje, o mažiausiai – geografiškai ir istoriškai mažiau su Ukraina susijusiame Balkanų regione (Albanijoje, Rumunijoje, Serbijoje) (Fengler et al., 2020, p. 414). Nustatyta koreliacija tarp to, kokie naratyvai apie karą Rytų Ukrainoje pateikiami žiniasklaidoje ir koks yra istorinis bei politinis kontekstas valstybėje. Šalies politinė situacija ir aktualijos daro įtaką temų atrankai – daugiau dėmesio skiriama temoms, kurios glaudžiau susijusios su valstybės vidaus reikalais. Taip pat kiekvienos šalies politinė situacija yra glaudžiai susijusi su karo Ukrainoje įreminimu, žiniasklaidos priemonėms pasirenkant perspektyvą, kaip ir kokiais žodžiais apibūdinamas karas ir konflikto veikėjai (Nygren et al., 2016, p. 15). Visgi Rusijai pradėjus invaziją į Ukrainą 2022 metais pastebėta išimtis, kad istoriškai valstybėje susiformavusi pozicija dėl Ukrainos bent invazijos pradžioje nebūtinai buvo atkartojama. Rusijos invazijos į Ukrainą pateikimo Graikijos laikraščiuose tyrimas parodė, kad nepaisant ilgamečių istorinių, ekonominių, kultūrinių ir religinių ryšių su Rusija, Rusijos veiksmai Ukrainoje vienareikšmiškai buvo laikomi nepriimtinais. Laikraščių užimamai pozicijai dėl karo smerkimo įtakos nepadarė ir laikraščio ideologinės nuostatos (Papanikos, 2022). Politinio elito naratyvo aktualumas priklauso nuo valstybės vadovų išitraukimo į konfliktą ir aktyvaus (arba mažiau aktyvaus) dalyvavimo tarptautinių sprendimų priėmimo. Jei valstybės politinis elitas yra atitolęs nuo įvykių ir aktyviai nedalyvauja svarstant klausimą tarptautinėje erdvėje, žiniasklaidoje daugiau dėmesio skiriama tarptautinių institucijų atstovų, turinčių didesnę įtaką nei vietos politinis elitas, naratyvo perteikimui (Fengler et al., 2020, p. 414). Neretai pasakojant apie karą Ukrainoje diskursas yra „sužmoginamas“, skiriant platformą ne elito atstovų (pavyzdžiui, visuomenės veikėjų bei Ukrainos

piliečių) pasisakymams, istorijoms ir fotografijoms. Tokiu būdu naratyvas apie karą humanizuojamas (Fengler et al., 2020, p. 415), auditorija įvykius gali tapatinti su konkrečia vieno žmogaus istorija ir taip lengviau visuomenei sukeliamas užuojautos jausmas (Ojala, Pantti ir Kangas, 2017). Humanitariniai karo Ukrainoje aspektai pabrėžiami Vakarų valstybių spaudoje. Tuo tarpu Rusijos žiniasklaida daugiausia dėmesio skyrė „specialiosios karinės operacijos“ pagrindimui, o Kinijos žiniasklaida koncentravosi į diplomatinį ir ekonominių karinio konflikto pasekmių aptarimą (Hanley, Kumar ir Durumeric, 2022). Nuo to, koks yra valstybės įsitraukimo pobūdis ir pozicija karo atžvilgiu, priklauso ne tik su karu susijusių potemių pasirinkimas, bet ir statistikos pateikimo žiniasklaidoje pobūdis. Rusijos, JAV ir Ukrainos televizijų reportažų analizė parodė, kad „Rusijoje ir JAV žiniasklaida dvigubai dažniau yra linkusi minėti civilių gyventojų mirtis nei ukrainietiški šaltiniai. Kita vertus, Rusijos žiniasklaida beveik nepraneša apie Ukrainos gynybos pajėgų ar separatistų mirtis“ (Roman, Wanta ir Buniak, 2017, p. 372). Tokie selektyvūs skirtumai siejami su Rusijos, kaip puolančios valstybės, bandymu manipuluoti visuomene, sudarant išpūdį, kad dėl priešingos pusės veiksmų kenčia vien civiliai gyventojai, ir Ukrainos, kaip besiginančios valstybės, baime sumenkinti piliečių gynybinę dvasią.

Akademinių tyrimų, analizuojančių Ukrainoje vykstančio karo įtaką žiniasklaidai, lauke išsiskiria keli darbai, aprašantys karo įtaką žurnalistų darbui ir žiniasklaidos principų laikymuisi. Neretai Rusijos karo Ukrainoje pateikimas žiniasklaidoje tampa žurnalistų savicenzūros rezultatu. Tai ypač aktualu valstybėse, kurios tiesiogiai dalyvauja konflikte (šiuo atveju Rusijoje ir Ukrainoje) arba turi tvirtą poziciją invazijos klausimu (pavyzdžiui, Lenkijoje). Tuomet kai kuriais atvejais pirmenybė atitinkamai teikiama vertybinės pozicijos išlaikymui, tad žurnalistai susiduria su grėsme nutolti nuo profesinių objektyvumo ir nešališkumo principų laikymosi (Nygren et al., 2016, p. 17). Taip pat atkreipiamas dėmesys į tai, kad Ukrainoje dirbantys žurnalistai susiduria su nuolatiniais pavojais. Pranešta apie atvejus, kai rusų pajėgos persekiojo žurnalistus ar kitaip trukdė jų darbui. Pavojai, su kuriais susiduria žurnalistai, daro įtaką informacijos pasiekiamumui ir trukdo perteikti įvairiomis patirtimis pagrįstą įvykių vaizdą (Pavlik, 2022).

Karo Sirijoje ir karo Ukrainoje vaizdavimą žiniasklaidoje lyginantys darbai nėra dažni, nors tai yra vieni didžiausių pastarojo laikotarpio geopolitinių konfliktų. Karo Sirijoje vaizdavimas dažniau lyginamas su kitais Artimųjų Rytų regiono konfliktais (karais Irake, Afganistane, Jemene ar sukilimu Libijoje). Darbuose, lyginančiuose karą Sirijoje ir karą Ukrainoje, atkreipiamas dėmesys į tai, kad į abu karinius konfliktus tiesiogiai įsitraukė Rusijos karinės pajėgos. Atsižvelgiant į tai, tiriama, kuo panašūs ir kuo skiriasi Rusijos žiniasklaidos bandymai pateisinti šalies įsikišimą į šiuos karinius konfliktus bei finansinių ir žmoniškųjų resursų naudojimą (Grigor, 2020; Grigor (Khaldarova) ir Pantti, 2021). Dalyvavimas Rytų Ukrainoje vykstančiame konflikte Rusijos

žiniasklaidoje siejamas su užuojauta ten gyvenantiems rusakalbiams žmonėms (Grigor (Khaldarova) ir Pantti, 2021) ir grėsmę nacionaliniam saugumui keliančių ukrainiečių įvaizdžiu. Ukrainiečių keliamos grėsmės aspektas konstruojamas pasitelkiant Antrojo pasaulinio karo istorinį naratyvą ir išryškinant ukrainiečių kitoniškumą („mes prieš juos“ naratyvas) (Grigor, 2020). Tokiu būdu kuriamas Rusijos kaip nuskriaustųjų gelbėtojos naratyvas. Tuo tarpu karas Sirijoje ir Rusijos dalyvavimas jame grindžiamas kurstant nacionalinio pasididžiavimo jausmą, kuriant Rusijos kaip politinės ir karinės didžiosios galios naratyvą (Grigor (Khaldarova) ir Pantti, 2021). Strateginiai naratyvai, paaiškinantys Rusijos politinį požiūrį į karinį konfliktą Rytų Ukrainoje ir įsitraukimą į karą Sirijoje, išryškino skirtingas kolektyvinės Rusijos tapatybės dalis (Grigor, 2020) ir, priklausomai nuo geopolitinių tikslų, kultūrinių sąsajų ir istorinių patirčių, skatino skirtingas emocijas – empatiją, baimę arba pasididžiavimą.

Nors viešojoje erdvėje pasigirsta žiniasklaidos reakcijų į karą Sirijoje ir karą Ukrainoje palyginimų, atkreiptinas dėmesys į tai, kad aptartame ir išanalizuotame akademiniam lauke pastebimas šių karinių konfliktų pateikimo žiniasklaidoje lyginamųjų studijų trūkumas. Taip pat pastebėta, kad Lietuvos akademiniam lauke nėra išsamios žiniasklaidos naratyvų apie karą Sirijoje analizės, o atlikti tyrimai sutelkia dėmesį į vieną karo aspektą – karo pabėgėlių migraciją. Šiuo darbu siekiama padėti užpildyti esančią spragą ir praplėsti suvokimą, kokie naratyvai žiniasklaidoje kuriami kalbant apie skirtinguose regionuose vykstančius konfliktus, darančius įtaką Europos Sąjungos erdvei. Remiantis aptartais literatūros šaltiniais, daromos šios prielaidos: a) formuojant naratyvą apie karą Sirijoje Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje atkartojami Vakarų valstybių politinio elito naratyvai, o problemos apibrėžimas supaprastinamas; b) naratyvas apie karą Ukrainoje Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje formuojamas išryškinant paraleles su istoriniais įvykiais, susijusiais su Lietuvos okupacija; c) Italijos internetinėje žiniasklaidoje kuriamas naratyvas pabrėžia karo Sirijoje problemos kompleksiskumą; d) naratyvas apie karą Ukrainoje kuriamas remiantis Europos Sąjungos ir užsienio valstybių politinio elito pasisakymais.

2. Tyrimo metodologija

Šiame darbe atliekamas lyginamasis tyrimas. Siekiant suprasti, kaip ir kokie naratyvai formuojami Lietuvos ir Italijos internetinėje žiniasklaidoje apie karą Sirijoje ir karą Ukrainoje, atliekant tyrimą pasitelktas duomenų kodavimas ir turinio analizės metodas. Tyrimo metu renkami straipsniai apie du konkrečius atvejus – karą Sirijoje bei karą Ukrainoje – Lietuvos ir Italijos internetinėje žiniasklaidoje. Surinkti duomenys analizuojami taikant kokybinės turinio analizės metodą. Taikant identišką duomenų analizės metodiką, atliekama lyginamoji analizė (Bryman, 2012)

– tiriami atvejai lyginami siekiant geriau suprasti regioninių konfliktų pateikimo internetinėje žiniasklaidoje ypatumus.

Atliekant turinio analizę, tekstų turiniui priskiriami kodai – glausti turinio prasmės apibūdinimai ir kategorijos, vėliau naudojami kaip įrankiai nustatant ryšius tarp reikšmės vienetų bei analizuojant duomenis. Atsižvelgiant į turinio kompleksiskumą, vienam turinio vienetui (ištraukai) gali būti priskiriami keli kodai. Kodų sistemos gali būti apjungiamos pagal reikšmines grupes, taip sukuriant kodų hierarchijos sistemą ir kategorijas. Nepaisant to, kokia prieiga remiantis sudaroma kodų sistema, turinio kodavimo procesas yra ganėtinai panašus – sistemaiškai analizuojami duomenys ir turinio elementams priskiriami aprašomieji kodai (Cohen, Manion ir Morrison, 2007). Hsiu-Fang Hsieh ir Sarah E. Shannon išskiria tris kokybinės turinio analizės kodų sistemos sudarymo prieigas: sąlyginę (angl. *conventional*), kryptingąją (angl. *directed*) ir apibendrinamąją (angl. *summative*) (Hsieh ir Shannon, 2005, p. 1277). Šios prieigos skiriasi požiūriu į kodavimo schemas ir naudojamų kodų kilme. Remiantis sąlygine turinio analizės prieiga, kodų kategorijos formuojamos iš analizuojamų turinio vienetų. Kodai turinio vienetams priskiriami remiantis turimų tekstinių duomenų turiniu, tad kodų kategorijų sąlygas lemia analizuojamas turinys (Hsieh ir Shannon, 2005, p. 1280). Taikant kryptingąją turinio analizės prieigą, turinio analizė pradedama nuo teorijos ir ankstesnių tyrimų išvadų analizės. Remiantis teorija ir tyrimų išvadomis, konstruojama pradinė kodų sistema ir turiniui atitinkamai priskiriamos kodų reikšmės. Esant poreikiui, kodų sistema pildoma ir koreguojama atsižvelgiant į turinį (Hsieh ir Shannon, 2005, p. 1281). Apibendrinamoji turinio analizė apima kiekybinius duomenis ir raktinių žodžių bei turinio lyginamąją analizę. Raktinių žodžių vartojimas lyginamas interpretuojant platesnį kontekstą (Hsieh ir Shannon, 2005, p. 1283).

Turinio vienetams priskyrus kodus, turinys toliau analizuojamas remiantis kiekybinės arba kokybinės turinio analizės metodais. Kiekybinės turinio analizės metodai leidžia ieškoti tendencijų ir statistiškai reikšmingų pasikartojimų: skaičiuojamas žodžių, kodų bei kategorijų vartojimo dažnumas, identifikuojamos koreliacijos. Duomenys analizuojami naudojantis statistinės analizės įrankiais ir kiekybinės analizės metodais. Kokybinės turinio analizės metodai leidžia lyginant kodų kategorijas tarpusavyje ieškoti sąsajų tarp jų, atrasti pasikartojančias temas ir elgesio modelius, interpretuoti duomenis bei identifikuoti naratyvus (Cohen, Manion ir Morrison, 2007, p. 482). Apibendrinant galima išskirti kelis pagrindinius kokybinių duomenų analizės etapus: 1) turinio vienetų atranka; 2) reikšminių kodų priskyrimas; 3) turinio vienetų klasifikavimas, skirstymas į kategorijas; 4) duomenų interpretavimas (Cohen, Manion ir Morrison, 2007, p. 470).

Atliekant šį tyrimą, kodavimo schema sudaryta taikant kryptingąją turinio analizės prieigą. Remiantis teorine prieiga ir analizuotais tyrimais apie karinių konfliktų pateikimą medijose, sudaryta pirminė koduojamų kintamųjų struktūra, identifikuojant galimus (numanomus) kodus. Analizuojant duomenis ir reikšminiams turinio vienetams priskiriant kodus, kodavimo schema atitinkamai

koreguojama, įtraukiant naujus reikšminius kodus. Tokiu būdu koduojant bei kategorizuojant kokybinius duomenis didelis dėmesys skiriamas ne tik teorijai bei konkrečiai teksto ištraukai, kurioje vartojama tiriamoji sąvoka, bet ir viso straipsnio turiniui bei platesniam kontekstui. Remiantis R. M. Entman įrėminimo samprata bei atliekant kokybinę turinio analizę, siekiama išsiaiškinti, kokie rėmai pasitelkiami vaizduojant karą Sirijoje 2013 metais bei karą Ukrainoje 2022 metais Lietuvos ir Italijos internetinėje žiniasklaidoje ir kokie naratyvai kuriami skirtingų valstybių medijose, pasitelkiant konstruojamus rėmus.

Kiekvienu atveju analizuojamas konkretus karo įvykis – cheminio ginklo panaudojimas Gutoje, Sirijoje, 2013 m. rugpjūčio 21 d. ir įvykiai Bučoje, Ukrainoje, apie kuriuos pirmą kartą viešai paskelbta 2022 m. balandžio 1 d.

2013 m. rugpjūčio 21 d. į Gutą, Sirijos sostinės Damasko priemiestį, smogė raketos, kaip įtariama, nešinos cheminio ginklo užtaisų. Cheminis ginklas panaudotas bent dviejose vietose, esančiose 16 kilometrų atstumu viena nuo kitos. Sirijos vyriausybė po atakos teigė, jog dėl ginklo panaudojimo prieš civilius gyventojus, įskaitant vaikus, atsakingi sukilėliai. Tuo tarpu sukilėliai teigė, kad ginklą prieš savo piliečius panaudojo Sirijos vyriausybė. Karo Sirijoje metu cheminis ginklas buvo panaudotas ir iki atakos Gutoje, tačiau ši ataka išsiskyrė aukų skaičiumi ir nuotraukų bei vaizdo įrašų, užfiksavusių nukentėjusius vaikus, kiekiu. Atakos aukų skaičius iki šiol nėra tiksliai žinomas ir patvirtintas. Numanomas dėl atakos žuvusiųjų skaičius varijuoja nuo 281, remiantis Prancūzijos žvalgybos duomenimis (Prancūzijos gynybos ministerija, 2013), iki bent 1429 žuvusiųjų, iš kurių 426 buvo vaikai, remiantis JAV Baltųjų rūmų duomenimis (Baltųjų rūmų spaudos biuras, 2013). Praėjus kelioms dienoms po atakos, JT inicijavo tyrimą. Šio tyrimo ataskaitoje, paskelbtoje 2013 m. rugsėjo 16 d., teigiama, kad buvo rasti aiškūs ir įtikinami įrodymai dėl atakos metu panaudotų zarino dujų užtaisų (JT, 2013b). Zarino dujos yra cheminis ginklas, kuris pažeidžia žmogaus nervų sistemą, sukelia traukulius, staigų kūno funkcijų praradimą, paralyžių ar net mirtį. Tuometinio JT generalinio sekretoriaus Ban Ki Muno teigimu, nepriklausomai nuo to, kuri kariaujanti pusė atsakinga už ataką, „Gutoje įgyvendintas karo nusikaltimas, kuris yra blogiausias masinio naikinimo ginklų panaudojimas XXI amžiuje“ (JT, 2013a). Kelios Vakarų valstybės (JAV, Jungtinė Karalystė, Prancūzija), reaguodamos į ataką svarstė galimybę atakuoti Sirijos vyriausybės pajėgas. Visgi 2013 m. rugsėjį, praėjus beveik mėnesiui po atakos, Sirijos vyriausybė pareiškė ketinimą prisijungti prie Konvencijos dėl cheminio ginklo kūrimo, gamybos, kaupimo ir panaudojimo uždraudimo bei jo sunaikinimo.

Rusijos invazija į Ukrainą prasidėjo ankstų 2022 m. vasario 24 d. rytą, kai Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas paskelbė apie „specialiosios karinės operacijos“, kurios tikslas yra „demilitarizuoti ir denacifikuoti“ Ukrainą, pradžia. Rusijos karinės pajėgos įžengė į Ukrainos teritoriją bei atakavo strateginius objektus, apšaudė raketomis didžiuosius Ukrainos miestus. Bučą,

miestą Kijivo srityje, rusų pajėgos užėmė vasario 27 d, bet praėjus mėnesiui Ukrainos pajėgos išstūmė rusų pajėgas iš miesto. 2022 m. balandžio 1 d. Ukrainos pajėgoms įžengus į Bučą, tarptautinės žiniasklaidos priemonės (BBC, Al Jazeera ir the Guardian) išplatino vaizdo medžiagą, kurioje buvo užfiksuoti miesto gatvėse palikti civilių kūnai (BBC, 2022). Žmogaus teisių pažeidimus fiksuojančios tarptautinės nevyriausybinės organizacijos „Human Rights Watch“ pareigūnų surinktais duomenimis, mieste rasti civilių kūnai su kankinimų žymėmis (Human Rights Watch, 2022). Ukrainos pareigūnų teigimu, mieste rasti 458 civilių gyventojų kūnai. Tarptautinės nevyriausybinės žmogaus teisių gynimo organizacijos „Amnesty International“ teigimu, Buchoje fiksuota daugybė akivaizdžių karo nusikaltimų įrodymų (Amnesty International, 2022). Po įvykių pavišimo, Rusijos vyriausybė kaltinimus neigė, medžiagą vadino „melagienomis“, o gatvėse gulinius civilius – aktoriais, imituojančiais mirusius. Visgi iš palydovų darytose nuotraukose matoma, kad civilių kūnai tose vietose palikti jau kovo 19 d. (Centre for Information Resilience, 2022). Po įvykių Bučos miesto vardas viešojoje erdvėje pradėtas vartoti kaip numanomų Rusijos karo nusikaltimų sinonimas.

Tyrimo metu renkami ir analizuojami straipsniai, pasirodę Italijos ir Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje prieš ir po konkretaus įvykio. **Karo Sirijoje** atveju nagrinėjamas laikotarpis yra mėnuo iki ir po **cheminio ginklo panaudojimo Gutoje** 2013 m. rugpjūčio 21 d. – renkami ir analizuojami straipsniai, pasirodę internetinėje žiniasklaidoje **nuo 2013 m. liepos 21 d. iki 2013 m. rugsėjo 20 d.** Naujienų portalų detaliose paieškos sistemose pasirenkamas laikotarpis ir ieškoma straipsnių, kuriuose vartoti raktažodžiai „Sirij*“³ ir „Siria“. Dėl žymiai didesnės imties ir siekiant kuo geresnio palyginamumo, **karo Ukrainoje** atveju nagrinėjamas laikotarpis yra savaitė iki ir savaitė po **įvykių Buchoje įvykių paskelbimo viešojoje erdvėje – nuo 2022 m. kovo 25 d. iki 2022 m. balandžio 7 d.** Naujienų portalų paieškos sistemose ieškoma straipsnių, kuriuose vartoti raktažodžiai „Ukrain*“⁴ ir „Ucraina“. Atliekama ištinė kiekvieno laikotarpio analizė.

Tyrimo objektai yra populiariausi (didžiausią auditoriją turintys) internetiniai naujienų portalai Lietuvoje ir Italijoje – **Delfi.lt ir Repubblica.it**. Populiariausias internetinis naujienų portalas Lietuvoje 2013 m. (Abromaitytė-Sereikienė, 2013, p. 99) ir 2022 m. (Gemius Lithuania, 2022)⁵ buvo Delfi.lt. Italijoje 2013 m. didžiausią auditorijos dalį pritraukė internetinis naujienų portalas Repubblica.it (AudiWeb, 2013).⁶ 2022 m. ši internetinės žiniasklaidos priemonė pagal populiarumą

³ Simbolis „*“ detalioje paieškoje leidžia ieškoti visų raktinio žodžio formų, pavyzdžiui, įvedus raktinį žodį „Sirij*“, rodomi rezultatai, kuriuose vartojamas bet kuris žodžio „Sirija“ linksnis (pavyzdžiui, „Sirijoje“, „Sirijos“ ir pan.).

⁴ Į tyrimo imtį nėra įtraukiami straipsniai, kuriuose minima tik asmenų tautybė (žodžiai „ukrainietis“, „ukrainietė“, „ukrainiečiai“ ir pan.), bet neminimas valstybės pavadinimas. Tikslas yra surinkti ir analizuoti straipsnius, kuriuose kalbama apie valstybę ir joje vykstantį karą.

⁵ Konsoliduoti gemiusAudience 2022 m. sausio-gruodžio mėn. auditorijos apžvalgų duomenys, parengti darbo autorės remiantis gemiusAudience kasmėnesinėmis apžvalgomis, pateikiami Priede 1, 1 paveiksle.

⁶ Konsoliduoti AudiWeb 2013 m. sausio-gruodžio mėn. auditorijos apžvalgų duomenys, parengti darbo autorės remiantis AudiWeb kasmėnesinėmis apžvalgomis, pateikiami Priede 1, 2 paveiksle.

Italijoje buvo antroje vietoje, o populiariausiu portalu buvo Corriere.it (AudiWeb, 2022).⁷ Atsižvelgiant į tai, kad šie naujienų portalai tarpusavyje pasikeičia pirmąją ir antrąją vietomis (2013 m. Repubblica.it buvo populiariausias internetinis naujienų portalas Italijoje, Corriere.it – antras pagal populiarumą, o 2022 m. Corriere.it buvo populiariausias internetinis naujienų portalas Italijoje ir Repubblica.it buvo antras pagal populiarumą), priimtas sprendimas tyrime analizuoti straipsnius, pateiktus toje žiniasklaidos priemonėje, kuri buvo populiariausia anksčiau įvykusio analizei pasirinkto atvejo metu, tai yra 2013 metais.

Internetinis naujienų portalas www.delfi.lt (toliau – Delfi.lt) pradėjo veiklą 2000 metais. Delfi.lt turinys nėra specializuotas ir skirtas vienai temai. Šiame portale pateikiami straipsniai apie Lietuvos ir užsienio politikos naujienas, kriminalus, sporto įvykių apžvalgas, laisvalaikį, visuomenės veikėjų komentarai bei skaitytojų įžvalgos ir nuomonės. Tai – vienas populiariausių naujienų portalų Lietuvoje, o tiriamais laikotarpiais (2013 m. ir 2022 m.) Delfi.lt buvo populiariausia internetinės žiniasklaidos priemonė Lietuvoje. Nuo 2007 metų interneto svetainė priklauso Estijos bendrovei „Ekspress Grupp“ (Jastramskis, 2012, p. 113). Didžioji dalis Delfi.lt pateikiamo turinio yra pasiekiamas nemokamai. 2019 metais pristatyta prenumeratos galimybė „Delfi Plius“ vartotojams. „Delfi Plius“ platformoje pasiekiamas papildomas turinys: analitiniai straipsniai, multimedijos projektai, „The Economist“ ir „Bloomberg“ naujienos lietuvių kalba (Delfi, 2023). Atsižvelgiant į tai, kad didžioji dalis internetinio portalo Delfi.lt vartotojų nėra „Delfi Plius“ prenumeratoriai⁸ ir į tai, kad 2013 metais įvykių Sirijoje metu „Delfi Plius“ platforma dar neveikė, šio tyrimo tikslais renkami ir analizuojami tik nemokamoje Delfi.lt platformoje pateikiami straipsniai. Atlikus pirminę raktinio žodžio „Sirij*“ paiešką, naujienų portale Delfi.lt rasti 247 straipsniai. Iš šių pranešimų atrinktas turinys, pateikiamas užsienio naujienų rubrikoje „Užsienyje“. Į tyrimo imtį neįtraukiami straipsniai, kuriuose Sirija paminėta kaip kontekstinė informacija⁹, bei straipsniai apie karo pabėgėlius. **Tyrimo imtį** sudaro **153** turinio vienetai **apie karą Sirijoje** Delfi.lt internetiniame naujienų portale, paskelbti 2013 m. liepos 21 d. – rugsėjo 20 d. (1 lentelė). Atlikus pirminę raktinio žodžio „Ukrain*“ paiešką rasti 1523 straipsniai. Iš šių pranešimų atrinktas turinys, pateikiamas užsienio naujienų rubrikoje „Užsienyje“. Galiausiai į tyrimo imtį neįtraukiami straipsniai, kuriuose Ukraina paminėta tik kaip kontekstinė informacija, straipsniai apie karo pabėgėlius ir apie karinius veiksmus ir situaciją

---

⁷ Konsoliduoti AudiWeb 2022 m. sausio-gruodžio mėn. auditorijos apžvalgų duomenys, parengti darbo autorės remiantis AudiWeb kas mėnesinėmis apžvalgomis, pateikiami Priede 1, 3 paveiksle.

⁸ 2021 m. spalio 14 d. duomenimis, „Delfi Plius“ prenumeratorių skaičius siekė 15 000 vartotojų (Daškevičiūtė, 2021 10), kai tuo pačiu metu „Gemius Global“ duomenimis vidutinis delfi.lt portalo dienos vartotojų skaičius siekė 634 501 (Gemius Lithuania, 2021 10).

⁹ Pavyzdžiui, 2013 m. rugpjūčio 4 d. straipsnyje „Ko Vakarai tikisi iš naujojo Irano prezidento“ paminėta, kad Sirijos, artimos Irano sąjungininkės, premjeras turėjo dalyvauti naujo Irano prezidento prisiekimo ceremonijoje. Toks straipsnis į imtį neįtraukiamas, kadangi Sirija paminėta tik kaip papildoma informacija, nekalbama apie karą Sirijoje.

Mariupolyje. **Tyrimo imtį** sudaro **233** straipsniai **apie karą Ukrainoje**, paskelbti 2022 m. kovo 25 d. – balandžio 7 d. internetiniame naujienų portale Delfi.lt.

1 lentelė. Tyrimo imties atranka Delfi.lt internetiniame naujienų portale.

Imties atrankos etapas	Pranešimų kiekis Delfi.lt internetiniame naujienų portale	
	Karas Sirijoje	Karas Ukrainoje
Pirminė raktažodžio paieška	247	1523
Užsienio naujienų rubrika	166	493
Tyrimo imtis	153	233

Šaltinis: sudaryta autorės.

Dienraštis „La Repubblica“ pradėtas leisti 1976 metais Romoje. Internetinis portalas www.repubblica.it (toliau – Repubblica.it) veiklą pradėjo 1997 metais. Laikraštis ir internetinis portalas yra vieni svarbiausių ir didžiausių centro kairiųjų ideologijos medijų kanalų Italijoje (Vox Europe). Ryškiausia „La Repubblica“ ideologinės pozicijos išraiška galima laikyti aršią kritiką politikui Silvio Berlusconi, aktyviai skelbtą nuo 1996 metų iki 2016 metų (D’Alessandro, 2017). Internetinis portalas kartu su laikraščiu priklauso įmonei „Gruppo Editoriale L’Espresso SpA“, kuri valdo 20% Italijos spaudos rinkos ir yra internetinės žiniasklaidos lyderė Italijoje (Euro Topics, 2023). Internetiniame portale pateikiamų straipsnių temų įvairovė yra plati. Kasdien internetiniame portale pristatomi straipsniai apie Italijos nacionalines bei regionines naujienas, įvykius užsienyje, kultūrą, sportą, technologijas bei kitas temas. Nuo 2014 metų dalis internetinio portalo turinio pasiekama tik prenumeratoriams. Prenumeratoriai papildomai turi galimybę skaityti skaitmeninę dienraščio „La Repubblica“ versiją, susipažinti su ilgesniais, analitinio pobūdžio straipsniais, išsamesnėmis įvykių analizėmis (La Repubblica, 2023). Atsižvelgiant į tai, kad 2013 metais įvykių Sirijoje metu, Repubblica.it turinys buvo pasiekiamas nemokamai ir į tai, kad nuspręsta analizuoti tik nemokamai pasiekiamą Delfi.lt turinį, šio tyrimo tikslais renkami ir analizuojami neapmokestinti Repubblica.it straipsniai, į imtį neįtraukiant tik prenumeratoriams skirto turinio. Atlikus pirminę raktinio žodžio „Siria“ paiešką, portale rasti 192 straipsniai. Toliau atrenkami pranešimai, kurie buvo pateikti užsienio naujienų rubrikose „Užsienis“ (it. „Esteri“) ir „Pasaulis“ (it. „Mondo“). Į tyrimo imtį neįtraukiami straipsniai apie karo pabėgėlius, nuotraukų bei vaizdo įrašų reportažai bei tie straipsniai, kuriuose Sirija paminėta vos kartą kaip pavyzdys ar konteksto detalė. **Tyrimo imtį sudaro 109** pranešimai **apie karą Sirijoje**, Repubblica.it internetiniame naujienų portale paskelbti 2013 m. liepos 21 d. – rugsėjo 20 d. (2 lentelė). Atlikus pirminę raktinio žodžio „Ucraina“ paiešką, nemokamoje portalo versijoje rasti 229 straipsniai. Iš šių pranešimų atrinktas turinys pateikiamas užsienio naujienų rubrikoje „Užsienis“ (it. „Esteri“). Į tyrimo imtį neįtraukiami straipsniai, kuriuose Ukraina tik

paminėta, bei straipsniai, kuriuose rašoma tik apie situaciją ir karinius veiksmus Mariupolyje. **Tyrimo imtį sudaro 63** pranešimai **apie karą Ukrainoje**, paskelbti 2022 m. kovo 25 d. – balandžio 7 d. internetiniame naujienų portale Repubblica.it.

2 lentelė. Tyrimo imties atranka Repubblica.it internetiniame naujienų portale.

Imties atrankos etapas	Pranešimai Repubblica.it internetiniame naujienų portale	
	Karas Sirijoje	Karas Ukrainoje
Pirminė raktažodžio paieška	192	229
Užsienio naujienų rubrika	121	84
Tyrimo imtis	109	63

Šaltinis: sudaryta autorės.

Remiantis imties sudarymo metodika atrinkti Delfi.lt ir Repubblica.it straipsniai koduojami ir apdorojami pasitelkiant MS Excel ir MAXQDA programas. Naudojantis aprašytu turinio analizės metodu ir tokiu būdu identifikuojant svarbiausias vyraujančias temas, remiantis R. Entman suformuotu įrėminimo apibrėžimu, išskiriama, kokios problemos apibrėžimai, priežastiniai ryšiai, moralinis vertinimas ir rekomendacijos pateikiami internetinėje Lietuvos ir Italijos žiniasklaidoje kiekvienu analizuojamu atveju.

3. Tyrimo rezultatai

3.1. Karas Sirijoje Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje

Atlikus Delfi.lt straipsnių apie karą Sirijoje analizę pastebėta, kad naratyvas apie karą Sirijoje formuojamas apibrėžiant problemą kaip padėtį be išeities. Pabrėžiama, kad karinis konfliktas užsitęsęs, o sprendimo paieškas apsunkina tai, kad konflikte dalyvauja daug skirtingų veikėjų. Taip pat nuogąstaujama, kad Sirijoje nėra aiškaus JAV (o kartu ir Vakarų valstybių) politinius interesus atitinkančio sprendimo („Kad ir kas minėtąjį karą belaimėtų, tikėtis, jog jie norės bendradarbiauti su Amerika, labai naivu.“ (Delfi, 2013 08 27)). Pabrėžiama, kad bet kurios Sirijoje kovojančios grupės pergalė kelia vienokią ar kitokią grėsmę pasaulio tvarkai, paremtai tarptautinių taisyklių laikymusi, ir Vakarų pasaulio vertybėms. Sirijos opozicija yra susiskaldžiusi, jos gretose veikia radikalių grupuočių atstovai, tad gerai neapgalvota parama opozicijai ateityje gali lemti teroristinius išpuolius, nukreiptus į Vakarų valstybes, ir sukelti naujų pavojų („JAV blogai tiek B. al-Assado režimas, tiek susiskaldę sukilėliai, tarp kurių esama su „Al-Qaeda“ siejamų grupuočių.“ (Samoškaitė, 2013 08 28)). Pasitelkiamas biblijinis motyvas, kai Sirija prilyginama „tiesiai iš pragaro siūstai bėdai“ (Delfi, 2013 08 27). Tokiu būdu įtvirtinamas supratimas, kad karas Sirijoje yra padėtis be išeities, kelianti grėsmę stabilumui pasaulyje.

Sirijoje fiksuojami tarptautinių sutarčių pažeidimai sustiprina problemos be išeities naratyvą. Aiškinama, kad tarptautinių susitarimų nesilaikymas kelia grėsmę pasaulio tvarkai („Cheminės atakos – akivaizdus tarptautinių normų pažeidimas, nusikaltimas, kurio negalima ignoruoti. Jei niekas nedaroma, tuomet mes siunčiame signalą, kad tarptautiniai standartai nedaug ką reiškia.“ (Delfi ir ELTA, 2013 08 30)). Delfi.lt formuojamas naratyvas išryškina visuotinai priimtų taisyklių dėl karinių veiksmų svarbą ir pabrėžia, kad tarptautinių taisyklių nesilaikančios grupės turi būti nubaustos („JAV ir jų bičiuliai turėtų suduoti smūgį B. al Assadui ir pademonstruoti, jog pasaulis netoleruos cheminių ginklų naudojimo, taip pat įrodyti, kad Amerikos grasinimai ir tarptautiniai įsipareigojimai yra svarūs.“ (Delfi, 2013 08 30)). Kalbant apie cheminio ginklo panaudojimą atkreipiamas dėmesys į nusižengimą tarptautinei tvarkai. Iš pradžių vienareikšmiškas atsakymas, kas panaudojo cheminį ginklą, Delfi.lt nėra pateikiamas. Pristatoma skirtingų valstybių politinių lyderių argumentacija ir pabrėžiama nepriklausomo tarptautinio tyrimo bei surinktų įrodymų svarba. Visgi išryškinama abejonė, ar delsimas įsileisti nepriklausomus tyrėjus nėra pakankamas Sirijos režimo nepatikimumo įrodymas. Statistiniai duomenys apie cheminio ginklo aukas lieka antrame plane ir yra naudojami kaip papildomas argumentas siekiant įrodyti, kodėl tarptautinių sutarčių pažeidimai yra grėsmingi.

Delfi.lt pasakodami apie karą Sirijoje pasitelkia istorinį Šaltojo karo naratyvą. Tokiu būdu išryškinama problema, jog stiprėja dviejų priešingų polių – JAV ir sąjungininkių bei Rusijos – priešprieša. Pabrėžiama, kad JAV ir Rusijos politika Sirijos atžvilgiu neturi sąlyčio taškų („JAV ir Rusijai kol kas nepavyko nugalėti aštrių kampų dėl galimų karinių veiksmų Sirijoje.“ (BNS, Delfi ir ELTA, 2013 09 06)). Dėl negebėjimo veikti kartu kaltinama Rusija, siekianti grįžti į Šaltojo karo laikotarpį ir nenorinti priimti to, kad pasaulis pasikeitė. Rusijos politika vaizduojama kaip užstrigusi praeityje, o JAV prezidentas Barakas Obama traktuojamas kaip lyderis, besiorientuojantis į ateitį („Maskva kai kada grįžta prie Šaltojo karo mentaliteto, nors praėjo jau daugiau nei du dešimtmečiai.“ (BNS, 2013 08 08)). Po cheminio ginklo atakos Gutoje priešprieša tarp JAV ir Rusijos dar labiau išryškinama, pabrėžiant skirtingas valstybių pozicijas ir siūlomus atsakus. Konstruojamas supratimas, kad JAV veiksmus ir siūlomą atsaką lemia jaučiama moralinė atsakomybė dėl masinių civilių aukų. Dėl šios priežasties JAV siūlymas inicijuoti karinį atsaką suvokiamas kaip iš moralinės atsakomybės kylantis siekis nubausti tarptautines sutartis pažeidusį ir į civilius gyventojus nusitaikiusį Sirijos režimą. Kuriamas JAV kaip tarptautiniais susitarimais grįstos tvarkos pasaulyje užtikrintojos įvaizdis. Argumentuojama, kad karui Sirijoje tampant viso pasaulio problema, būtent JAV kaip „pasaulio policininkas“ turi prisiimti atsakomybę ir užkirsti kelią tolimesniems tarptautinės teisės pažeidimams („Sirija toli, tačiau po kiekvienos pražūtingos, neapykantos ir neramumų kupinos dienos tai, kas vyksta šioje šalyje, vis labiau tampa Amerikos ir viso pasaulio problema.“ (Delfi, 2013 08 30)). JAV planuojamas karinis atsakas Sirijoje suprantamas kaip bausmė už tarptautinių taisyklių nesilaikymą bei įspėjimas kitiems nedemokratinėms režimams lyderiams, jog būtina laikytis tarptautinių susitarimų

(„B. Obama yra aiškiai pasakęs, kad, jeigu bus peržengta raudona linija, t. y. bus panaudotas cheminis ginklas, reakcija bus atitinkama. <...> Nieko nedarymas, žiūrint globaliu mastu (tai Kinija, Indija ir t. t.), būtų gėdos lašas Vakarams ir tikrai jų įvaizdžio nesustiprintų“, – įsitikinęs D. Šlekys.“ (BNS, Ličytė ir LRT radijo laida „Ryto garsai“, 2013 08 30)).

Pristatant JAV poziciją greta pateikiama priešprieša su Rusija, prieštaraujanti kariniams veiksams bei cheminio ginklo panaudojimu kaltinančia Sirijos opozicines pajėgas. Rusija traktuojama kaip kliūtis JAV veiksams tarptautinėse institucijose keliantis veikėjas („Rusija, kuri turi veto teisę JT Saugumo Taryboje, ne kartą perspėjo Vašingtoną ir jo sąjungininkus nesiimti karinių veiksmų prieš Siriją.“ (BNS, 2013 08 27)). Pateikiami Rusijos atstovų pasisakymai, siekiantys sukelti dvejone ir primenantys JAV bei sąjungininkų klaidas Irake, kai invazija pradėta nesurinkus pakankamai įrodymų. Visgi Rusijos politinio elito sėjamos dvejonės Delfi.lt atsveriamos atkreipiant dėmesį į Rusijos šališkumą ir pabrėžiant Rusijos sąsajas su Sirijos režimu („Rusija, kuri yra pagrindinė ginklų tiekėja B.al Assado režimui, yra nusistačiusi prieš karinius veiksmus ir kėlė prielaidą, kad cheminį ginklą galėjo panaudoti sukilėliai.“ (BNS, Delfi ir ELTA, 2013 08 28)).

Karas Sirijoje traktuojamas kaip viena iš sudedamųjų JAV ir Rusijos santykių dalių, tik dar labiau padidinančių ir taip tarp valstybių tvyrojusią įtampą. Formuojamas naratyvas, kad pasaulyje ryškėja du priešingi politiniai poliai, o sprendimus tarptautinių santykių srityje, kaip Šaltojo karo laikotarpiu, priima dvi didžiosios žaidėjos - JAV ir Rusija („Bent jau šią savaitę ta karta, kuri nepatyrė Kubos raketų krizės ar Berlyno sienos, turėjo progos stebėti, kaip Baltieji rūmai ir Kremlius, visai kaip senais laikais, braižo smėlyje savo linijas.“ (BNS, 2013 09 12)). Rusija ir JAV traktuojamos kaip svarbiausi veikėjai, kurių veiksmai, sprendimai ir gebėjimas (arba negebėjimas) susitarti tarpusavyje turės didžiausią įtaką tolimesnei karo eigai. Taip konstruojamas naratyvas, kad Sirija yra pasyvus tarptautinių santykių objektas ir galios įrankis JAV ir Rusijos kovoje dėl geopolitinės įtakos zonų.

Pateikiant priežastinių ryšių aiškinimą, Delfi.lt pabrėžia Sirijoje vyraujančio religinio susiskaldymo reikšmę. Aiškinama, kad konfliktas susijęs su ilgus metus trukusia diskriminacija dėl religijos. Tokie išsireiškimai kaip „senų sąskaitų suvedinėjimas“ pabrėžia užsitęsusių diskriminacijos pobūdį („Analitikai kalba, kad iš dalies pilietinis karas – senų sąskaitų suvedinėjimas. Daugelis iš sunitų daugumos jaučia nuoskaudą dėl dešimtmečius trukusio despotiško šeimos iš alavitų mažumos valdymo.“ (Delfi, 2013 09 10)). Netgi demonstracijos už demokratines vertybes, po kurių prasidėjo karinis konfliktas, siejamos su religiniu susiskaldymu ir siekiu, jog valdantieji atsižvelgtų į religinę gyventojų įvairovę („Viskas prasidėjo nuo taikių demonstracijų, kurių dalyviai reikalavo, kad diktatorius nusišalintų nuo valdžios, o demokratinė vyriausybė atstovautų įvairių religijų ir etninių grupių atstovams Sirijoje. Dabar sukuryje verda sunitai, šiitai, alavitai, krikščionys, kurdai ir kiti.“ (Delfi, 2013 08 30)). Priežastiniai ryšiai aiškinami pasitelkiant tarp religinių grupių vykstančios kovos dėl valdžios rėmą („Musulmonų sunitų kovotojai dažnokai bombomis ir minosvaidžiais atakuoja

alavitų rajonus, ypač karinius objektus.“ (BNS, 2013 08 01)). Tokiu būdu priežastinių ryšių aiškinimas supaprastinamas – yra religinės grupės, kurių nesantaika tęsiasi ilgą laiką ir dabar nesantaika peraugo į karinį konfliktą. Nors religinis susiskaldymas traktuojamas kaip svarbiausia karą Sirijoje lėmusi priežastis, religinis kontekstas, padedantis suprasti kovojančių grupių skirtumus, nėra paaiškinamas plačiau. Nėra pristatomos istorinės aplinkybės, leidusios įsigalėti diskriminacijai dėl religijos.

Taip pat karas Sirijoje vaizduojamas kaip „dar vienas“ konfliktas Artimųjų Rytų regione. Formuojamas naratyvas, kad Artimieji Rytai suprantami kaip nuolat konfliktų purtomas regionas. Konfliktų regione normalizavimui įtaką daro tokių frazių kaip „dar vienas“ ar „parako statinė“ vartojimas. Naratyve pabrėžiama, kad tarptautiniai kariniai konfliktai regione yra besikartojanti tendencija („Baimė dėl dar vieno tarptautinio konflikto Artimuosiuose Rytuose.“ (BNS, Delfi ir ELTA, 2013 08 28)). Tarptautiniu mastu Artimieji Rytai matomi kaip regionas, kuriame menkiausias pokytis ar netinkamas veiksmas gali sąlygoti naujo konflikto pradžią („Artimieji Rytai šiandien – tai parako statinė. Ir dabar ugnis prie jos visiškai priartėjo.“ (BNS ir Delfi, 2013 09 03)). Kaip ir religinio susiskaldymo atveju, taip ir pristatant karą Sirijoje kaip „dar vieną Artimųjų Rytų konfliktą“ priežastiniai ryšiai aiškinami supaprastintai, nepateikiant platesnio istorinio ar regioninės politinės situacijos konteksto.

Po įvykių Gutoje tarptautinių institucijų tyrimas dėl cheminio ginklo panaudojimo Delfi.lt diskurse yra įreminamas kaip svarbiausias tolimesnis žingsnis. Diskurse nekeliama abejonių dėl tyrimo svarbos ir atkreipiamas dėmesys į tarptautinį sutarimą šiuo klausimu. Pabrėžiama, kad „netgi Rusija“ skatina tarptautinį nepriklausomą tyrimą, tad įvykio aplinkybių tyrimas matomas kaip vieningas tarptautinės bendruomenės atsakas į atakas („Netgi Rusija, pagrindinė Sirijos sąjungininkė, ragina Sirijos vyriausybę įsileisti ginklų inspektorius, kad jie ištirtų tariamos cheminių ginklų atakos vietą Damasko priemiestyje.“ (Delfi, 2013 08 26b)). Tolimesnė tarptautinio atsako eiga tiesiogiai priklauso nuo tyrimo rezultatų. Tarptautinis tyrimas traktuojamas kaip svarbiausias veiksnys priimant įrodymais grįstus sprendimus dėl tarptautinio atsako („Didžioji Britanija nesiims karinių veiksmų prieš Sirijos režimą, kol Jungtinių Tautų inspektoriai pateiks įrodymų apie chemines atakas.“ (BNS, Delfi ir ELTA, 2013 08 29)).

Kita svarbi Delfi.lt naratyvo išryškinama rekomendacija, kaip siekti karinio konflikto sprendimo, yra JAV bei Rusijos derybos. Kaip pristatyta anksčiau, JAV ir Rusija yra suprantamos kaip pagrindinės veikėjos. Remiantis JAV ir Rusijos kaip didžiausių konfliktą veikiančių galių įreminimu, šios valstybės matomos kaip galinčios tarptautinės diplomatijos įrankiais bei tarpusavio susitarimais priartinti Siriją prie konflikto sprendimo („JAV ir Rusija gegužę pažadėjo paspausti, kad pernai Ženevoje įvykusi taikos konferencijos, kurioje buvo parengtas pereinamojo laikotarpio planas, būtų pratęsta.“ (BNS, 2013 07 25)). JAV ir Rusijos susitarimas traktuojamas kaip svarbiausias

analizuojamo laikotarpio įvykis („Visų dėmesys sutelktas į JAV ir Rusijos derybas Ženevoje.“ (Delfi, 2013 09 12)), o pasiektas susitarimas tarp JAV ir Rusijos matomas kaip tarptautinės diplomatijos pergalė („JAV valstybės sekretorius Johnas Kerry ir Rusijos užsienio reikalų ministras Sergejus Lavrovas šeštadienį paskelbė, kad po trečios intensyvių derybų dienos Ženevoje pasiekė susitarimą dėl gairių, kaip neutralizuoti Sirijos cheminius ginklus.“ (Delfi, 2013 09 14)). Įdomu, kad JAV ir Rusijos derybose tiesiogiai nedalyvauja Sirijos (nei Vyriausybės, nei opozicijos) atstovai, tačiau tai, kad valstybės, kurioje vyksta aptariamasis karas, atstovai neįtraukiami į sprendimo priėmimą, nėra vertinama kaip galima grėsmė sprendimo tvarumui. Tai dar kartą įrodo, kad Sirijos įvaizdis kuriamas naudojant pasyvaus tarptautinių santykių objekto rėmą.

Lietuvos vaidmuo Sirijos karo kontekste matomas kaip ganėtinai pasyvus. Pastebima, kad Lietuva neskuba pateikti tvirtos pozicijos, o toks sprendimas, atsižvelgiant į valstybės dydį, laikomas išmintingu. Traktuojama, kad Lietuva konflikto eigai bei priimamiems tarptautiniams sprendimams gali daryti mažą įtaką, todėl didžiausias dėmesys formuojant Lietuvos poziciją karo Sirijoje klausimu yra skiriamas sąjungininkų pateikiamiems įvykių vertinimams ir ES pozicijai („Lietuvos užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius teigia, kad pagrindinis Lietuvos siekis – bent kiek vieningesnė Europos Sąjungos pozicija šiuo klausimu.“ (Samoškaitė, 2013 08 28)). Galima teigti, kad toks pasyvios stebėtojos vaidmens prisiėmimas susijęs su konfliktui Sirijoje teikiama reikšme Lietuvos užsienio politikoje. Karas Sirijoje suprantamas kaip didžiųjų galių žaidimas, todėl Lietuvos pozicija yra susijusi su būdais pademonstruoti paramą sąjungininkams bei atsargiu rizikų valstybei vertinimu, o ne su stiprios bei savarankiškos pozicijos įgarsinimu.

Kuriant naratyvą apie Siriją Delfi.lt dominuoja politinio bei karinio elito pasisakymai, papildomi ekspertine nuomone bei tarptautinių organizacijų atstovų pasisakymais. Kalbintųjų pasiskirstymas pagal tipus leidžia daryti išvadą, kad naratyvo formavimui didelę įtaką darė elito atstovų pasisakymai, kai ne elito (žmogaus teisių aktyvistų ar Sirijos gyventojų) atstovų pasisakymai retesni ir pateikiami pranešimų pabaigoje, kaip papildomi duomenys. Geriausiai girdimi JAV politikų pasisakymai (pavyzdžiui, prezidentas B. Obama, senatoriai, valstybės sekretorius Dž. Keris). Tai dar kartą patvirtina naratyvo suteikiamą reikšmę JAV pozicijai ir vaidmeniui konflikte.

3.2. Karas Ukrainoje Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje

Delfi.lt užsienio naujienų skiltyje naratyvas apie karą Ukrainoje formuojamas pabrėžiant didėjančią skirtį tarp Ukrainą ir Rusiją remiančių valstybių ir to sąlygotą besiformuojančią naują realybę. Padidėjusi skirtis skatina atsigręžti į istorines patirtis. Kalbant apie tarptautinius santykius vykstančio karo kontekste, pasitelkiamas Šaltojo karo naratyvas. Atsakomybė už naujai kuriamą atskirtį tarp pasaulio valstybių priskiriama Rusijai. Pažymima, kad Rusijos invazija į Ukrainą pasaulio valstybes privertė pasirinkti palaikomą pusę ir savotiškai kuria „naujos geležinės uždangos“

užuomazgas („Vokietijos dienraščiui „Welt“ Kazachstano užsienio reikalų ministro pavaduotojas Romanas Vasilenka pareiškė, kad jo šalis tęsia planuojamas reformas ir neketina grįžti prie Šaltojo karo laikų politinės sistemos. Kazachstanas nenori atsidurti už jokios naujos geležinės uždangos, kurią Rusija gali bandyti statyti.“ (ELTA, 2022 03 28)). Delfi.lt naratyvas grindžiamas tuo, kad karas Ukrainoje yra vertybių kova, o tai atitinkamai prisideda prie aiškios skirties tarp „gėrio“ ir „blogio“ kūrimo. Svarstant apie karo Ukrainoje įtaką pasauliui, nuolat kartojamos naujo pasaulinio konflikto nuojautos („NATO nenori trečiojo pasaulinio karo, bet ruošiasi jam, kaip kitaip padėti Ukrainai kare neįstojus į NATO ir ką Aljansas darys, jei bus užpulta viena iš jo narių.“ (Delfi, 2022 03 25)). Pabrėžiama, kad susitelkti ir pasiruošti gyvenimui naujoje tikrovėje turi ne tik Ukrainos, bet ir kitų valstybių visuomenės.

Kaip atsvara dramatiškam, trečiojo pasaulinio karo nuojautų kupinam naratyvui, pateikiamos optimistinio naratyvo užuomazgos, paremtos chaoso vidinėse Rusijos struktūrose ženklais. Pabrėžiami Rusijos kariuomenės nuostoliai ir nepavykę planai („Žlugus pirminiam žaibo karo planui, Rusijos kariuomenė perėjo prie plano B.“ (Delfi, 2022 03 30)). Taip pat atkreipiamas dėmesys į karinių pajėgų vadų kaitą („Jie išveda dalį pajėgų ir jau pradėjo kadru valymą. Atleistas vienos tankų armijos vadas.“ (ELTA, 2022 03 27)). Formuojamas supratimas, kad karinių vadų kaita, vidinis politinio ir karinio elito susiskaldymas, eilinių Rusijos karių priešprieša yra Rusijos nesėkmių, silpnėjimo ir vidinių struktūrų aižėjimo ženklai („Putinas, prasidėjus šiam karui, pradėjo atakuoti savus žmones. Jie labiausiai nerimauja dėl savo postų. Jiems tikrai sunku tiek psichologiškai, tiek organizaciniu atžvilgiu.“ (Delfi, 2022 04 03b)). Kruopščiai dokumentuojamos Rusijos generolų mirtys, aukščiausių karinių pareigūnų baimės ženklai bei dingimai iš viešosios erdvės ilgesniam laikui. Pavyzdžiui, Rusijos gynybos ministrui Sergejui Šoigu kuriam laikui dingus iš viešosios erdvės, Delfi.lt kasdien pateikė įvairių spekuliacijų - kas jam galėjo atsitikti ir ką tai atskleidžia apie Rusijos vidaus problemas bei nesėkmes kare. Atrodo, kad Rusijos karinėse pajėgose tvyrantis nerimas ir chaosas hiperbolizuojami bei stengiamasi sumenkinti Rusijos karinius pajėgumus.

Rusijos vykdoma propagandos ir melo politika pagrįstas siekis sunaikinti Ukrainą pristatomas kaip viena svarbiausių Rusijos invaziją į Ukrainą paaiškinančių priežasčių. Pateikiant tokį priežastinių ryšių paaiškinimą naudojamas istorinis naratyvas. V. Putinas palyginamas su Sovietų Sąjungos lyderiu Josifu Stalinu, 1932–1933 m. sukėlusiu Holodomorą Ukrainoje. Tokiu būdu pabrėžiamas karo Ukrainoje metu vykdomų žiaurumų prieš civilius gyventojus mastas, humanitarinės krizės grėsmė ir galimos pasekmės („Ideologinis Maskvos apaštalas Stalinas prieš 90 metų per dirbtinai organizuotą Didįjį badą nužudė milijonus ukrainiečių. Nenuostabu, kad Putinas, garbinantis Staliną kaip savo protėvį, laikosi tos pačios taktikos.“ (Delfi, 2022 03 30)). Taip pat V. Putino palyginimas su J. Stalinu skaitytojams gali sukelti asociacijų su J. Stalino įgyvendintomis represijomis Lietuvoje. Pabrėžiant sąsajas su tautos istorine patirtimi užsienio valstybėje vykstantis

karas priartinamas prie vietinės auditorijos. Vartojant tokius žodžius kaip „menami“ bei išskiriant propagandos vartojamas sąvokas kabutėmis, pabrėžiamas Rusijos komunikacijoje esantis melo elementas („Putinas argumentavo siekiu kaimyninę šalį išvaduoti iš menamų „nacionalistų“.“ (Delfi ir ELTA, 2022 03 29)). Išsamiai aprašomos Ukrainos gyventojų aukos bei Rusijos kariuomenės įgyvendinami karo nusikaltimai, vartojama „genocido“ sąvoka. Tokiu būdu pabrėžiamas karinių veiksmų, nukreiptų į civilius gyventojus, mastas ir įtvirtinamas naratyvas, kad tikrasis Rusijos invazijos siekis yra sunaikinti Ukrainą („Šiurpūs daugelio civilių aukų bei civilinės infrastruktūros naikinimo vaizdai parodo tikrąjį Rusijos brutalaus agresijos karo prieš Ukrainą ir jos žmones veidą.“ (ELTA, 2022 04 04a)).

Siekiant paaiškinti gilesnes situacijos Ukrainoje priežastis, naratyve pabrėžiama ne vienerius metus vykdytos Vakarų valstybių nuolaidžiavimo Rusijai politikos įtaka. Vykdyta nuolaidžiavimo politika kaltinta buvusi Vokietijos kanclerė Angela Merkel bei buvęs Prancūzijos prezidentas Nikola Sarkozy. Pastebima, kad šių vadovų nuolaidžiavimas Rusijai lėmė didelę Europos valstybių energetinę priklausomybę nuo Rusijos bei užkirto kelius Ukrainos integracijai į Europos Sąjungą bei NATO („Ukrainos prezidentas Volodymyras Zelenskis sekmadienį priekaištavo A. Merkel ir buvusiam Prancūzijos prezidentui Nicolas Sarkozy dėl 2008 metų NATO viršūnių susitikimo, sakydamas, kad tai buvo pavyzdys, kaip jų politika Rusijos atžvilgiu žlugo ir privedė prie dabartinio karo.“ (ELTA, 2022 04 04b)). Prasidėjus karui Vakarų valstybių politika Rusijos atžvilgiu pasikeitė, tačiau Delfi.lt naratyve pabrėžiama, kad vis dar yra valstybių, nuolaidžiaujančių Rusijai, prieštaraujančių griežčiausių įmanomų sankcijų pritaikymui ir pernelyg pasyviai teikiančių paramą Ukrainai. Pasyvumu bei neveiksmumu kaltinamos ir tarptautinės organizacijos, kurių misija yra užtikrinti tvarką ir tarptautinių susitarimų laikymąsi. Nors Ukraina nėra NATO karinio aljanso narė, pastebima, kad invaziją į Ukrainą galima laikyti NATO pralaimėjimu, nes aljansas nesugebėjo užtikrinti taikos („Buvęs Didžiosios Britanijos sausumos pajėgų vadas divizijos generolas Nickas Parkeris mano, kad NATO patyrė pralaimėjimą, leisdama Rusijai užpulti Ukrainą, ir dabar yra priversta laikytis pasyvios pozicijos.“ (ELTA, 2022 03 31)). JT kaltinamos „gėdingu neveiksmumu“, nes JT Saugumo Taryba, kurios nuolatinė narė yra invaziją pradėjusi Rusija, sudarė sąlygas Rusijos neliečiamybės įtvirtinimui. Šis tarptautinių organizacijų neveiksmumas susiejamas su augančiu karo nusikaltimų Ukrainoje skaičiumi („Dėl Rusijos „įžūlumo“ A. Callamard kaltino „paralyžiuotą tarptautinę sistemą“ ir institucijų, įskaitant JT Saugumo Tarybą, „gėdingą neveiksmumą“. „JT Saugumo Tarybą būtų tinkamiau vadinti JT nesaugumo taryba“, – sakė ji. (ELTA, 2022 03 29a)).

Kalbant apie sprendimo paieškas, pabrėžiama Ukrainos kovos svarba. Pastebima, kad atsikrovoti užimtą teritoriją galima tik karo lauke. Naratyve jaučiamas nuogąstavimas, kad Ukraina mūšio lauke yra palikta viena („Mes niekuo netikime – jokiomis gražiomis frazėmis. Mūšio lauke yra reali situacija. Ir dabar – tai svarbiausia. Mes nieko neatiduosime. Ir kovosime už kiekvieną savo

metrą žemės.“ (Delfi, 2022 03 31)). Taip pat pastebimas karinės pagalbos Ukrainai svarbos pabrėžimas. Nors pateikiami nuolat atnaujinami duomenys apie tai, kiek paramos Ukrainai suteiktė konkrečios valstybės, greta pabrėžiama, kad paramos tiekimas negali sustoti iki tol, kol nepasiekta Ukrainos pergalė. Analizuojamu laikotarpiu taip pat kalbama apie planuojamas ir vykstančias Ukrainos bei Rusijos derybas, tačiau į tai nėra dedama daug vilčių ir derybų procesas nėra išskiriamas kaip realus karo eigą pakeisti galintis sprendinys. Rusijos prezidentas dėl veiksmų Ukrainoje lyginamas su A. Hitleriu. Toks palyginimas leidžia patvirtinti naratyvą, kad derybos dėl Rusijos vykdomų karo nusikaltimų yra neįmanomos („M. Morawieckis teigė: „Mes su nusikaltėliais nesiderame. Su nusikaltėliais reikia kovoti. Niekas nesiderėjo su Hitleriu.““ (Delfi ir ELTA, 2022 04 04b)). Pabrėžiama, kad derybos gali būti sėkmingos tik tada, kai Rusija bus priversta nusileisti. Karinė parama Ukrainai ir Ukrainos pozicijų stiprinimas karo lauke suprantamas kaip derybinės galios stiprinimas. Derybos traktuojamos kaip karinių veiksmų perkėlimas į kitą erdvę, o ne kaip kompromiso paieškos, tad kalbant apie galimas konflikto sprendimo paieškas vyrauja karinis naratyvas.

Kita rekomendacija yra susijusi su tarptautiniu atsaku. Pabrėžiama, kad būtina užtikrinti visišką Rusijos izoliaciją. Nurodoma, kad negalima pasitikėti Rusijos režimo pažadais, kol nėra realių pokyčių, todėl būtina sankcijų pagalba įtvirtinti Rusijos atskyrimą. Tokios priemonės turi veikti kaip spaudimas režimui („Matysime, ar jie įgyvendins tai, ką siūlo“, - teigė J. Bidenas. Kol bus realių pokyčių, spaudimas Maskvai „griežtomis sankcijomis“ esą bus išlaikytas.“ (ELTA, 2022 03 29b)). Sankcijų Rusijos režimui griežtinimas yra suprantamas kaip viena svarbiausių priemonių, kuria tarptautinė bendruomenė gali atsakyti į Ukrainoje vykdomus karo nusikaltimus. Lygiagrečiai naratyve pabrėžiama tarptautinių karo nusikaltimus vertinančių tyrimų svarba. Tikima, kad tarptautinių organizacijų, aktyvistų ir užsienio valstybių iniciatyva surinkti įrodymai padės užtikrinti teisingumo įgyvendinimą („Jungtinė Karalystė bendradarbiauja su kitomis šalimis, kad būtų surinkta įrodymų ir paremtas Tarptautinio Baudžiamojo Teismo tyrimas dėl karo nusikaltimų. Atsakingieji bus nubausti.“ (BNS, 2022 04 03)).

Delfi.lt pateikiamo naratyvo apie karą Ukrainoje formavimui didelę įtaką analizuojamu laikotarpiu darė politinio elito pasisakymai. Geriausiai girdimi Ukrainos prezidento V. Zelenskio ir jo komandos atstovų balsai, sustiprinami JAV prezidento Dž. Bideno reiškiamą parama. Rusijos atstovų pasisakymai daugeliu atveju pateikiami kaip atsakas į Ukrainos ar JAV politinio elito kalbas. Įdomu, kad užsienio naujienų rubrikoje nebuvo pateikiami Lietuvos politikų pasisakymai ir Lietuvos pozicija. Nepaisant to, kad Lietuvos politikai nuo invazijos pradžios aktyviai pasisakė už sankcijų Rusijai įvedimą bei griežtinimą ir paramos Ukrainai stiprinimą tarptautinėje erdvėje, tai neatsispindėjo Delfi.lt užsienio naujienų rubrikos naratyve. Tai leidžia daryti prielaidą, kad didelė

dalį naujienų apie karą Ukrainoje buvo suprantamos kaip Lietuvos naujienos, o naratyvą apie užsienio naujienas Delfi.lt portale formuoja kitų valstybių politinis elitas.

3.3. Karo Sirijoje vaizdavimas Italijos internetinėje žiniasklaidoje

Atlikus Repubblica.it publikuotų tekstų apie karą Sirijoje analizę pastebėta, kad naratyvas formuojamas pristatant problemą kaip platesnės regiono (ir pasaulio) politikos sudedamąją dalį. Karas Sirijoje vertinamas neatsiejant jo nuo tarptautinių santykių konteksto. Vis išryškinamas problemos daugialypiškumas, taip pagrindžiant problemos kompleksiskumą ir paaiškinant sudėtingą sprendimų paiešką. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad karas Sirijoje iš dalies gali būti vertinamas kaip satelitinis Artimųjų Rytų regiono galių karas dėl įtakos regione („Sirijoje vyksta ne tik pilietinis karas, dėl kurio kyla pabėgėlių krizė, bet kartu veikia Iranas, Saudo Arabija, Kataras, Persijos įlankos šalys – visi jie išsirikiaavę į vieną gretą, o šios priešpriešos didinimas yra labai pavojingas žaidimas.“ (Nigro, 2013 08 29)). Pasitelkiant regiono politinės situacijos pristatymą, karas Sirijoje „įkontekstinamas“, o problema įreminama kaip itin kompleksiška. Regiono politikos kompleksiskumo vertinimas susijęs ir su galimų sprendimų paieška. Atsižvelgiama į tai, kaip situacijos Sirijoje pokyčiai galėtų paveikti kitas regiono valstybes („Sirija užima centrinę geografinę poziciją; užsitęsęs nestabilumas valstybėje kelia grėsmę kaimyninėms šalims – nuo Irako iki Libano ir Jordanijos. Ir taip, Sirijos krizė yra regioninių pokyčių reiškinių dalis.“ (van Buren, 2013 08 28)). Taigi, išryškinamas naratyvas, kad Sirija yra svarbi, bet tik viena detalė regiono politiniame kontekste.

Taip pat pastebima, kad karas Sirijoje yra neatsiejamas nuo globalios politikos – vertinant karo eigą ir cheminių ginklų panaudojimą prieš gyventojus keliamas tolimesnių JAV ir Irano santykių klausimas. Iranas pristatomas kaip svarbus regiono veikėjas ir vienas iš pagrindinių Sirijos prezidento B. al Assado rėmėjų. Vakarų valstybių pozicijas išsakiusių pareigūnų pasisakymus kaip atsvara lydi Irano prezidento atsakas, o galima karinių veiksmų Sirijoje eskalacija siejama su didėjančia trintimi tarp Irano ir JAV. Kartu pabrėžiama, kad JAV reakcija į cheminių ginklų panaudojimą Sirijoje daugiau susijusi būtent su Irano klausimu nei pačia Sirija („Iranas iš tiesų yra tikroji priežastis, kodėl B. Obama šį kartą negali leisti B. al Assadui išsisukti.“ (Rampini, 2013 08 28)).

Repubblica.it pranešimuose apie karą Sirijoje jaučiamas stiprus civilizacijų kovos naratyvas. Vyrauja diskursas, kad Sirijoje vyksta civilizacinė vertybių kova. Prezidentas B. al Asadas vadinamas „žudiku“, „pabaisa“, besipriešinančia šiuolaikinei pasaulio tvarkai, grįstai įstatymais, žmogaus teisėmis ir civilizacija („Susidūrėme su pabaisa, kuris atmetė įstatymus, teisę ir civilizaciją.“ (Jelloun, 2013 08 28)). Konstruojamas supratimas, kad B. al Asadas, priešingai nei modernūs valstybių vadovai, įsivaizduoja esąs „genties vadas“, siekiantis įtvirtinti savo valdžią demonstratyviais piliečių žudymais ir besielgiantis pagal praecityje veikusias taisykles („Ne veltui cheminiai ginklai civilizuotame pasaulyje uždrausti. Šiems siaubingiems ir barbariškiems ginklams nėra vietos XXI

amžiuje.“ (Repubblica, 2013 09 02)). Siekiant dar labiau įtvirtinti B. al Asado kaip blogio įsikūnijimo įvaizdį Sirijos prezidentas palyginamas su Adolfu Hitleriu bei Sadamu Huseinu. Nors pastebima, kad prieš imantis veiksmų dėl galimo cheminio ginklo panaudojimo Gutoje tarptautinė bendruomenė turi sulaukti tyrimo rezultatų, visgi retai pateikiama abejonė dėl B. al Asado (ne)kaltumo. Vaizdingi Damasko priemiesčio gyventojų kančių aprašymai naudojami siekiant pagrįsti režimo barbariškumą ir civilizacijų kovos naratyvą („Bėgau iki pat lauko ligoninės. Visur ant žemės gulėjo žmonės ir visus kamavo stiprūs raumenų mėšlungis. Niekada nepamiršiu, kaip pamačiau tėvą, nešantį į kliniką savo du mažus negyvus kūdikius. Jiems buvo vos keli mėnesiai, jie buvo dvynukai.“ (Bauer, 2013 09 01)). Šokiruojančios ir sukrečiančios scenos įtvirtina supratimą, kad Sirijoje įsitvirtinęs blogis.

Karo Sirijoje problemos mastą padidina tarptautinių organizacijų neveiknumas. Arši kritika išsakoma JT, nusišalinusioms nuo aktyvių problemos sprendimų paieškų. („Jungtinės Tautos negali nieko padaryti, nes tai yra tuščias politinių ketinimų ir įtikinėjimo jėgos maišas, naudojamas savo bejėgiškumui ar blogiems ketinimams, kaip ir Rusijos bei Kinijos atvejais, paslėpti. Slaptai, nepastebimai, JT pasikliauja Amerikos „išskirtinumu“ bei pasirengimu organizuoti smurtinį atsaką, kad būtų užkirstas kelias smurtui, žinoma, pasilikdamos sau teisę po visko apkaltinti JAV bet kokiu nusižengimu.“ (Zucconi, 2013 08 31)). Suprantama, kad dėl valstybių susitarimo trūkumo ir vidinio susiskaldymo vienintelis realus JT įrankis yra nepriklausomo įvykio aplinkybių tyrimo įgyvendinimas.

Be jau aptartų regiono valstybių, JAV ir Irano vaidmens reikšmės itin svarbus yra popiežiaus Pranciškaus kaip taikos ir dialogo skatintojo vaidmuo. Repubblica.it pranešimuose pabrėžiama, kad popiežius imasi aktyvių veiksmų, kuriais siekia sutelkti skirtingų įsitikinimų bendruomenes ir taip savotiškai parodyti pavyzdį, jog dialogas įmanomas. Ieškant dialogu grįsto sprendimo, popiežiaus teigimu, Sirijai yra svarbi tarptautinės bendruomenės parama ir moderavimas („Dialogas ir derybos tarp visų Sirijos visuomenės dalių, padedant tarptautinei bendruomenei, yra vienintelė galimybė nutraukti konfliktą ir smurtą, dėl kurio kasdien Sirijoje žūsta tiek daug žmonių, ypač beginklių gyventojų.“ (Repubblica, 2013 08 29)). Popiežiaus siūlymams skatinti dialogą ir taiką naratyve skiriamą reikšmę patvirtina tai, kad popiežiaus ir jo atstovų pasisakymai bei pranešimai socialiniuose tinkluose yra įtraukiami į svarbiausių dienos naujienų apžvalgas. Taip pat popiežiaus Pranciškaus idėjos tampa politinio elito naratyvo dalimi ir argumentu valstybės pozicijai pagrįsti – paklaustas apie Italijos poziciją karo Sirijoje klausimu, to meto Italijos ministras pirmininkas Enrikas Leta pakartoja popiežiaus naratyvą ir patvirtina ketinimą prisijungti prie popiežiaus inicijuoto pasninko dėl taikos Sirijoje.

Remiantis tvirta Italijos politinio elito ir krikščioniškojo pasaulio religinio lyderio pozicija, taikos derybos ir diplomatinio sprendimo paieškos Repubblica.it naratyve įvardijamos kaip labiausiai skatintinas sprendimo būdas. Atsižvelgiant į regiono politikos kompleksškumą, išreiškiamas

nuogaštavimas, kad karinėmis priemonėmis paremtas sprendimas gali paskatinti konfliktus už Sirijos ribų („Užsienio reikalų ministrės Emos Bonino teigimu, „net jei atrodo lėčiau, sunkiau ir kartais atrodo, kad pastangos yra bevaisės, diplomatinis ir politinis sprendimas yra vienintelis tinkamas sprendimas.“ Ji taip pat nuogaštavo, kad „dėl dramatiško ir siaubingo konflikto rizikuojame net pasauliniu sprogimu“. (Repubblica, 2013 08 30)). Diplomatinis sprendimas suvokiamas ne tik kaip tarptautinių santykių objektas (tai yra, kaip tarptautinės diplomatijos rezultatas), bet ir kaip dialogas tarp Sirijoje kovojančių pusių. Taip pat dialogas vertinamas kaip svarbi alternatyva galimam kariniam kitų valstybių įsikišimui („Sirijos drama ir du priešingi jos sprendimo būdai. Būtent - nubauti B. al Assadą už žudynes, kuriomis jis kaltinamas, arba popiežiaus Pranciškaus pamėgtas ir propaguojamas pacifizmas, pasiekęs kulminaciją per maldos ir pasninko dieną, į kurią katalikų bažnyčios vadovas įtraukė visų pasaulio religijų atstovus ir netikinčius pasauliečius, nepritariančius „karui, kuris kviečia į karą“.“ (Scalfari, 2013 09 08)).

Pristatant karą Sirijoje kaip kompleksiską problemą ir vieną iš Artimųjų Rytų regiono politikos detalių, naratyve atitinkamai konstruojamos rekomendacijos vertinti galimus problemos sprendimus atsižvelgiant į situacijos išskirtinumą. Abejonė dėl planuojamo JAV karinio atsako išreiškiama pasitelkiant istorinį naratyvą – pavyzdžiui, vartojama su Antruoju pasauliniu karu susijusi sąvoka „blickrygas“, auditorijai galinti sukelti asociacijas su nepavykusia A. Hitlerio operacija Lenkijoje. Atsižvelgiant į problemos kompleksiskumą, rekomenduojama situaciją vertinti kaip individualų atvejį. Nors primygtinai primenami istoriniai pavyzdžiai ir praeityje JAV ir Vakarų sąjungininkų padarytos klaidos, naratyve akcentuojama, kad Sirija nėra antras Kosovas, Irakas ar Afganistanas („Kitaip nei Kosove, Libijoje ir Afganistane, kur NATO galėjo koordinuoti veiksmus su organizuotomis vietos pajėgomis, Sirijoje to nėra. Opozicija yra susiskaldžiusi. Dar blogiau: jei B. al Assadas žlugs, niekas nežino, kas ir kuo jį pakeis.“ (va Buren, 2013 08 26)). Tai leidžia daryti išvadą, kad situacija yra unikali ir negalima istorinės patirties tiesiogiai perkelti sprendžiant Sirijos klausimą. Atvirkščiai, sprendimas turi būti paremtas atidžiu bei išsamiu situacijos unikalumo įvertinimu.

Repubblica.it pateikiamo naratyvo formavimui didelę įtaką daro politinio elito pasisakymai. Pastebėta siūlomų rekomendacijų kaita atsižvelgiant į politikų pozicijų pokyčius. Taip pat reikšmingą įtaką (ypač po cheminio ginklo panaudojimo) naratyvo formavimui turi religinės bendruomenės lyderio – popiežiaus Pranciškaus – pasisakymai, paskatinę į taiką orientuoto naratyvo pabrėžimą. Popiežiaus naratyvo įtaka dar labiau sustiprinama, nes jo formuojamą naratyvą atkartoja ir įgalina vietos politikai.

3.4. Karas Ukrainoje Italijos internetinėje žiniasklaidoje

Italijos naujienų portale Repubblica.it karas Ukrainoje siejamas su platesne problema – padidėjusia įtampa visoje Europoje. Karas Ukrainoje suvokiamas kaip istorinis lūžis. Atkreipiamas dėmesys į valstybių vadovų pasisakymus, pabrėžiančius, kad Ukrainoje vykstantis karas pakeičia įprastą tarptautinių santykių eigą („Tai, kas vyksta Ukrainoje, keičia visą XXI amžių“. Tai pasakė JAV prezidentas Džo Bidasas.“ (Di Zanni, 2022 03 26)). Pastebimi dėl Rusijos invazijos į Ukrainą suintensyvėję NATO veiksmai regione. Atkreipiamas dėmesys į augančią įtampą tarp NATO ir Rusijos Viduržemio jūros regione, prie Italijos krantų („Viduržemio jūroje tęsiasi NATO ir Rusijos konfliktas; Rusijos naikintuvas metė iššūkį JAV lėktuvnešiui prie Kalabrijos krantų.“ (Carra ir Rodari, 2022 04 07)). Nors naratyve išryškintas padidėjusios įtampos regione problematiškumas, kaip atsvara pabrėžiamos NATO ir JAV valstybėms-sajungininkėms teikiamos saugumo garantijos. Išryškunami JAV prezidento pasisakymai apie NATO valstybių Europoje saugumo užtikrinimą, pasiryžimą ginti „kiekvieną NATO teritorijos centimetrą“ bei pastebima, kad JAV ir NATO suintensyvina gynybos planų kūrimą („JAV ir NATO rengia nenumatytų atvejų planus galimam Rusijos puolimui Atlanto aljanso teritorijoje.“ (Brera ir Ricciardi, 2022 03 25)).

Padidėjusi įtampa siejama su grėsme pakartoti istoriją, todėl pasitelkiamos paralelės su Antrojo pasaulinio karo įvykiais. Daug dėmesio skiriama padidėjusiai atominės bombos panaudojimo grėsmei. Siekiant priminti atominio ginklo panaudojimo pasekmes, pristatomas Hirošimos pavyzdys („Tikimybė, kad Rusija panaudos branduolinius ginklus, „tampa vis realesnė“. Tai pasakė Japonijos ministras pirmininkas Fumio Kišida, apsilankęs Hirošimoje. „Hirošimos istorija mus moko, kad jokiai tautai neprotinga kelti tokią grėsmę.“ (Di Zanni, 2022 03 26)). Kuriama paralelė tarp Rusijos režimo veiksnių bei nacių veiksnių Antrojo pasaulinio karo metu. Atkreipiamas dėmesys į naudojamiems simboliams suteikiamas prasmės. Pastebima, kad Rusijos karinių pajėgų naudojama raidė „Z“, kuriai suteikiama prasmė primena svastikos simboliką, savyje talpinančią neapykantą („Kas buvo svastika iki nacizmo? O tada? Ji tapo pačiu baisiausiu ir mirtiniausiu praėjusio šimtmečio ženklu. Kai kurie jį pavertė priežastimi žeminti ir žudyti. Taigi, matant, kad šiandien ant Maskvos centre esančio pastato fasado puikuojasi šis ženklas „Z“, kyla nerimas.“ (Di Paolo, 2022 03 30)). Pasitelkiant istorines paraleles pabrėžiama grėsmė, kad Rusijos režimas kartuoja nacistinės Vokietijos elgesio modelius.

Nors Ukrainos politinis elitas matomas kaip ganėtinai aktyvus veikėjas, visgi atkreiptinas dėmesys į tai, kad pasitaiko atvejų, kai karas suprantamas kaip netiesioginis JAV ir Rusijos konfliktas. Kalbant apie JAV ir Rusijos atstovų apsikeitimą skambiais pasisakymais ir kaltinimais vartojamas terminas „atkirsti“ (it. „rintuzzare“), sustiprinantis bei pabrėžiantis tarp valstybių tvyrančio priešiškojo išpūdį („Kremlius atkerta: „Ne Dž. Bidasas sprendžia, kas valdo Rusiją“. Baltieji rūmai

atkerta: „Jokių nuorodų į režimo pakeitimą, bet į valdžią kaimynams ir regionui“ (Di Zanni, 2022 03 26)).

Naratyve pabrėžiama, kad Vakarų valstybių atsakas yra nukreiptas ne į Rusijos visuomenę, o į V. Putiną bei jo aplinką. Rusijos prezidentas vertinamas kaip vienintelis vykstančio karo kaltininkas. Akcentuojama, kad konfliktas su Rusijos visuomene nevyksta. Tikrasis priešas yra tik V. Putinas, o ne Rusijos žmonės, kurie laikomi tam tikrais režimo įkaitais („Jūs nesate mūsų priešas. Putinas atkirto jus nuo pasaulio. Putinas gali ir privalo nutraukti šį karą. Jūs nesate tokie, tai nėra ateitis, kurios nusipelnėte. Putinas gražina Rusiją į XIX amžių.“ (Di Zanni, 2022 03 26)). Taip kuriama ryški skirtis tarp V. Putino bei jo aplinkos ir Rusijos visuomenės. V. Putinas pašaipiai vadinamas „caru“, taip išryškinant jo asmeninį valdžios siekį bei iliuziją atkurti imperiją. Pavyzdžiui, kalbant apie Rusijos reakciją į prezidento rinkimų rezultatus Serbijoje, pašiepiama, kad V. Putinas kaip „caras“ suteikė perrinktam Serbijos prezidentui savo palaiminimą („Pasak naujienų agentūros „TASS“, caras išsiuntė nugalėtojui telegramą, kuria pakrikštijo jo antrąją kadenciją prie šalies vairo.“ (Carra, 2022 04 04)). Tokiu būdu pristatomas ironiškas požiūris į V. Putino susireikšminimą bei bendradarbiavimą su Rusija tęsiančius valstybių vadovus, taip stiprinančius priklausomybę nuo Rusijos ir menkinančius savo valstybės pozicijas. V. Putino asmeninės ambicijos pateikiamos kaip vienas pagrindinių paaiškinimų, kas atsakingas už karą Ukrainoje. Pabrėžiama, kad V. Putinas yra diktatorius, vedamas imperinių tikslų („Nebijokite. Diktatorius, kuris nori atkurti imperiją, niekada nepanaikins žmonių meilės laisvei“, - pridūrė JAV prezidentas, pabrėždamas, kad dėl karo Ukrainoje „kaltas Vladimiras Putinas“. „Tai Putinas, - pridūrė jis, kalbėdamas apie ekonomines sankcijas Rusijai, - kaltas Vladimiras Putinas. Taškas.“ (Di Zanni, 2022 03 26)). Praeities didybės atkūrimas suvokiamas kaip V. Putino veiksmų akstinas. Pastebima, kad ambicijos atkurti Rusijos didybę yra ne naujas Rusijos užsienio politiką lemiantis veiksnys, o tęstinė politika. Atkreipiant dėmesį į įvykių tęstinumą pabrėžiama ir tarptautinės bendruomenės, ignoravusios šias Rusijos užsienio politikos tendencijas, atsakomybę dėl 2022 metais Rusijos pradėtos invazijos į Ukrainą („Vladimiras Putinas, lyderis, suteikęs Rusijos žmonėms stabilumą ir gerovę, bet ne demokratiją, nori jėga atkurti SSRS valdžios sistemą. Taip prasidėjo dar 2014 m. prasidėjęs konfliktas, į kurį pasaulis iki šiol nekreipė dėmesio.“ (Di Feo, 2022 04 07)). Visgi tarptautinės bendruomenės neveiknumo kaip kilusio karo priežasties naratyvas nėra ryškus ar pasikartojantis. Tarptautinės bendruomenės neveiknumas daugiau siejamas su negebėjimu užkirsti kelio šiuo metu vykstantiems karo nusikaltimams nei su karo priežastimi. Pabrėžiama kritika JT, tebeleidžiančioms Rusijai naudotis veto galia ir „skleisti melą“ („Ukrainos prezidentas taip pat kaltina Maskvą, kad ji naudojasi savo veto teise Jungtinėse Tautose skleidama melą.“ (Repubblica, 2022 04 06)). Reaguojant į Rusijos vykdomus karo nusikaltimus Ukrainoje, kaltinamas JT bejėgiškumas imtis veiksmų užtikrinant saugumą gyventojams („Dabartiniame kare

Ukrainoje matome Jungtinių Tautų organizacijos bejėgiškumą“. Tai popiežiaus žodžiai.“ (Repubblica, 2022 04 06)).

Kalbant apie sprendimo paiešką, viliamasi, kad gali pavykti rasti sutarimą derybų tarp Rusijos ir Ukrainos atstovų metu. Džiaugiamasi pozityviais ženklais, leidžiančiais tikėti derybų sėkme. Pastebima, kad tiek Rusija, tiek Ukraina derybose yra linkusios nusileisti dėl tam tikrų punktų ir ieškoti kompromisų, o tai vertinama kaip vilties dėl karo baigties arba karinių veiksmų intensyvumo mažėjimo teikiantys postūmiai („Vilčių teikia Stambule vykstančios Rusijos ir Ukrainos taikos derybos, tačiau JAV ir toliau skeptiškai vertina tikruosius V. Putino ketinimus. Ukraina pasisako už neutralumą su tarptautiniu saugumo susitarimu, o rusai pareiškė ketinantys mažinti karinį aktyvumą Kijive.“ (Crinò, Lorello ir Zunino, 2022 03 29)). Visgi viltį pakeičia skepsis dėl Rusijos pažadų ir veiksmų neatitikimo. Kaip ir kalbant apie karo priežastis, atkreipiamas dėmesys į V. Putino asmenines ambicijas, neleidžiančias iki galo pasitikėti derybų proceso metu aptariamais pažadais („Vis dėlto kol kas tarp sąjungininkų vyrauja skepticizmas. Iš dalies dėl to, kad caras ir toliau kaitalioja pažadus ir bombas.“ (Ciriaco, 2022 03 30)).

Kita rekomenduojama priemonė, kaip stabdyti karą Ukrainoje, yra sankcijų V. Putinui ir jo aplinkai įvedimas ir griežtinimas. Naratyve pabrėžiama, kad dėl sankcijų reikalingumo sutaria daugelio Vakarų valstybių vadovai. Taip pat atkreipiamas dėmesys į tai, kad sankcijos nedelsiant griežtinamos atsižvelgiant į įvykių Ukrainoje eigą („Po civilių gyventojų kankinimo ir žudymo siaubo Bučoje, ES rengia naujas sankcijas Rusijai ir naują paramą Ukrainai, sako Europos Vadovų Tarybos pirmininkas Charles'is Michelis.“ (Repubblica, 2022 04 03)). Nėra abejonių dėl sankcijų veiksmingumo. Priešingai, formuojamas naratyvas, kad sankcijos yra veiksmingos ir įkalina Rusijos režimą („Rusija įkalinta sankcijų katilė, kuriame artimiausiomis dienomis troškimsis.“ Tai metafora, kurią Ukrainos užsienio reikalų ministras Kuleba naudojo apibūdindamas situaciją.“ (Di Zanni, 2022 03 26)). Sankcijos suprantamos kaip efektyviausias būdas, padedantis siekti Rusijos karinių pajėgų pasitraukimo iš Ukrainos. Ši rekomendacija atitinka ir Italijos politinio elito poziciją, išreiškiančią paramą Europos Sąjungos sprendimams reaguoti į karo nusikaltimus įvedant naujas sankcijas Rusijos režimui („Draghi smerkia „karo nusikaltimus“ ir sako, kad šalis yra pasirengusi paremti ES siūlomas naujas sankcijas Maskvai.“ (Repubblica, 2022 04 05)).

Repubblica.it pateikiamą naratyvą apie karą Ukrainoje formuoja politinio elito pasisakymai. Didelė reikšmė suteikiama Ukrainos politikų pasisakymams. Vakarų valstybių poziciją ir tolimesnės politikos kryptis atspindi JAV politinio elito naratyvas. Rusijos vadovybės pasisakymai susiję su atsaku į Ukrainos arba JAV sprendimus. Nors tiesioginiai Ukrainos gyventojų pasakojimai Repubblica.it sraute pasitaiko retai, naratyvas „sužmoginamas“ pateikiant individualias istorijas, gyvenimo karo metu detales. Susikoncentruojama ne į aukų aprašymus, o į išgyvenusių potyrius bei mažas kasdienes smulkmenas, atskleidžiančias gyvenimo vykstant karui sunkumus. Taip pat

siekama, kad skaitytojas nepriprastų prie matomų vaizdų, todėl vis pabrėžiama, kad tai, kas vyksta, yra realybė („O kai kurie netgi sako, kad tai yra fikcija. Būtent tai yra tragedija. Ir tai nėra fikcija.“ (Di Paolo, 2022 04 03)), o už kiekvieno karinės ekipuotės vieneto slypi žmogus, kurio gyvybei gresia pavojus („Šie šalmai bus dėvimi. Tai nėra neegzistuojančių riterių šarvai. Jie bus ant tūkstančių žmonių iš kūno ir kraujo galvų, žmonių, kurių gimimo data daugeliu atvejų nėra XX amžius. Vaikinių, gimusių šiame amžiuje. Pagalba, kurią jie gauna, taip pat patvirtina, koks didelis pavojus jiems gresia.“ (Di Paolo, 2022 03 31)).

3.5. Lyginamoji dalis

Atliekant analizę pastebėta, kad Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje formuojant rėmus apie karus skirtinguose regionuose užsienio naujienų rubrikoje abiem atvejais vartojamas ganėtinai neutralus tonas. Įdomu, kad tiek karo Sirijoje, tiek karo Ukrainoje atveju populiariausiame Lietuvos naujienų portale Delfi.lt pasitelkiamas Šaltojo karo naratyvas. Tai leidžia teigti, kad Lietuvoje įrėminant naratyvus apie karinius konfliktus, nepriklausomai nuo regiono, kuriame vyksta konfliktas, yra atidžiai vertinamos didžiųjų valstybių pozicijos ir tai, kaip konfliktas veikia jų tarpusavio santykius. Abiejų karinių konfliktų atveju naratyvas formuojamas pasitelkiant užsienio valstybių politinio elito pasisakymus. Tai leidžia daryti prielaidą, kad nepriklausomai nuo to, ar Lietuvos politikai tarptautinėje arenoje veikia aktyviau, ar pasyviau, naujienos, susijusios su Lietuvos politikų pasisakymais bei pozicija, traktuojamos kaip vietos naujienos. Visgi negalima vienareikšmiškai teigti, ar tokį naujienų skirstymą į užsienio ir vietos pagal tai, iš kur yra pasisakantys politikai, lemia užsienio naujienų suvietinimas, ar Lietuvos politikų vertinimas kaip nedarančių didelės įtakos užsienio politikos įvykiams. Užsienio naujienų naratyvas formuojamas remiantis kitų valstybių politinių lyderių žinutėmis. Formuojant naratyvus apie karą Sirijoje ir karą Ukrainoje skiriasi veikėjų autonomijos suvokimas: Sirijai priskiriamas pasyvaus tarptautinių santykių objekto vaidmuo, o Ukrainai suteikiama aktyvi rolė.

Italijos populiariausio internetinio portalo analizė parodė, kad abu kariniai konfliktai matomi kaip platesnio tarptautinių santykių konteksto sudedamosios dalys. Abiem atvejais pristatomas platesnis užsienio politikos kontekstas. Taip pat abiejų analizuojamų karinių konfliktų vaizdavimas remiasi politikų naratyvais. Naratyvo apie karą Sirijoje kūrimui Repubblica.it naujienų portale didelę įtaką darė popiežiaus Pranciškaus pasisakymai, kurie vėliau tapo Italijos politikų naratyvo dalimi. Ukrainos atveju popiežiaus pasisakymai girdimi, tačiau rečiau atkartojami kitų veikėjų naratyvuose, todėl gali būti vertinami kaip darantys mažesnę įtaką bendram naratyvui. Abiem atvejais pabrėžiamas tarptautinių institucijų neveiksnumas.

Remiantis atlikta analize, galima teigti, kad regioninių konfliktų pateikimas internetinėje žiniasklaidoje skirtingose tai pačiai geopolitinei erdvei priklausančiose valstybėse kardinaliai

nesiskiria. Karo Sirijoje atveju tiek Italijos, tiek Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje formuojami naratyvai pabrėžia konflikto kompleksiskumo problematiką. Atsižvelgiama į tai, kad konflikte dalyvauja daug skirtingų veikėjų ir pabrėžiama, kad tai apsunkina problemos sprendimų paieškas. Populiariausio Italijos internetinio portalo Repubblica.it analizė parodė, kad karas Sirijoje traktuojamas kaip civilizacinis karas tarp žmogaus teisių gynėjų ir naikintojų, arba kaip kova su barbaru. Vyrauja rėmas, kad B. al Asadas yra karo nusikaltėlis ir jo režimas kelia grėsmę vakarietiškomis vertybėms. Populiariausiame Lietuvos naujienų portale Delfi.lt svarbesnė problema yra karo Sirijoje daroma įtaka JAV ir Rusijos santykių kaitai. Naudojamas Šaltojo karo naratyvas parodo, kad siekiama pabrėžti istorinį tarptautinių santykių pokytį, tačiau tai taip pat prisideda prie problemos įrėminimo kaip didžiųjų galių politinio žaidimo. Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje vyrauja ganėtinai supaprastintas naratyvas apie karą Sirijoje - nors problema vertinama kaip padėtis be išeities ir suprantamas jos kompleksiskumas, kontekstas, lėmęs įvykio problematiškumą, nėra praplečiamas. Taip pat skiriasi karo nusikaltimų Sirijoje traktavimas. Tai, kas Italijos žiniasklaidoje laikoma vertybinės civilizacijų kovos ženklu, Lietuvos žiniasklaidoje vertinama kaip grėsmė nusistovėjusiai tarptautinei tvarkai.

Formuojant rėmus apie įvykių Sirijoje priežastis Italijos internetinėje žiniasklaidoje pabrėžiama Sirijos gyventojų kova prieš režimą ir režimo vykdomi karo nusikaltimai. Apie religinį susiskaldymą ir diskriminaciją dėl religijos užsimenama, tačiau tai vertinama kaip viena iš situacijos sudedamųjų dalių, bet ne pagrindinė priežastis. Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje atvirkščiai - religinis susiskaldymas šalyje vertinamas kaip pagrindinė priežastis, paskatinusi karinį konfliktą. Taip pat nurodoma, kad Artimųjų Rytų regionas apskritai yra konfliktiškas. Tai leidžia daryti išvadą, kad nieko kito nei neramumai šio regiono valstybėse tikėtis negalima.

Abiejų valstybių medijose formuojamas supratimas, kad sprendimo rekomenduojama ieškoti remiantis tarptautinės diplomatijos įrankiais. Visgi Italijos medijose karas Sirijoje vertinamas aprašant platesnį tarptautinių santykių kontekstą ir konstruojamas naratyvas, kad ieškant sprendimo reikia įvertinti daug aspektų. Lietuvos medijose pateikiama rekomendacija, kad sprendimas gali būti pasiektas JAV ir Rusijos derybų metu. Tad dėmesys sutelkiamas į didžiųjų valstybių sprendimus, o Sirija vertinama kaip pasyvus objektas. Italijos žiniasklaida pabrėžia būtinybę vengti lengvų sprendimų paieškų. Kalbant apie galimus sprendimus, abiejų valstybių medijose pasitelkiami palyginimai su kitais panašiais konfliktais. Ir Lietuvos, ir Italijos žiniasklaidoje karas Sirijoje palyginamas su kariniais konfliktais Irake bei Afganistane. Visgi Italijoje palyginimai vertinami kritiškiau ir atkreipiamas dėmesys į tai, kad negalima visiškai sutapatinti situacijų. Pabrėžiama, kad kiekvieną situaciją reikia vertinti individualiai, atkreipiant dėmesį į problemų unikalumą ir kompleksiskumą.

Kalbėdamos apie karą Ukrainoje abi analizuotos internetinės žiniasklaidos priemonės pabrėžia karo įtaką visam Europos regionui bei padidėjusią grėsmę. Problema įrėminama pasitelkiant istorinius naratyvus, atsigręžiant į Antrojo pasaulinio karo patirtis. Italijoje naratyvas kuriamas gretinant įvykius su nacistinės Vokietijos veiksmais Antrojo pasaulinio karo išvakarėse bei karo metu, o Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje Rusijos veiksmai palyginami su Sovietų Sąjungos vykdyta politika. Tokį skirtumą galima paaiškinti remiantis istorine patirtimi. Italijos visuomenė karo metais patyrė radikalių dešiniųjų valdymą, o Lietuvos visuomenės išgyventa 50 metų trukusi okupacija lemia, kad Sovietų Sąjungos sugrįžimas traktuojamas kaip didesnė grėsmė. Pats V. Putinas analizuotoje Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje palyginamas tiek su A. Hitleriu, tiek su J. Stalinu. Taip pagrindžiamas V. Putino kaip diktatoriaus įvaizdis.

Ir Italijos, ir Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje kaltė dėl karo Ukrainoje be abejonių priskiriama Rusijai. Visgi Italijoje ryškiai atskiriamos asmeninės V. Putino ambicijos ir Rusijos visuomenė. Lietuvoje pateikiamame naratyve tokia skirtis nėra juntama ir atsakomybė priskiriama Rusijai bendrai. Abiejų valstybių žiniasklaidoje sutariama, kad iš dalies dėl prasidėjusios invazijos atsakomybė turi būti priskirta laiku nesureagavusiai tarptautinei bendruomenei, bet išsiskiria suvokimas, kurie tarptautinės bendruomenės atstovai turėtų būti kaltinami neveiknumu. Lietuvoje pabrėžiama, kad karas yra užsitęsios Vakarų valstybių nuolaidžiavimo Rusijai politikos padarinys. Italijoje Vakarų valstybių neveiknumas nėra akcentuojamas, labiau pabrėžiamas JT negebėjimas užkirsti kelio karo nusikaltimams.

Rekomendacijos, kaip siekti karo Ukrainoje sprendimo, abiejų analizuotų žiniasklaidos priemonių naratyve siejamos su sankcijų įvedimu ir griežtinimu. Nei vienos valstybės naratyve nėra prieštaravimų sankcijų būtinumui. Italijoje juntama viltis, kad Rusijos ir Ukrainos atstovų derybų metu įmanoma pasiekti kompromisų. Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje kuriamas naratyvas derybas mato kaip karo veiksmų pratęsimą - derybos suprantamos kaip nulinės sumos žaidimas, o ne kompromiso paieškos. Taip pat pabrėžiama, kad kova prie derybų stalo galės būti sėkminga tik tada, kai bus užtikrinta pakankama karinė parama Ukrainai. Tai parodo, kad Lietuvoje visi karo Ukrainoje aspektai traktuojami per sukarintą diskursą.

Išvados

1. Šiuo darbu siekta išsiaiškinti bei palyginti, kaip ir kokie naratyvai formuojami Lietuvos ir Italijos internetinėje žiniasklaidoje apie karą Sirijoje ir karą Ukrainoje. Siekiant šio tikslo buvo analizuoti apie karą Sirijoje ir karą Ukrainoje kuriami naratyvai Lietuvos ir Italijos internetinėje žiniasklaidoje bei pateiktas šių naratyvų palyginimas.

2. Atlikus mokslinių šaltinių apie žiniasklaidos veikimą karo metu analizę, išskirtos keturios pagrindinės kategorijos, kaip žiniasklaida kuria naratyvus karo sąlygomis. Išskirta, kad žiniasklaida karo metu prisideda prie ideologinės atskirties stiprinimo, o kuriamas naratyvas remiasi supaprastintomis binarinėmis kategorijomis. Nors analizuotuose moksliniuose šaltiniuose šis aspektas išskiriamas valstybių, kurios tiesiogiai dalyvauja kare, naratyve, atlikta Italijos ir Lietuvos žiniasklaidos naratyvų analizė parodė, kad dichotomija kuriama ir tada, kai valstybė tiesiogiai nedalyvauja kariniuose veiksmuose. Italijos internetinėje žiniasklaidoje ideologinė skirtis pabrėžiama kalbant apie karą Sirijoje, matomą kaip civilizacinę vertybių kovą, o Lietuvoje aiški skirtis tarp gėrio ir blogio kuriama kalbant apie karą Ukrainoje.
3. Taip pat remiantis teorine medžiaga išskirta, kad žiniasklaida karo laikotarpiu perteikia elito kuriamą naratyvą. Tai patvirtina ir atliktas tyrimas. Kalbėdami ir apie karą Sirijoje, ir apie karą Ukrainoje analizuoti naujienų portalai rėmėsi politinio elito kaip didžiausią įtaką turinčios grupės naratyvais. Tad abiejose valstybėse politinio elito pozicija ryškiausiai prisidėjo prie to, kaip įreminamas konfliktas.
4. Remiantis analizuotais moksliniais šaltiniais teigiama, kad tai, kaip ir kokią informaciją žiniasklaida pateikia apie karus, skatina visuomenės arba politinio elito veiksmus. Šio teorinio aspekto atliktas tyrimas patvirtinti negali. Buvo atliekama užsienio naujienų rubrikose pateikiamų pranešimų analizė, tad visuomenės reakcijoms galimai daugiau dėmesio skiriama vietos politinių aktualijų rubrikose. Taip pat nebuvo atlikta priimtų politinių sprendimų analizė.
5. Teorinėje darbo dalyje išskirta, kad žiniasklaida naujienas apie svetur vykstančius karinius konfliktus pritaiko pagal auditorijos poreikius. Tai atsispindi ir naratyvuose Lietuvoje ir Italijoje. Abiejų valstybių internetinėse žiniasklaidos priemonėse pateikiamos dabarties įvykių paralelės su istorinėmis patirtimis, kurios yra pritaikomos atsižvelgiant į auditorijos kolektyvines patirtis. Naratyvo apie karą Ukrainoje kūrime Italijoje išryškinamos paralelės su nacistine Vokietijos veiksmis, o Lietuvoje pabrėžiamas panašumas su Sovietų Sąjungos vykdyta politika.
6. Remiantis atlikta analize galima teigti, kad tai pačiai geopolitinei erdvei priklausančių, bet skirtingiems geografiniams regionams priklausančių Italijos ir Lietuvos naratyvai apie karinius konfliktus Sirijoje ir Ukrainoje nesiskiria kardinaliai. Esminis strateginis problemos vertinimas yra ganėtinai panašus, o pagrindiniai skirtumai įreminant konfliktus yra susiję su išryškinamomis detalėmis, pagrindžiančiomis strateginį matymą.

Bibliografinių nuorodų sąrašas

1. Abromaitytė-Sereikienė, L. (2013). *Žiniasklaidos rinkodara: Vadovėlis*. Viešoji įstaiga Socialinių mokslų kolegija.
2. Aday, S., Cluverius, J. ir Livingston, S. (2005). As Goes the Statue, So Goes the War: The Emergence of the Victory Frame in Television Coverage of the Iraq War. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 49(2), 314-331. https://doi.org/10.1207/s15506878jobem4903_4
3. Aday, S., Livingston, S. ir Herbert, M. (2005). Embedding the Truth. A Cross-Cultural Analysis of Objectivity and Television Coverage of the Iraq War. *Harvard International Journal of Press/Politics*, 10(1), 3-21. DOI: 10.1177/1081180X05275727
4. Ahad, W. (2016). Syrian War and Media Politics: Priming, Framing and Agenda-Setting. *E-journal of Social and Legal Studies*, 2(1), 25-32.
5. Alhayek, K. (2014). Double Marginalization: The Invisibility of Syrian Refugee Women's Perspectives in Mainstream Online Activism and Global Media. *Feminist Media Studies*, 14(4), 696-700. DOI: 10.1080/14680777.2014.935205
6. Alitavoli, R. (2020). Framing the news on the Syrian War: A comparative study of antiwar.com and cnn.com editorials. *Media, War & Conflict*, 13(4), 487-505. DOI: 10.1177/1750635219850326
7. Amnesty International. (2022, gegužės 6). Ukraine: “He’s not coming back”. War crimes in Northwest areas of Kyiv Oblast. *Amnesty International*. <https://www.amnesty.org/en/documents/eur50/5561/2022/en/>
8. AudiWeb. (2013). AudiWeb Database 2013. *AudiWeb*. <https://www.audiweb.it/dati/index.html?anno=2013>
9. Bacys, T. (2018). Rusijos ir Ukrainos konfliktas socialinių tinklų informacinio karo kontekste: ekspertų požiūris. *Darbai ir dienos*, (69), 53-63. <https://doi.org/10.7220/2335-8769.69.4>
10. Bacys, T. (2019). Rusijos ir Ukrainos konflikto vaizdavimas Vokietijos Facebook socialiniame tinkle. *Žurnalistikos tyrimai*, (13), 8-45. <https://doi.org/10.15388/ZT/JR.2019.1>
11. Balsiūnaitė, I. (2016). Neapykantos kalbos raiška Lietuvos interneto dienraščių publikacijose apie pabėgėlius. *Žurnalistikos tyrimai*, (11), 78-102.
12. Baltųjų rūmų spaudos biuras. (2013, rugpjūčio 21). Government Assessment of the Syrian Government’s Use of Chemical Weapons on August 21, 2013. <https://web.archive.org/web/20210224023324/https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/08/30/government-assessment-syrian-government-s-use-chemical-weapons-august-21>

13. Barna, C. ir Dugan, C. (2016). Mirroring the echoes of the hybrid war – romanian media coverage of the Ukrainian crisis. *Ante Portas–Studia nad Bezpieczeństwem*, 1(6), 57-82.
14. BBC. (2022, balandžio 1). Ukraine war: Gruesome evidence points to war crimes on road outside Kyiv. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-europe-60949791>
15. Bennett, W. L. (2007). *News: The politics of illusion* (7th ed.). Longman.
16. Blažytė, G. (2015). Visuomenės nuostatos imigracijos atžvilgiu ir jų atsiradimo prielaidos. *Ethnicity Studies/Etniškumo studijos*, (1).
17. Blažytė, G., Frėjutė-Rakauskienė, M. ir Pilinkaitė-Sotirovič, V. (2020). Policy and media discourses on refugees in Lithuania: shaping the boundaries between host society and refugees. *OIKOS: lietuvių migracijos ir diasporos studijos*, 1 (29), 7-30.
18. Bryman, A. (2012). *Social Research Methods* (4th ed.). Oxford University Press.
19. Brown, J. D. (2015). “A Nightmare Painted by Goya”: Russian Media Coverage of the Syrian Chemical Weapons Attacks in Comparative Perspective. *Problems of Post-Communism*, 62(4), 236-246. DOI: 10.1080/10758216.2015.1026212
20. Centre for Information Resilience. (2022, balandžio 13). Disinformation & Denial: Russia’s attempts to discredit open source evidence of Bucha. <https://www.info-res.org/post/disinformation-denial-russia-s-attempts-to-discredit-open-source-evidence-of-bucha>
21. Cohen, L., Manion, L. ir Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education* (6th ed.). Routledge.
22. Cozma, R. ir Kozman, C. (2018). The Syrian crisis in U.S. and Lebanese newspapers: A cross-national analysis. *The International Communication Gazette*, 80(2), 185-204. DOI: 10.1177/1748048517727217
23. D’Alessandro, M. M. (2017). *Russia Beyond the Italian Headlines: Political Polarization in News Coverage of Russia in the Italian Media* [Magistro darbas, Sankt Peterburgo valstybinis universitetas]
24. Darczewska, J. (2014). The information war on Ukraine: New challenges. *Cicero Foundation Great Debate Paper*, 14(8).
25. Daškevičiūtė, D. (2021, spalio 14). „Delfi Plius“ vadovė – apie privilegijas prenumeratoriams: siekiame, kad jie gautų papildomų verčių. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/m360/naujausi-straipsniai/delfi-plash-vadove-apie-privilegijas-prenumeratoriams-siekiame-kad-jie-gautu-papildomu-verciu.d?id=88428769>
26. Delfi Plius. (2023). Prenumerata. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/prenumerata/>
27. Dyczok, M. (2015). The Ukraine Story in Western Media. In Pikulicka-Wilczewska, A. ir Sakwa, R. (Red.), *Ukraine and Russia: People, Politics, Propaganda and Perspectives* (p.

- 186-194). E-International Relations Publishing. <https://rideauinstitute.ca/wp-content/uploads/2022/02/Ukraine-and-Russia-E-IR-2016.pdf>
28. Dykstra-DeVette, T. A. (2016). Assemblages of Syrian suffering: Rhetorical formations of refugees in Western media. *Language, Discourse & Society*, 4(1).
  29. Dimitrova, D. V., Ozdora-Aksak, E. ir Connolly-Ahern, C. (2018). On the Border of the Syrian Refugee Crisis: Views From Two Different Cultural Perspectives. *American Behavioral Scientist*, 62(4), 532-546. <https://doi.org/10.1177/0002764218756920>
  30. Entman, R. M. (1993). Framing: Towards Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of communication*, 43(4), 51-58.
  31. Entman, R. M. (2003). Cascading Activation: Contesting the White House's Frame After 9/11. *Political Communication*, 20(4), 415-432, DOI: 10.1080/10584600390244176
  32. Eskjær, M. F. (2012). Changing Revolutions, Changing Attention? Comparing Danish Press Coverage of the Arab Spring in Tunisia and Syria. *Global Media Journal-German Edition*, 2(1).
  33. Euro Topics. (2023). La Repubblica. *Euro Topics: European press roundup*. <https://www.eurotopics.net/en/148668/la-repubblica#>
  34. Europos Sąjungos Taryba. (2023). Chronologija. ES ribojamosios priemonės Rusijai dėl Ukrainos. <https://www.consilium.europa.eu/lt/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/history-restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/>
  35. Europos Sąjungos Taryba. (2023). EU response to Russia's invasion of Ukraine. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-response-ukraine-invasion/#sanctions>
  36. Fairclough, N. (2001). *Language and power*. Pearson.
  37. Fengler, S., Kreutler, M., Alku, M., Barlovac, B., Bastian, M., Bodrunova, S. S., ... Zguri, R. (2020). The Ukraine conflict and the European media: A comparative study of newspapers in 13 European countries. *Journalism*, 21(3), 399-422. DOI: 10.1177/1464884918774311
  38. Frėjutė-Rakauskienė, M. (2020). Etninių mažumų ir pabėgėlių vaizdavimo tendencijos Lietuvos žiniasklaidoje 2005-2017 metais. *Lietuvos socialinė raida*, (9), 46-64.
  39. Frėjutė-Rakauskienė, M. (2020). Reali ar sukurta?: „pabėgėlių krizės“ vaizdavimas Lietuvos spaudos diskurse 2015-2017 metais. *Informacijos mokslai*, (88), 29-45. <https://doi.org/10.15388/Im.2020.88.30>
  40. Galtung, J. (2003). Peace Journalism. *Media Asia*, 30(3), 177-180, DOI: 10.1080/01296612.2003.11726720
  41. Gemius Lithuania. (2021, spalio). gemiusAudience: spalio mėnesio apžvalga. *Gemius*. <https://www.gemius.lt/interneto-ziniasklaidos-naujienos/gemiusaudience-spalio-menesio-apzvalga.html>

42. Gemius Lithuania. (2022). gemiusAudience mėnesio apžvalgos. *Gemius*.
<https://www.gemius.lt/leidejai.html>
43. Grigor (Khalدارova) I. ir Pantti, M. (2021). Visual images as affective anchors: strategic narratives in Russia's Channel One coverage of the Syrian and Ukrainian conflicts, *Russian Journal of Communication*, 13(2), 140-162. DOI: 10.1080/19409419.2021.1884339
44. Grigor, I. (2020). *Weaponized news: Russian television, strategic narratives and conflict reporting* [Daktaro disertacija, Helsinkio universitetas]. HELDA.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-6636-4>
45. Gunter, B. (2009). The Public and Media Coverage of the War on Iraq. *Globalizations*, 6(1), 41-60. DOI: 10.1080/14747730802692484
46. Hayes, D. ir Guardino, M. (2010). Whose Views Made the News? Media Coverage and the March to War in Iraq. *Political Communication*, 27(1), 59-87. DOI: 10.1080/10584600903502615
47. Hallin, D. (1986). *The 'Uncensored War': The Media and Vietnam*. Oxford University Press.
48. Hanley, H. W., Kumar, D. ir Durumeric, Z. (2022). "A Special Operation": A Quantitative Approach to Dissecting and Comparing Different Media Ecosystems' Coverage of the Russo-Ukrainian War. *AAAI*.
49. Heidenreich, T., Lind, F., Eberl, J. M. ir Boomgaarden, H. G. (2019). Media Framing Dynamics of the 'European Refugee Crisis': A Comparative Topic Modelling Approach. *Journal of Refugee Studies*, 32(Special Issue 1). Oxford University Press.
doi:10.1093/jrs/fez025
50. Hidalgo Tenorio, E. (2011). Critical Discourse Analysis, An overview, *NJES Nordic Journal of English Studies*, (10)
51. Hill, M. R. (2014). "Bomb Talk" and Erving Goffman's Frame Analysis. *Sociology Department, Faculty Publications*. 313. <http://digitalcommons.unl.edu/sociologyfacpub/313>
52. Hsieh, H. F. ir Shannon, S. E. (2005). Three approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277-1288.
53. Human Rights Watch. (2022, balandžio 3). Ukraine: Apparent War Crimes in Russia-Controlled Areas. *Human Rights Watch*. <https://www.hrw.org/news/2022/04/03/ukraine-apparent-war-crimes-russia-controlled-areas>
54. Yousaf, Z., Khan, S. M. ir Alvi, A. S. (2020). Media Coverage and Political Interests: Portrayal of Syrian Conflict by Saudi and Iranian Press. *Pakistan Social Sciences Review*, 4(1), 79-92.
55. Jankutė, I. (2017). Lietuvos žiniasklaidos diskursas vakarų ir rytų kontekste: asmenybės poveikis [Magistro baigiamasis darbas, Mykolo Romerio universitetas]. eLABa.

56. Jastramskis, D. (2012). *Žiniasklaidos ekonomika: naujų organizacijos, verslas, modeliai ir veiksniai*. Vilniaus universiteto leidykla.
57. Jelínková, M. (2019). A Refugee Crisis Without Refugees: Policy and media discourse on refugees in the Czech Republic and its implications. *Central European Journal of Public Policy*, 13(1), 33–45. DOI: 10.2478/cejpp-2019-0003
58. Jungtinės Tautos. (2013, rugsėjo 16). ‘Clear and convincing’ evidence of chemical weapons use in Syria, UN team reports. *UN News*. <https://news.un.org/en/story/2013/09/449052>
59. Jungtinės Tautos. (2013, rugsėjo 16). Report of the United Nations Mission to Investigate Allegations of the Use of Chemical Weapons in the Syrian Arab Republic on the alleged use of chemical weapons in the Ghouta area of Damascus on 21 August 2013. *United Nations Digital Library*. <https://digitallibrary.un.org/record/756814>
60. Jungtinių Tautų Pabėgėlių agentūra. (2023). Syria Refugee Crisis Explained. *USA for UNHCR. The UN Refugee Agency*. <https://www.unrefugees.org/news/syria-refugee-crisis-explained/>
61. Jungtinių Tautų Pabėgėlių agentūra. (2023, kovo 28). Ukraine Situation - 2022 Final Report Regional Refugee Response Plan (March – December 2022). *The UN Refugee Agency*. <https://data.unhcr.org/en/documents/details/99791>
62. Kaminskas, J. (2016). *JAV interesai ir politika Sirijos konflikto erdvėje* [Magistro baigiamasis darbas, Mykolo Romerio universitetas]. eLABa.
63. Kassimeris, G. ir Jackson, L. (2011). The West, the rest, and the ‘war on terror’: Representation of Muslims in neoconservative media discourse. *Contemporary Politics*, 17(1), 19-33. DOI: 10.1080/13569775.2011.552684
64. Khalid, M. (2011). Gender, Orientalism and Representations of the ‘Other’ in the War on Terror. *Global Change, Peace & Security*, 23(1), 15-29. DOI: 10.1080/14781158.2011.540092
65. La Repubblica. (2023). Tanti contenuti, un solo abbonamento. Scopri tutti e abbonati a Repubblica. *Repubblica*. <https://www.repubblica.it/premium/?ref=RHHD-R>
66. Lange-Ionatamishvili, E. ir Svetoka, S. (2015). Strategic Communications and Social Media in the Russia Ukraine Conflict. In Geers, K. (Red.), *Cyber War in Perspective: Russian Aggression against Ukraine* (12 skyrius). NATO CCD COE Publications.
67. Linström, M., ir Marais, W. (2012). Qualitative news frame analysis: A methodology. *Communitas*, (17), 21-38.
68. Livingston, S. ir Bennett, L. W. (2003). Gatekeeping, indexing and live-event news: is technology altering the construction of news?. *Political Communication*, 20(4), 363-380.
69. Martišius, M. (2014). Rusiško informacinio karo bruožai. *Informacijos mokslai*, (69), 7-25.

70. Mast, J. ir Hanegreefs, S. (2015). When News Media Turn To Citizen-Generated Images of War: Transparency and graphicness in the visual coverage of the Syrian conflict. *Digital Journalism*, 3(4), 594-614. DOI: 10.1080/21670811.2015.1034527
71. Matas, D. (2016). The image of Refugees and the Features of its Development in Lithuanian Online Newspapers. *Žurnalistikos tyrimai*, 10, 71-109.
72. McCloskey, S. (2022). The war in Ukraine has revealed a hierarchy of victims. *Policy & Practice: A Development Education Review*, (34), 138-149.
73. Meyer, C. O., Sangar, E. ir Michaels, E. (2018). How do non-governmental organizations influence media coverage of conflict? The case of the Syrian conflict, 2011–2014. *Media, War & Conflict*, 11(1), 149-171. DOI: 10.1177/1750635217727309
74. Meis, M. (2017). When is a conflict a crisis? On the aesthetics of the Syrian civil war in a social media context. *Media, War & Conflict*, 10(1), 69-86. <https://doi.org/10.1177/1750635216653903>
75. Mulford, J. P. (2016). Non-State Actors in the Russo-Ukrainian War. *Connections*, 15(2), 89-107. <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26326442>
76. Musarò, P. ir Parmiggiani, P. (2017). Beyond black and white: the role of media in portraying and policing migration and asylum in Italy. *International Review of Sociology*, 27(2), 241-260. DOI: 10.1080/03906701.2017.1329034
77. Nerghes, A. ir Lee, J. S. (2019). Narratives of the Refugee Crisis: A Comparative Study of Mainstream-Media and Twitter. *Media and Communication*, 7(2), 275–288. DOI: 10.17645/mac.v7i2.1983
78. Nygren, G., Glowacki, M., Hok, J., Kiria, I., Orlova, D. ir Taradai, D. (2016). Journalism in the crossfire: Media coverage of the war in Ukraine in 2014. *Journalism Studies*, 1059-1078. <http://dx.doi.org/10.1080/1461670X.2016.1251332>
79. Nijenhuis, J. (2014, gegužės 7). Peace and War Frames in the Media Representations of the Libyan Civil War. *Radboud University Nijmegen*.
80. Ó Tuathail, G. (2000). The postmodern geopolitical condition: states, statecraft and security at the millennium. *Annals of the Association of American Geographers*, 90(1), 166-178. DOI: 10.1111/0004-5608.00192
81. O'Loughlin, B. (2011). Images as weapons of war: representation, mediation and interpretation. *Review of International Studies*, 37(1), 71–91. doi:10.1017/S0260210510000811
82. Ojala, M. ir Pantti, M. (2017). Naturalising the new cold war: The geopolitics of framing the Ukrainian conflict in four European newspapers. *Global Media and Communication*, 13(1), 41-56. DOI: 10.1177/1742766517694472

83. Ojala, M. M., Pantti, M. K. ir Kangas, J. (2017). Whose War, Whose Fault? Visual Framing of the Ukraine Conflict in Western European Newspapers. *International Journal of Communication*, 11, 474-498. <http://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/5917/1912>
84. Papanikos, G. T. (2022). The Greek Newspaper Coverage of the Ukrainian War: The Pre-Invasion Phase and the Day of the Invasion. *Athens Journal of Mass Media and Communications*, 8(1), 1-20.
85. Pavlik, J. V. (2022). The Russian War in Ukraine and the Implications for the News Media, *Athens Journal of Mass Media and Communications*, 8. <https://doi.org/10.30958/ajmmc.X-Y-Z>
86. Prancūzijos gynybos ministerija. (2013, rugsėjo 3). Syria/Syrian chemical programme – National executive summary of declassified intelligence. *French Defence Ministry*. https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/Syrian_Chemical_Programme.pdf
87. Rettberg, J. W. ir Gajjala, R. (2016). Terrorists or cowards: negative portrayals of male Syrian refugees in social media. *Feminist Media Studies*, 16(1), 178-181. DOI: 10.1080/14680777.2016.1120493
88. Robinson, P. (2014). Media empowerment vs. strategies of control: Theorising news media and war in the 21st Century. *Zeitschrift für Politik*, 61(4), 461-479. <https://www.jstor.org/stable/24229237>
89. Roman, N., Wanta, W. ir Buniak, I. (2017). Information wars: Eastern Ukraine military conflict coverage in the Russian, Ukrainian and U.S. newscasts. *International Communication Gazette*, 79(4), 357-368.
90. Samaie, M. ir Malmir, B. (2017). US news media portrayal of Islam and Muslims: a corpus-assisted Critical Discourse Analysis. *Educational Philosophy and Theory*, 49(14), 1351-1366. DOI: 10.1080/00131857.2017.1281789
91. Savickas, M. (2009). Karinių konfliktų vaizdavimas Lietuvos interneto žiniasklaidoje (Šiaurės Kaukazas 1996-2008 m.) [Magistro baigiamasis darbas: Vilniaus universitetas]. eLABa.
92. Schoutsen, K. E. (2016). Una ricerca contrastiva della rappresentazione del rifugiato siriano tra il „Corriere della Sera“ ed il „NRC Handelsblad“ [Magistro baigiamasis darbas, Utrechto universitetas].
93. Seceleanu, A. (2019). International Conflicts News Coverage in Romanian Press. *Journalism and Mass Communication*, 9(4), 155-163. doi: 10.17265/2160-6579/2019.04.001
94. Seo, H. ir Ebrahim, H. (2016). Visual propaganda on Facebook: A comparative analysis of Syrian conflicts. *Media, War & Conflict*, 9(3), 227–251. DOI: 10.1177/1750635216661648
95. Shehabat, A. (2012). The social media cyber-war: the unfolding events in the Syrian revolution 2011. *Global Media Journal: Australian Edition*, 6(2).

96. Simons, G. (2016). 'Good' battles and 'bad' battles: a comparative analysis of Western media coverage of the battles of Mosul and Aleppo. *Tractus Aevorum*, 3(2), 114–138. DOI 10.18413/2312-3044-2016-3-2-114-138
97. Stancu, M. C. (2019). Information war. Case study: the role of Russia Today for coverage of the mission conducted by Russia in East Ukraine - May 2014 - February 2015. *Bulletin of "Carol I" National Defence University (EN)*, (4), 45-53.
98. Sunata, U. ir Yıldız, E. (2018). Representation of Syrian refugees in the Turkish media. *Journal of Applied Journalism & Media Studies*, 7(1), 129-151. DOI: 10.1386/ajms.7.1.129_1
99. Sutkutė, R. (2018). Pabėgėlių diskurso formavimasis socialinėse medijose: Lietuvos atvejis. *OIKOS: lietuvių migracijos ir diasporos studijos*, 2(26), 19-35. <https://doi.org/10.7220/2351-6561.26.2>
100. Szwed, R. ir Lange-Ionatamishvili, E. (2016). Framing of the Ukraine–Russia conflict in online and social media. Representations of the conflict in discourse in Facebook, Vkontakte and internet portals: DELFI, korrespondent.net, pravda.com.ua, kyivpost.com and onet.pl. *NATO Strategic Communications Centre of Excellence, Riga*.
101. Taradai, D. (2014). How news domestication may blur conflict: Coverage of the 2008 South Ossetia War in Ukraine. *Central European Journal of Communication*, 7(12), 67-81. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=198962>
102. Ting Lee, S. ir Maslog, C. C. (2005). War or Peace Journalism? Asian Newspaper Coverage of Conflicts. *Journal of Communication*, 55(2), 311-329.
103. Trombetta, L. (2012). Altering Courses in Unknown Waters: Interaction between Traditional and New Media during the First Months of the Syrian Uprising. *Global Media Journal-German Edition*, 2(1).
104. Tuchman, G. (1978). *Making news: A study in the construction of reality*. Free Press.
105. van Veen, E., Di Pietrantonio Pellise, A., Ezzeddine, N. ir Napolitano, P. (2021, vasaris). Band-aids, not bullets. EU policies and interventions in the Syrian and Iraqi civil wars. *CRU Report*. <https://www.clingendael.org/pub/2021/eu-relevance-in-the-syrian-and-iraqi-civil-wars/>
106. Venir, A. (2016). UK Media Representation of Syrian Refugees: A Focus on the Press.
107. Venskavičiūtė G. (2020). Užsitęsę konfliktai: Sirijos atvejis [Magistro baigiamasis darbas, VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas]. eLABa.
108. Vorbrugg, A. ir Bluwstein, J. (2022). Making sense of (the Russian war in) Ukraine: On the politics of knowledge and expertise. *Political Geography*. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2022.102700>

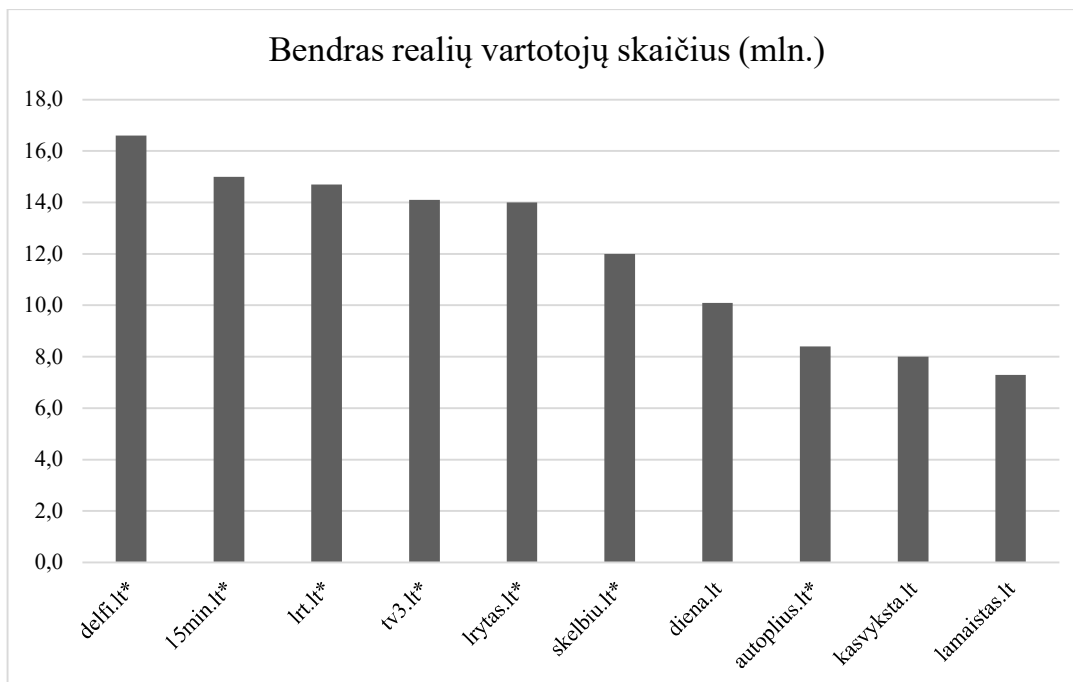
109. Vox Europ. (2023). La Repubblica. *Vox Europ.* <https://voxeurop.eu/en/source/la-repubblica-2/>
110. Vukasovich, C. ir Dejanovic-Vukasovich, T. (2016). 'Humanitarian intervention', a predictable narrative? A comparative analysis of media narratives from Serbia to Syria. *Global Media and Communication*, 12(3), 311–331. DOI: 10.1177/1742766516653163
111. Watanabe, K. (2017). Measuring news bias: Russia's official news agency ITAR-TASS' coverage of the Ukraine crisis. *European Journal of Communication*, 32(3), 224–241. DOI: 10.1177/0267323117695735
112. Wilmott, A. C. (2017). The Politics of Photography: Visual Depictions of Syrian Refugees in U.K. Online Media. *Visual Communication Quarterly*, 24(2), 67-82. DOI: 10.1080/15551393.2017.1307113
113. Wilson, R. (2014). Sad shires and no man's land: First World War frames of reference in the British media representation of the Iraq and Afghanistan Wars. *Media, War & Conflict*, 7(3), 291-308. DOI: 10.1177/1750635214557987
114. Zabarskaitė, J. (2019). Rusijos Federacijos prezidento V. Putino naratyvų ideologiniai mechanizmai Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje. *Parlamento studijos*, (27), 76-118.
115. Zhang, X. Ir Luther, C. A. (2020). Transnational news media coverage of distant suffering in the Syrian civil war: An analysis of CNN, Al-Jazeera English and Sputnik online news. *Media, War & Conflict*, 13(4), 399–424. DOI: 10.1177/1750635219846029

Priedai

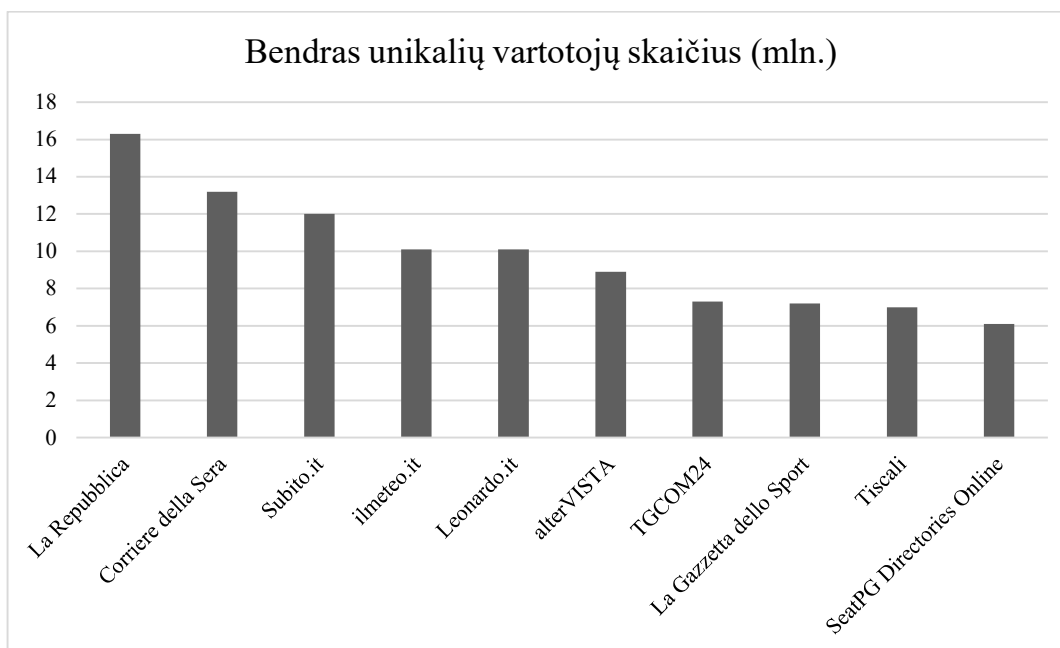
Priedas 1 Konsoliduoti auditorijos apžvalgos duomenys

1 paveikslas. Konsoliduoti gemiusAudience 2022 m. sausio-gruodžio mėn. Lietuvos interneto auditorijos apžvalgų duomenys.

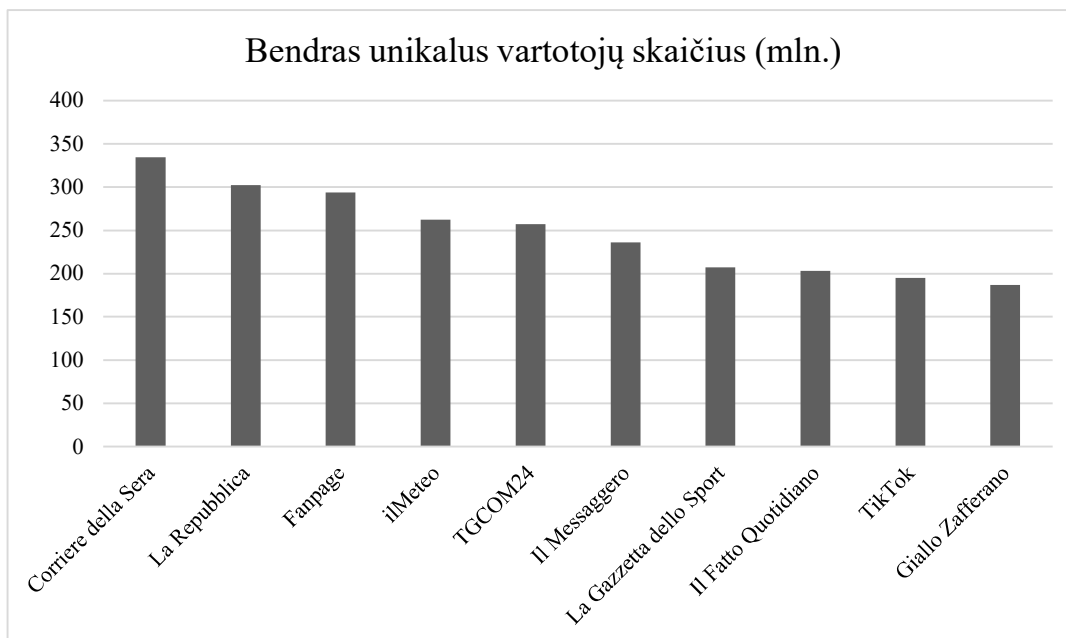
Šaltinis: gemiusAudience kas mėnesinės apžvalgos, 2022. Sudaryta autorės.

2 paveikslas. Konsoliduoti AudiWeb 2013 m. sausio-gruodžio mėn. Italijos interneto auditorijos apžvalgų duomenys.

Šaltinis: AudiWeb kas mėnesinės apžvalgos, 2013. Sudaryta autorės.

3 paveikslas. Konsoliduoti AudiWeb 2022 m. sausio-gruodžio mėn. Italijos interneto auditorijos apžvalgų duomenys.

Šaltinis: AudiWeb kas mėnesinės apžvalgos, 2022. Sudaryta autorės.

Priedas 2 Karo Sirijoje ir karo Ukrainoje internetiniuose naujienų portaluose Delfi.lt ir Repubblica.it palyginimo lentelė

3 lentelė. Karo Sirijoje vaizdavimo Delfi.lt ir Repubblica.it internetiniuose naujienų portaluose palyginimas.

	Karas Sirijoje	
	Delfi.lt	Repubblica.it
Problema	<ol style="list-style-type: none"> 1) Karas Sirijoje – padėtis be išeities. 2) Tarptautinių sutarčių nesilaikymas kelia grėsmę pasaulio tvarkai. 3) Stiprėja konfliktas tarp JAV ir Rusijos, Šaltojo karo naratyvas. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Sirija – platesnio tarptautinių santykių konteksto dalis, todėl sprendimų paieška sudėtinga. 2) Karo nusikaltimai įrodo, kad vyksta kova tarp civilizacijos ir barbaro (civilizacinis karas). 3) Tarptautinių organizacijų neveiknumas.
Pagrindiniai veikėjai	<ol style="list-style-type: none"> 1) JAV su sąjungininkais prieš Rusiją. 2) Sirija - pasyvus tarptautinių santykių objektas. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Artimųjų Rytų regiono valstybės. 2) JAV prieš Iraną.
Priežastys	<ol style="list-style-type: none"> 1) Religinis susiskaldymas. 2) Artimieji Rytai – nuolatinės problemos. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Kova prieš režimą. 2) Karo nusikaltimai.
Rekomendacijos	<ol style="list-style-type: none"> 1) Tarptautinių institucijų tyrimai. 2) JAV bei Rusijos sprendimai. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Diplomatinė kova. 2) Kompleksiškas ir individualizuotas situacijos vertinimas. „Ne Irakas ir ne Kosovas“.
Valstybės pozicija	Lietuva – pasyvi stebėtoja, vertinanti rizikas ir pasikliaujanti sąjungininkais.	Italija – aktyvi taikos derybų ir diplomatinio sprendimo rėmėja.
Kas formuoja naratyvą	Užsienio valstybių politinis elitas bei Lietuvos ir užsienio ekspertai.	Politinis elitas, ekspertai bei popiežius (kaip pagrindinis taikos skatintojas).

4 lentelė. Karo Ukrainoje vaizdavimo Delfi.lt ir Repubblica.it internetiniuose naujienų portaluose palyginimas.

	Karas Ukrainoje	
	Delfi.lt	Repubblica.it
Problema	<ol style="list-style-type: none"> 1) Civilizacinis karas ir nauja realybė. 2) Optimistinio naratyvo užuomazgos (chaoso ir pasipriešinimo Rusijos vidinėse struktūrose ženklai). 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Padidėjusi įtampa visoje Europoje. 2) Grėsmė pakartoti istoriją (Antrojo pasaulinio karo naratyvas).
Pagrindiniai veikėjai	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ukrainos vadovybė. 2) Rusijos režimas. 3) JAV ir ES. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Ukraina. 2) V. Putinas (ne Rusijos visuomenė). 3) JAV.
Priežastys	<ol style="list-style-type: none"> 1) Rusijos melo politika, ekspansinis siekis ir noras sunaikinti Ukrainą bei ukrainiečius. 2) Vakarų nuolaidžiavimo politika bei neveiksnumas. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) V. Putino asmeninės imperialistinės ambicijos. 2) Tarptautinių institucijų neveiksnumas.
Rekomendacijos	<ol style="list-style-type: none"> 1) Galimas tik jėga paremtas sprendimas. Ukrainos pozicijų stiprinimas karo lauke = derybinės galios stiprinimas. 2) Pasitikėti Rusija negalima – būtinas visiškas Rusijos atskyrimas, sankcijos, tarptautinis teismas. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Derybos tarp Ukrainos ir Rusijos. 2) Tarptautinis atsakas - sankcijos, tarptautinis teisingumas V. Putinui.
Valstybės pozicija	Užsienio naujienų rubrikoje Lietuvos pozicija neaptariama, pateikiama kaip Lietuvos naujienos.	Remia NATO ir ES pozicijas bei sankcijų Putinui įvedimą.
Kas formuoja naratyvą	Politinis elitas (Ukrainos, JAV, ES valstybių narių).	Politinis elitas, bet dalis naratyvo humanizuojama.

Priedas 3 Darbe cituotų straipsnių sąrašas

Darbe cituoti Delfi.lt straipsniai apie karą Sirijoje:

1. BNS, Delfi ir ELTA. (2013, rugpjūčio 29). B. Obama: cheminį ginklą panaudojo Sirijos režimas, būtinos tarptautinės pasekmės. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/b-obama-chemini-ginkla-panaudojo-sirijos-rezimas-butinos-tarptautines-pasekmes.d?id=62187079>
2. BNS, Delfi ir ELTA. (2013, rugsėjo 6). Krizė Sirijoje: Rusija ir JAV vis dar nesutaria. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/krize-sirijoje-rusija-ir-jav-vis-dar-nesutaria.d?id=62257041>
3. BNS, Delfi, ELTA. (2013, rugpjūčio 28). JAV ir jų sąjungininkai ruošiasi kariniam smūgiui Sirijoje. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/jav-ir-ju-sajungininkai-ruosiasi-kariniam-smugiui-sirijoje.d?id=62180261>
4. BNS, Delfi. (2013, rugsėjo 3). Prancūzija dėl cheminės atakos Sirijoje turi įrodymų iš kosmoso. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/prancuzija-del-chemines-atakos-sirijoje-turi-irodymu-is-kosmoso.d?id=62221099>
5. BNS, Ličytė, V. ir LRT radijo laida „Ryto garsai“. (2013, rugpjūčio 30). Politologas apie Siriją: sutarimas neįmanomas, bet išeitis yra. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/politologas-apie-sirija-sutarimas-neimanomas-bet-iseitis-yra.d?id=62202321>
6. BNS. (2013, liepos 25). Sirijoje žuvo jau daugiau kaip 100 tūkst. žmonių. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/sirijoje-zuvo-jau-daugiau-kaip-100-tukst-zmoniu.d?id=61938927>
7. BNS. (2013, rugpjūčio 1). Sirijoje nugriaudėjo galingas sprogimas, žuvo apie 40 žmonių. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/sirijoje-nugriaudejo-galingas-sprogimas-zuvo-apie-40-zmoniu.d?id=61990237>
8. BNS. (2013, rugpjūčio 27). Nepaisant apšaudymo, inspektoriai surinko vertingų įrodymų apie cheminę ataką Sirijoje. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/nepaisant-apsaudymo-inspektoriai-surinko-vertingu-irodymu-apie-chemine-ataka-sirijoje.d?id=62168943>
9. BNS. (2013, rugpjūčio 8). Įtampa tarp Rusijos ir JAV: V. Putino linkėjimai G. Bushui yra žinia B. Obamai? *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/itampa-tarp-rusijos-ir-jav-v-putino-linkejimai-g-bushui-yra-zinia-b-obamai.d?id=62038545>
10. BNS. (2013, rugsėjo 12). Rusija netikėtai vėl iškilo kaip žaidėja Artimuosiuose Rytuose. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/rusija-netiketai-vel-iskilo-kaip-zaideja-artimuosiuose-rytuose.d?id=62301761>

11. Delfi, ELTA. (2013, rugpjūčio 30). B. Obama: sprendimo dėl Sirijos nėra. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/b-obama-sprendimo-del-sirijos-nera.d?id=62204621>
12. Delfi. (2013, rugpjūčio 26). JAV: cheminio ginklo panaudojimas Sirijoje – neginčytinas, B. Obama ruošia atsaką. *Delfi*. https://www.delfi.lt/news/daily/world/jav-cheminio-ginklo-panaudojimas-sirijoje-negincytinasi-b-obama-ruosia-atsaka.d?id=62168237&success=1#_=_
13. Delfi. (2013, rugpjūčio 26). Ką apie Sirijos cheminę ataką pasakytų ekspertizė? *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/ka-apie-sirijos-chemine-ataka-pasakytu-ekspertize.d?id=62167415>
14. Delfi. (2013, rugpjūčio 27). Sirija – tiesiai iš pragaro siūsta bėda, bet kodėl Amerika delsia? *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/sirija-tiesiai-is-pragaro-siusta-beda-bet-kodel-amerika-delsia.d?id=62173981>
15. Delfi. (2013, rugpjūčio 30). 5 priežastys, kodėl reikia pulti Siriją. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/5-priezastys-kodel-reikia-pulti-sirija.d?id=62199269>
16. Delfi. (2013, rugsėjo 10). Sirijos diktatorių sėkmės receptas: Assadų dinastija paremta lojalumu ir brutalumu. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/sirijos-diktatoriu-sekmes-receptas-assadu-dinastija-paremta-lojalumu-ir-brutalumu.d?id=62278927>
17. Delfi. (2013, rugsėjo 12). V. Putinas tiesiogiai kreipėsi į amerikiečius dėl Sirijos. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/v-putinas-tiesiogiai-kreipesi-i-amerikiecius-del-sirijos.d?id=62295585>
18. Delfi. (2013, rugsėjo 14). Sirija nori prisijungimo prie Konvencijos dėl cheminio ginklo uždraudimo. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/sirija-nori-prisijungimo-prie-konvencijos-del-cheminio-ginklo-uzdraudimo.d?id=62317691>
19. Samoškaitė, E. (2013, rugpjūčio 28). Mūšis dėl Sirijos: penki scenarijai ir visi blogi. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/musis-del-sirijos-penki-scenarijai-ir-visi-blogi.d?id=62182459>

Darbe cituoti Delfi.lt straipsniai apie karą Ukrainoje:

1. Delfi ir ELTA. (2022, balandžio 4). Dėl žudynių Bučoje – Kremlius komentari: turi savo „versiją“. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/del-zudyniu-bucoje-kremlius-komentarai-turi-savo-versija.d?id=89880249>
2. Delfi ir ELTA. (2022, kovo 29). JAV įvertino Rusijos žingsnį ir išpėjo, ką tai gali reikšti. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/jav-ivertino-rusijos-zingsni-ir-ispejo-ka-tai-gali-reiksti.d?id=89834825>

3. Delfi. (2022, balandžio 3). Po šokiruojančio rusų karių elgesio Ukrainoje ES Rusijai žada dar daugiau sankcijų. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/po-sokiruojancio-rusu-kariu-elgesio-ukrainoje-es-rusijai-zada-dar-daugiau-sankciju.d?id=89873881>
4. Delfi. (2022, balandžio 3). Rusijos saugumo ekspertas: Putinas pradėjo atakuoti sau artimiausius žmones. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/rusijos-saugumo-ekspertas-putinas-pradejo-atakuoti-sau-artimiausius-zmones.d?id=89858381>
5. Delfi. (2022, kovo 25). NATO nenori III-iojo pasaulinio karo, bet jam ruošiasi. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/nato-nenori-iii-iojo-pasaulinio-karo-bet-jam-ruosiasi.d?id=89796153>
6. Delfi. (2022, kovo 26). Varšuvoje kalbą sakantis Bidenas siuncia perspėjimą Putinui: net negalvokite apie judėjimą į NATO teritoriją. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/varsuvoje-kalba-sakantis-bidenas-siuncia-perspejima-putinui-net-negalvokite-apie-judejima-i-nato-teritorija.d?id=89811383>
7. Delfi. (2022, kovo 28). Viceministras: Kazachstanas nenori vėl atsidurti už geležinės uždangos. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/viceministras-kazachstanas-nenori-vel-atsidurti-uz-gelezines-uzdangos.d?id=89822581>
8. Delfi. (2022, kovo 30). Putiną prilygino Stalinui: jis laikosi tos pačios taktikos. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/putina-prilygino-stalinui-jis-laikosi-tos-pacios-taktikos.d?id=89836559>
9. Delfi. (2022, kovo 31). Zelenskis neišlaikė: apie nusivylimą Ukrainos diplomatais, kariuomenės kritikais ir lūžio tašką. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/zelenskis-neislaike-apie-nusivylima-ukrainos-diplomatais-kariuomenes-kritikus-ir-luzio-taska.d?id=89846889>
10. ELTA. (2022, balandžio 4). ES skubiai rengia naujas sankcijas Rusijai. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/es-skubiai-rengia-naujas-sankcijas-rusijai.d?id=89879647>
11. ELTA. (2022, balandžio 4). Zelenskio sukritikuota Merkel nekeičia nuomonės dėl 2008 metų NATO sprendimo. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/zelenskio-sukritikuota-merkel-nekeicia-nuomones-del-2008-metu-nato-sprendimo.d?id=89880597>
12. ELTA. (2022, balandžio 6). JK premjeras: žudynės Bučoje mažai tesiskiria nuo genocido. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/jk-premjeras-zudynes-bucoje-mazai-tesiskiria-nuo-genocido.d?id=89902605>
13. ELTA. (2022, kovo 27). Ukrainos pareigūnas: Rusijos armijoje prasidėjo kadrų valymas. *Delfi*. https://www.delfi.lt/news/daily/world/ukrainos-pareigunas-rusijos-armijoje-prasidejo-kadru-valymas.d?id=89813523&success=1#_=_

14. ELTA. (2022, kovo 29). „Amnesty International“: Rusija Ukrainoje „kartoja“ karą Sirijoje. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/amnesty-international-rusija-ukrainoje-kartoja-kara-sirijoje.d?id=89826149>
15. ELTA. (2022, kovo 29). Dėl Rusijos pareiškimo – santūri Bideno reakcija. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/del-rusijos-pareiskimo-santuri-bideno-reakcija.d?id=89835727>
16. ELTA. (2022, kovo 31). Britų generolas: NATO patyrė pralaimėjimą, leisdama Rusijai užpulti Ukrainą. *Delfi*. <https://www.delfi.lt/news/daily/world/britu-generolas-nato-patyre-pralaimėjima-leisdama-rusijai-uzpulti-ukraina.d?id=89852603>

Darbe cituoti Repubblica.it straipsniai apie karą Sirijoje:

1. Jelloun, T. B. (2013, rugpjūčio 28). La legge della giungla che il Palazzo di Vetro non sa più fronteggiare. *Repubblica*. https://www.repubblica.it/esteri/2013/08/28/news/la_legge_della_giungla-65812661/?ref=search
2. Nigro, V. (2013, rugpjūčio 29). Mario Mauro “In Siria siamo alleati degli Usa ma sulle basi decide il Parlamento”. *Repubblica*. https://www.repubblica.it/esteri/2013/08/29/news/mario_mauro_in_siria_siamo_con_alleati_degli_usa_ma_sulle_basi_decide_il_parlamento-65502758/?ref=search
3. Rampini, F. (2013, rugpjūčio 28). Il fattore iraniano. *Repubblica*. https://www.repubblica.it/esteri/2013/08/28/news/il_fattore_iraniano-65400991/?ref=search
4. Repubblica. (2013, rugpjūčio 23). Siria, Londra: “Usate armi chimiche”. Mosca: “Chiaramente una provocazione”. *Repubblica*. https://www.repubblica.it/esteri/2013/08/23/news/onu_ban_ki-moon_uso_gas_in_siria_crimine_contro_umanita_-65162996/?ref=search
5. Repubblica. (2013, rugpjūčio 29). Il Papa incontra i reali di Giordania “Dialogo unica soluzione per la Siria”. *Repubblica*. https://www.repubblica.it/esteri/2013/08/29/news/il_papa_incontra_i_reali_di_giordania_dialogo_unica_soluzione_per_la_siria-65497091/?ref=search
6. Repubblica. (2013, rugpjūčio 30). Ecco le prove: Obama verso l'attacco. Kerry: “Assad è criminale e assassino”. *Repubblica*. https://www.repubblica.it/esteri/2013/08/30/news/siria_30_agosto-65538140/?ref=search
7. Repubblica. (2013, rugsėjo 2). Siria, Assad: “Rischio guerra regionale”. Il Vaticano si schiera contro l'intervento. *Repubblica*.

https://www.repubblica.it/esteri/2013/09/02/news/siria_lavrov_prove_su_armi_poco_convincenti-65723797/?ref=search

8. Scalfari, E. (2013, rugšėjo 8). Il legno storto che vorremmo raddrizzare. *Repubblica*.
https://www.repubblica.it/politica/2013/09/08/news/legno_storto-66104899/?ref=search
9. van Buren, A. (2013, rugpjūčio 26). Charles Kupchan “Il regime in Siria non può restare impunito però il modello Kosovo non funziona“. *Repubblica*.
https://www.repubblica.it/esteri/2013/08/26/news/kupchan_il_regime_non_pu_restare_impunito_per_il_modello_kosovo_non_funziona-65323705/?ref=search
10. van Buren, A. (2013, rugpjūčio 28). Richard Murphy “In Siria superato ogni limite: intervenire è ormai inevitabile“. *Repubblica*.
https://www.repubblica.it/esteri/2013/08/28/news/richard_murphy_in_siria_superato_ogni_limite_intervenire_ormai_inevitabile-65407817/?ref=search
11. Zucconi, V. (2013, rugpjūčio 31). La maledizione dell'America. *Repubblica*.
https://www.repubblica.it/esteri/2013/08/31/news/la_maledizione_dell_america-65591869/?ref=search

Darbe cituoti Repubblica.it straipsniai apie karą Sirijoje:

1. Brera, P. G. ir Ricciardi, R. (Red.). (2022, kovo 25). Ucraina - Russia, le news dalla guerra del 25 marzo. Mosca: obiettivo primario è il Donbass. Macron: operazione umanitaria a Mariupol. *Repubblica*.
https://www.repubblica.it/esteri/2022/03/25/news/ucraina_russia_news_oggi_guerra-342725666/?ref=search
2. Carra, I. (2022, balandžio 4). Serbia, trionfa il filorusso Vucic. Putin: "Rafforziamo i legami". *Repubblica*.
<https://www.repubblica.it/esteri/2022/04/04/news/serbia-344136707/?ref=search>
3. Carra, I. ir Rodari, P. (Red.). (2022, balandžio 7). Ucraina - Russia, le news dalla guerra del 7 aprile. *Repubblica*.
https://www.repubblica.it/esteri/2022/04/07/news/ucraina_russia_news_oggi_guerra-344451812/?ref=search
4. Ciriaco, T. (2022, kovo 30). Vertice a 5 tra gli Usa e i G4 europei: alleati divisi, Scholz apre al taglio delle sanzioni. *Repubblica*.
https://www.repubblica.it/esteri/2022/03/30/news/vertice_ucraina_usa_gb_francia_italia_germania-343357959/?ref=search
5. Crinò, L., Lorello, M. ir Zunino, C. (Red.). (2022, kovo 29). Ucraina - Russia, le news di oggi dalla guerra: speranze dai negoziati a Istanbul. Ma gli Usa restano scettici. *Repubblica*.

- https://www.repubblica.it/esteri/2022/03/29/news/ucraina_russia_news_oggi_guerra-343221780/?ref=search
6. Di Feo, G. (2022, balandžio 7). La guerra spiegata ai ragazzi. *Repubblica*.
https://www.repubblica.it/dossier/cronaca/venti-di-guerra/2022/04/07/news/la_guerra_spiegata_ai_ragazzi-344430714/?ref=search
  7. Di Paolo, P. (2022, balandžio 3). La guerra non è (mai) una fiction. *Repubblica*.
https://www.repubblica.it/esteri/2022/04/03/news/ucraina_la_foto_del_giorno_di_paolo_di_paolo-343991511/?ref=search
  8. Di Paolo, P. (2022, kovo 30). Zeta, una lettera come arma. *Repubblica*.
https://www.repubblica.it/esteri/2022/03/30/news/ucraina_russia_foto_del_giorno_lettera_z_di_paolo_di_paolo-343455658/?ref=search
  9. Di Paolo, P. (2022, kovo 31). Quel regalo che fa paura. *Repubblica*.
https://www.repubblica.it/esteri/2022/03/31/news/foto_ucraina_russia_ucraina_foto_del_giorno_elmetti_royal_anglian_regiment-343591550/?ref=search
  10. Di Zanni, C. (Red.). (2022, kovo 26). Ucraina - Russia, le news dalla guerra del 26 marzo. Biden avverte: "Putin non può restare al potere". E cita Wojtyła: "Non abbiate paura". Attacchi russi su Leopoli, Chernihiv e Kiev. *Repubblica*.
https://www.repubblica.it/esteri/2022/03/26/news/ucraina_russia_news_oggi_guerra-342873182/?ref=search
  11. Repubblica. (2022, balandžio 3). Ucraina - Russia, le news dalla guerra del 3 aprile. *Repubblica*.
https://www.repubblica.it/esteri/2022/04/03/news/ucraina_russia_news_oggi_guerra-343881539/?ref=search
  12. Repubblica. (2022, balandžio 5). Ucraina-Russia, le news dalla guerra del 5 aprile. *Repubblica*.
https://www.repubblica.it/esteri/2022/04/05/news/ucraina_russia_news_oggi_guerra-344173080/?ref=search
  13. Repubblica. (2022, balandžio 6). Ucraina-Russia, le news dalla guerra del 6 aprile. *Repubblica*.
https://www.repubblica.it/esteri/2022/04/06/news/ucraina_russia_news_oggi_guerra-344321562/?ref=search

Priedas 4 Kodų sąrašas

1. Data
2. Straipsnio pavadinimas
3. Autorius
4. Žanras
  - 1) Žinutė
  - 2) Išplėstinė žinutė
  - 3) Straipsnis
  - 4) Komentaras
  - 5) Interviu
  - 6) Oficiali kalba
5. Šaltinis
  - 1) X šalies šaltinis
  - 2) Nevyriausybinių organizacijų/aktyvistų informacija
  - 3) Jungtinių Tautų informacija
6. Antraštė
  - 1) Teigiama
  - 2) Neigiama
  - 3) Neutrali
7. Kalbantysis (tiesioginė citata)
  - 1) Akademikas/ekspertas
  - 2) Aktyvistas (Nevyriausybės organizacijos atstovas, savanoris, kt.)
  - 3) Civilis/gyventojas
  - 4) Tarptautinės organizacijos atstovas (Jungtinės Tautos, Europos Komisija, NATO, kt.)
  - 5) Religinis lyderis (pastabose nurodyti religiją)
  - 6) Politikas (pastabose nurodyti valstybę)
  - 7) Žurnalistas
  - 8) Karininkas
8. Tema
  - 1) Mūšio laukas/strategija/karo eiga
  - 2) Konflikto šalys (išsamesnis aptarimas)
  - 3) Protestai prieš karą/Kitų valstybių visuomenės reakcijos
  - 4) Tarptautinė diplomatija (tarptautinių institucijų veiksmai)
  - 5) Valstybės atstatymas po karo
  - 6) Karo nusikaltimai

- 7) Priežastys
  - 8) Moterų ir vaikų padėtis
  - 9) Civiliai kare
  - 10) Regiono situacija karo kontekste
  - 11) Grėsmės/pavojus Vakarams/pasauliui
  - 12) Žudynių vaizdai
  - 13) Konflikto sprendimų paieškos
  - 14) Tarptautinis atsakas
  - 15) Tyrimai
  - 16) Pagalba (humanitarinė, finansinė, karinė, kt.)
  - 17) Priežastys
  - 18) Statistika
9. Komentaras - ar apibrėžiama problema? Kaip?
  10. Komentaras - ar aiškinami priežastiniai ryšiai? Kaip?
  11. Komentaras - ar ir kokios rekomendacijos pateikiamos?
  12. Papildoma informacija
    - 1) Sąsajos su kitomis valstybėmis (pastabose nurodyti valstybę)
    - 2) Religinis kontekstas
    - 3) Istorinis kontekstas
    - 4) Situacijos lyginimas su kitais konfliktais (pastabose nurodyti, su kuo lyginama)
    - 5) Istorinės paralelės (pastabose nurodyti paraleles)
  13. Pastabos